

PROVINCIALE STATEN VAN GRONINGEN
VERGADERING VAN 15 NOVEMBER 2017

Inhoudsopgave

1.	Opening, mededelingen en installatie nieuw Statenlid	2
2.	Regeling van werkzaamheden en vaststelling agenda	3
3.	Bespreekpunten	4
A.	Begroting 2018 Provincie Groningen (2017-39)	4
4.	Hamerstukken.....	63
A.	Voordracht Extra financiering vervanging inspectieschip (2017-36)	63
B.	Voordracht Evaluatie onderdeel Saneren en Opschalen Beleidskader 'Sanering en opschaling, gebiedsfonds en participatie' (2017-37)	63
C.	Voordracht Programma Landelijk Gebied (2017-38)	63
D.	Voordracht Heffingsverordening opcenten motorrijtuigenbelasting per 1 januari 2018 (2017-40).....	63
E.	Voordracht Wijziging Legesverordening 1993 (Tarieventabel 2018) (2017-42)	64
F.	Voordracht Bekrachtiging geheimhouding op informatie bedrijven in relatie tot Bedrijfsverplaatsingsfonds (2017-44)	64
5.	Ingekomen brieven	64
A.	Ingekomen brieven van Gedeputeerde Staten.....	64
B.	Ingekomen brieven van derden.....	64
6.	Kortetermijnagenda volgende cyclus commissievergaderingen	64
7.	Notulen voorgaande vergadering van 11 oktober 2017	64
8.	Sluiting	64

PROVINCIALE STATEN VAN GRONINGEN

VERGADERING VAN 15 NOVEMBER 2017

Voorzitters: F.J. Paas en R. Visser

Griffier: mevrouw H. Engels-van Nijen

Aanwezige 42 leden Provinciale Staten: de heer N. Bakker (VVD), de heer B. Batterman (PvdA), mevrouw A. Beenen (PvdA), mevrouw P. Blink (Groninger Belang), mevrouw M.M. Bootsma-Kamp (SP), de heer R.H. van der Born (ChristenUnie), mevrouw L.N. Dijkstra (VVD), de heer G. Engelkens (PvdA), de heer F.B. Geijtenbeek (ChristenUnie), de heer R. van der Goot (PvdA), mevrouw D. de Haas (PvdA), mevrouw M. Heidekamp-Prins (CDA), de heer H.H. Hensen (SP), de heer R. Jousma (SP), de heer R.M. Kaatee (PVV), de heer G. Kamminga (D66), de heer A.J.M. van Kesteren (PVV), mevrouw A.G. van Kleef-Schrör (CDA), de heer R. Knegt (CDA), mevrouw B.E.B. Kruize (D66), de heer J.H. Mastenbroek (SP), de heer H.A. Meendering (GroenLinks), de heer H. Miedema (GroenLinks), de heer A.J. Nolles (GroenLinks), de heer M. Oosterhuis (VVD), mevrouw H.M. Oudman-Dam (ChristenUnie), mevrouw A.T.G. Poort (SP), de heer D. Ram (PVV), de heer M.S. Scheffers (Groninger Belang), de heer H.L.A. Schijf (D66), de heer A. Schmaal (Groninger Belang), de heer C.M.C. Șerbănescu-Kele (SP), de heer J.K. Star (CDA), de heer G.J. Steenberghe (ChristenUnie), de heer R. Visser (PvdA), mevrouw J.C. Voerman (PvdD), de heer R.W. de Wit (CDA), de heer J. Wolters (SP), mevrouw K. de Wrede (PvdD), de heer B. Zwiers (Partij voor het Noorden), de heer mevrouw E.M. Wulfse (VVD), de heer T. Zwertbroek (D66)

Afwezig: de heer R. Brader (SP)

Aanwezige leden Gedeputeerde Staten: de heer P.H.R. Brouns, de heer E. Eikenaar, mevrouw F.Q. Gräper-van Koolwijk, mevrouw N. Homan-Brinkman, de heer H. Staghouwer

Afwezig: ---

1. Opening, mededelingen en installatie nieuw Statenlid

De VOORZITTER: Dames en heren, hartelijk welkom aan de leden van Provinciale Staten. Hartelijk welkom aan de gedeputeerden, die allemaal ook heel geconcentreerd luisteren naar hoe het verdegat, zie ik. Hartelijk welkom aan de mensen op de tribune en de mensen die elders via de *livestream* onze vergadering volgen.

Dit is een van de hoogtepunten van het politiek jaar dat we vandaag op de agenda hebben, namelijk de behandeling van de Begroting voor 2018, de uitoefening van het budgetrecht. Ik ga ervan uit dat dat een belangrijk deel van de vergadering in beslag zal gaan nemen.

Ik heb een paar huishoudelijke mededelingen. De eerste is dat er tijdens deze vergadering video-opnamen worden gemaakt. We doen altijd van alles in de volle openbaarheid, dus wij kunnen daartegen. Maar deze opnamen worden gemaakt voor de digitale versie van het Feitenboekje: dat is vorig jaar zo goed befallen dat we dit jaar de reprise daarvan hebben.

Onze huisfotograaf maakt een foto van ons allemaal, inclusief het College, ten behoeve van de uitnodiging voor de nieuwjaarsbijeenkomst. Het hangt een beetje af van het weer of we dat buiten durven te doen of dat we daar een overdekte locatie voor vinden.

En bij de lunch gaat gedeputeerde Homan over de lunch nog een heerlijke mededeling doen.

Ik moet een tweetal mensen melden als verhinderd: de eerste is de heer Brader en de tweede is mevrouw Van der Graaf. Laatstgenoemde houdt vandaag, als ik goed geïnformeerd ben, in de Tweede Kamer haar *maidenspeech* en daar volgt een heel begrotingsdebat achteraan en dat maakt het toch lastig en zo onwaarschijnlijk om vandaag nog hier te komen. Dit hoewel ze zeer gedreven is om van ons op een nette manier afscheid te nemen: je laat tien jaar Statenlidmaatschap niet zomaar achter je. We spraken daarom af om dat afscheid een andere keer te doen, dus dat houden we tegoe.

Formeel is de afwezigheidsmelding van mevrouw Van der Graaf natuurlijk niet nodig, want ze is al geen lid meer van de Staten. Dat betekent dat we een vacature hebben: de heer Fredric Geijtenbeek is benoemd door het Centraal Stembureau en staat in de startblokken om mevrouw Van der Graaf op te volgen als lid van de Staten en als lid van de fractie van de ChristenUnie. Daar hebben we zo onze eigen methode voor, dus we gaan nu kijken of hij kan worden toegelaten.

Daarvoor is een commissie nodig en ik benoem als leden van de commissie voor onderzoek van de geloofsbrieven de heer Meendering, mevrouw Heidekamp en de heer Ram. Mag ik de commissie verzoeken om haar werkzaamheden uit te voeren? Ik schors de vergadering.

[Schorsing]

De VOORZITTER: Ik heropen de vergadering en het woord is aan de voorzitter van de commissie voor het onderzoek naar de geloofsbrieven, de heer Meendering.

De heer MEENDERING (voorzitter onderzoekscommissie geloofsbrieven): De commissie heeft het onderzoek naar de geloofsbrieven uitgevoerd. De commissie heeft het volgende geconstateerd. De heer Geijtenbeek heeft de benoeming van het Centraal Stembureau geaccepteerd. Hij heeft geen onverenigbare openbare betrekkingen en uit het uittreksel uit de Basisregistratie Personen blijkt dat hij in de provincie Groningen woonachtig is, in het bezit van de Nederlandse nationaliteit is en niet is uitgesloten van het kiesrecht. De commissie is dan ook van mening dat niets de toelating van de heer Geijtenbeek tot deze Staten in de weg staat.

De VOORZITTER: Ik dank u, voorzitter, voor het onderzoek van de geloofsbrieven. En ik verzoek de bode om de heer Geijtenbeek binnen te leiden en ik verzoek u allemaal te gaan staan. [Hierna neemt hij de verklaring en belofte af bij de heer Geijtenbeek, waarmee hij formeel is toegelaten als lid van Provinciale Staten.]

Dan bent u hierbij toegelaten als lid van deze Staten en daar mag ik u mee feliciteren. Dan schors ik de vergadering om anderen ook die gelegenheid te geven.

[Schorsing]

De VOORZITTER: Ik heropen de vergadering en ik wil met u de werkzaamheden gaan regelen.

2. Regeling van werkzaamheden en vaststelling agenda

De VOORZITTER: We hebben een aantal onderwerpen op de agenda. We hebben eerst de Provinciale Begroting 2018, dan hebben we als tweede de Actualisatie van de Omgevingsvisie en de Omgevingsverordening.

Dan is er een voorstel vreemd aan de orde en dat is ingediend door de Partij voor de Dieren. Dat gaat over de geplande gaswinning boven Schiermonnikoog en Rottumeroog. Voor de toevoeging van dat voorstel aan de agenda is eenderde van de stemmen vereist. Wie is ervoor om dat toe te voegen aan de agenda? Dat lijkt me royaal eenderde. Wie is daartegen? Nou, dan kunnen we het wel toevoegen. Dan stel ik voor om het toe te voegen als agendapunt 3.C en ik stel voor dat we dat doen in de vorm van een motiedebat. Kunt u daarmee leven? Gaan we dat doen.

Dan hebben we na de besprekstukken nog een paar hamerstukken. Kunt u instemmen met de besprek- en hamerstukken op de agenda? Dat is zo.

Dan de spreektijd. Mijn voorstel zou zijn om iedere fractie zeven minuten spreektijd te geven. En volgens een onberispelijke wiskundige formule leidt dat dan tot dertig minuten voor het College. We besluiten het zo te doen.

Voordat we overgaan tot de besprekpunten, zou ik kort het woord willen geven aan de heer Wolters en dat gaat niet van zijn spreektijd af.

De heer WOLTERS (SP): Even een oproep aan alle Statenleden. 11 december is de uitreiking van de Vrijwilligersprijs: dat is een prijs die ingesteld is door onze Staten en het zou mooi zijn – afgelopen jaar heb ik ook de nodige collega's daar mogen begroeten – als we daar ook wat Statenleden bij aanwezig hebben. Dat wordt ook door de prijswinnaars en hun achterban zeer op prijs gesteld. Dus bij dezen de oproep: 11 december.

De VOORZITTER: Ik zag iedereen zijn of haar agenda trekken, dus dat komt goed.

[Conform besloten.]

3. Besprekpunten

A. Begroting 2018 Provincie Groningen (2017-39)

De VOORZITTER: Oké, het eerste agendapunt is de Provinciale Begroting voor 2018: daar hebt u vorige week over gesproken in de commissie Bestuur. De Zesde Wijziging van de lopende Begroting 2017 maakt ook onderdeel uit van de besluitvorming bij deze voordracht. En de vraag die aan de orde is, is of u zich kunt vinden in de toedeling van de beschikbare middelen door dit College aan de diverse programma's van de Begroting. Voor het beantwoorden van die vraag geef ik als eerste het woord aan de vertegenwoordiger van de fractie van de SP en dat is de heer Wolters.

De heer WOLTERS (SP): We bespreken de voordracht van de Begroting voor 2018 en daar is in de commissie al vrij uitgebreid over gesproken. Daarom nu niet een heel uitgebreide woordvoering.

We hebben onze waardering uitgesproken voor de verbeteringen en uitbreidingen met betrekking tot streefdoelen en de daaraan gekoppelde streefwaarden. En dat er nog steeds verbeteringen mogelijk zijn, is duidelijk en dat heeft met name de Partij van de Arbeid ook genoemd in de commissie. Maar dat wordt ook door het College erkend en het is duidelijk dat het een proces is dat nog niet af. Met name bijvoorbeeld op het gebied van waarden, kwaliteit en cultuur zijn er nog wel stappen te zetten, maar dat gaan we doen met zijn allen.

In de Begroting is ook werk gemaakt van het verklaren van opvallende afwijkingen van bedragen ten opzichte van de Begroting van vorig jaar – waar deze verschillen optreden. Dat was in het verleden weleens wat weinig onderbouwd waarom die verschillen er waren en dat is nu veel duidelijker gemaakt.

We hebben geen problemen met de voorgestelde bestedingen van de middelen. De verhoging van legestarieven en opcenten conform de landelijke trend heeft onze instemming en dus ook hoe de beschikbare middelen in de Begroting verwerkt zijn. Het voorstel om 25 miljoen toe te voegen aan het revoluerende fonds voor lokale energie-initiatieven juichen wij toe.

Het College herhaalt in de voordracht bij de Begroting nadrukkelijk wat de inzet van de provincie is met betrekking tot de gasproblematiek: prima en ook goed om dit expliciet op een rijtje te zetten, op deze plek. Het is goed om hier scherp op te blijven. Wat mooie woorden in het regeerakkoord zijn niet voldoende om ons gerust te stellen. Het moet nu maar snel duidelijk worden hoe de rijksoverheid hier verder stappen in wil maken, maar we zijn er niet gerust op. We vertrouwen erop dat GS standvastig en eensgezind zal opereren om wat in deze Begroting is geformuleerd, ook te realiseren in de onderhandelingen met het Rijk en andere instanties.

Afgelopen zaterdag heeft een aantal van ons het weer en de wel heel vette en zuigende Groningse klei getrotseerd voor het aanleggen van een in het voorjaar bloeiend protest. Het zou mooi zijn als de bloeiende tulpen straks als symbool kunnen dienen voor een weer opbloeiend Groningen, omdat dan stappen zijn gezet naar verdere afbouw van de gaswinning en dat er oplossingen in zicht zijn voor het schadeherstel en de versterkingsoperaties.

De Partij van de Arbeid heeft in de schriftelijke vragen aandacht gevraagd voor de problematiek met betrekking tot energiebesparing bij bedrijven. We hebben daar ook als SP in het verleden al de nodige keren op gewezen. We zijn enigszins gerustgesteld door de beantwoording van het College in de commissie. Daar werd duidelijk gemaakt dat wel eerder met een aantal grote spelers op het energieverbruikveld contacten zijn geweest en dat er ook afspraken gemaakt zijn. Uit de Begroting en de beantwoording van de schriftelijke vragen bleek dat nog niet, maar er is kennelijk wel het nodige al in gang gezet. Het blijft desondanks toch een punt van zorg dat voor het gros van de bedrijven geldt dat *'er na meer dan twee jaar geleden een projectgroep is gevormd, die een start heeft gemaakt met het inventariseren van de werkzaamheden'*. We laten het hier bij deze constatering, maar verwachten wel dat er vanaf nu snel meters worden gemaakt. Is het mogelijk, vraag ik het College, om nog voor de zomervakantie 2018 een update te krijgen van de stand van zaken, inclusief een planning en een overzicht van de ontwikkelingen in het energieverbruik bij de grotere bedrijven, waarmee buiten de ODG om afspraken zijn gemaakt?

Tot zover onze eerste termijn. Het zal duidelijk zijn dat wij op zich instemmen met deze Begroting.

De heer ENGELKENS (PvdA): Het College heeft zijn huiswerk gedaan, de kaders vastgesteld, die zijn grotendeels in deze Begroting verwerkt en er wordt ons een Begroting voorgelegd die sluitend is. In de commissie werd deze Begroting door sommige partijen al uitbundig geprezen. Het woord 'excellent' viel zelfs even. Maar is dat wel terecht? Ere wie ere toekomt, maar is een beetje bescheidenheid niet van meer op haar plaats? Even wat nuchtere en vooral ontvullende cijfers en

feiten op een rij, die het rooskleurige beeld, dat door sommigen hier wordt opgeroepen, weer enigszins wat nuanceren.

Voor de extra lasten IBOR – de insiders weten dan wel waar ik het over heb – met als indicatie 5,7 miljoen, moet nog dekking worden gevonden. De begrotingsruimte in de periode 2018-2021 neemt ten opzichte van de Najaarsnota af met 1 miljoen euro. Het gespaarde bedrag voor nieuw beleid daalt met 650.000 euro en moet weer opnieuw worden aangevuld. De komende twee maanden is de pot 'flexibel budget' gewoon leeg en wordt voor 2018 een deel van de structurele lasten nog steeds bekostigd met incidentele baten. Het perspectief op de lange termijn is ook minder gunstig, want de begrotingsruimte neemt af en slaat om in een begrotingstekort; bovendien is er sprake van een geleidelijk aflopend financieringstekort.

De heer KNEGT (CDA): Ja, de heer Engelkens praat over het afnemen van de vrije ruimte van 2018 tot 2021. Ik lees in de Begroting dat die, geloof ik zo even uit het hoofd, zo'n 32 à 35 miljoen is. Maar als je dan even kijkt naar de langjarige trend, dan zie je dat een gemiddeld College hier in zijn periode per jaar ongeveer een miljoen of 30 à 35 uitgeeft – zeg maar omzet. Is de heer Engelkens dan niet met mij van mening dat er duurzaam en op een 'rentmeesterschapachtige' manier wordt omgegaan met de jaren na dit College?

De heer ENGELKENS (PvdA): Dat ben ik niet met het CDA eens. Want als het CDA de cijfers goed heeft gelezen, was er bij de vorige Collegeperiodes één periode 35 miljoen over, één periode 33 miljoen en zoals het nu lijkt, komen we nu net boven de 30 miljoen uit. Daar komt nog bij dat we de vorige perioden nog in een situatie zaten dat het economisch allemaal nog niet zo best ging met ons. Dus als we die vergelijking willen trekken, dan is het positief richting de vorige perioden.

Ja natuurlijk, het Compensatiepakket Eelde blijft als een molensteen om onze nek hangen. Want het stamkapitaal moet nog steeds met 14,83 miljoen worden aangevuld. Een lijstje waar je toch 'u' tegen zegt. Bovendien, zoals ik al in de commissie heb gezegd c.q. aangegeven, bestaat er nog een lijstje 2: wat te doen met financiële meevallers? En daar wordt ook gewoon iets op aangevuld, want los van de aanvulling van het stamkapitaal en toekomstige knelpunten komt er nog iets bij en dat is dat we het niveau terugbrengen van het spaargeld voor de komende perioden. Wij kunnen ons dan ook zo voorstellen dat het bericht dat we 1,8 miljoen per jaar extra Provinciefonds-geld ontvangen, hier op het provinciehuis met gejuich is ontvangen. Hoewel het inmiddels ook wel duidelijk is dat deze middelen niet vrij besteedbaar zijn. Tot zover de volgens ons toch wel enigszins noodzakelijke nuancering aangaande het nabije en toekomstige financiële perspectief van onze provincie.

Dan ga ik over naar de gaswinning. In het nieuwe regeerakkoord is een hoofdstuk 'Gaswinning' opgenomen. Wat vinden we goed? De NAM gaat eruit en er komt een aardgasfonds, erkenning van de identiteit van het gebied, aanpak van de monumenten en aanpak van de psychische problematiek. Wat vinden we gewoon slecht? Nou, dat de gaswinning zo aan het eind van de kabinetsperiode naar verwachting 1,5 miljard lager zou kunnen liggen. De gaswinning blijft boven de 20 miljard kuub per jaar. De PvdA wil graag een afbouwscenario. Partijen als ChristenUnie en CDA hebben steeds heel hard geroepen dat de winning terugmoest naar 12 miljard kuub. U kunt zich onze teleurstelling dan ook wel voorstellen. Een fonds voor de regio van 50 miljoen per jaar is een fooi.

De heer SCHMAAL (Groninger Belang): Ik wil graag van de Partij van de Arbeid weten of dit een lokaal PvdA-standpunt is of ook landelijk. Want de afgelopen vier jaar heeft die partij hier niet zoveel aan gedaan.

De heer ENGELKENS (PvdA): Nou, dat is zowel landelijk als lokaal als provinciaal. Volgens mij is de gaswinning behoorlijk naar beneden gegaan van ergens in de 40 miljard naar nu vlak boven de 20 miljard kuub. Uiteindelijk hadden we wel iets meer gewild – dat ben ik helemaal met u eens – maar dat de hoeveelheid gas helemaal niet naar beneden is gegaan, dat ben ik niet met u eens.

De heer SCHMAAL (Groninger Belang): U bedoelt dus dat 20 miljard kuub genoeg is? Want dat was de inzet van het vorige College. Maar volgens de regering die er zat, was het absoluut niet lager dan die 20 miljard.

De heer ENGELKENS (PvdA): Nee, dat is niet genoeg.

Ik was in mijn betoog gebleven bij de 50 miljoen per jaar als fonds voor de regio: dat vinden wij een fooi. Ik herinner mij nog vrij goed dat er vrij sceptisch is gedaan over de 1 miljard die door Max van den Berg en William Moorlag is losgepeuterd voor Groningen, maar dit bedrag verbleekt daarbij.

Het versterkingsprogramma, waarvan de pilot nog steeds niet achter de rug is, is een menselijk drama. De mensen in het gebied kunnen wel wat aan, als het perspectief dat geboden wordt, goed is. Maar dat wordt steeds slechter. De remedie is en blijft – zoals ik net ook al zei: gaswinning omlaag.

De heer KNEGT (CDA): De heer Engelkens spreekt over 'een fooi'. 50 miljoen is volgens mij een hoop geld, maar is de heer Engelkens het met mij eens dat wij zo snel mogelijk moeten zoeken naar invulling van die 50 miljoen en dat het zeer sterk zou zijn als wij die 50 miljoen invullen? En misschien hebt u daar ook ideeën of voorstellen bij, voordat u het betitelt als 'fooi'? Vervolgens ergens medio volgend jaar – zeg na de zomervakantie – kunnen we richting Den Haag gaan en zeggen dat wij die 50 miljoen stukgeslagen hebben hier in Groningen en we meer willen. Maar op voorhand iets een fooi noemen, vind ik heel goedkoop van de heer Engelkens.

De heer ENGELKENS (PvdA): Ik ben het met u eens dat we er samen aan moeten gaan werken. We hebben als Staten samen de motie 'Zeggenschap' en de motie 'Nieuw perspectief' aangenomen, dus we moeten gewoon samen met het College er werk van gaan maken, en dan natuurlijk ook met de inwoners, andere overheden enzovoorts. En ja, ik betitel het als 'een fooi', omdat 50 miljoen in vergelijking met 1 miljard natuurlijk wel heel erg karig is.

De heer KNEGT (CDA): Ja, de heer Engelkens betitelt het nu weer als fooi, maar zegt u dan eens hoe we dat geld moeten besteden, waar we tekortschieten en waar het niet goedkomt. De heer Engelkens moet volgens mij op voorhand iets niet betitelen als fooi, zonder dat we daar al invulling aan hebben gegeven.

De heer ENGELKENS (PvdA): Oké, dat is een constatering en ik ga graag verder met mijn betoog, voorzitter.

De beste remedie is en blijft: de gaswinning omlaag. U spreekt als College in uw voordracht natuurlijk over de heroriëntatie van de gaswinning. Wij hebben naar aanleiding hiervan een motie en deze wordt samen ingediend met de Partij voor het Noorden.

De VOORZITTER: Dat is de motie met nummer 322 met als titel 'Commissie-Meijer II', ingediend door de fractie van de PvdA, mede namens de fractie van de Partij voor het Noorden: 'Provinciale Staten van Groningen, in vergadering bijeen op 15 november 2017, Constateerend dat

- bij de behandeling van de Voorjaarsnota 2017 de motie 290 'Zeggenschap in de regio' en de motie 298 'Een nieuw perspectief' zijn aangenomen;
- het College van Gedeputeerde Staten een voorstel tot heroriëntatie van het gasdossier in de Begroting 2018 heeft opgenomen;
- de commissie-Meijer in 2013 haar advies Duurzame Toekomst Noordoost-Groningen heeft afgegeven;

Overwegende dat

- heroriëntatie alleen gerealiseerd kan worden in gezamenlijkheid met andere partners;
- het gevoel van veiligheid én toekomstzekerheid van onze inwoners centraal moet staan;
- herstel van vertrouwen, verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving en een duurzaam economisch toekomstperspectief essentieel zijn;

Roepen het College van Gedeputeerde Staten op om:

1. opnieuw de commissie-Meijer uit te nodigen, met als doel na vier jaar te reflecteren op hun destijds gegeven advies en zonodig met aanbevelingen te komen voor de nabije toekomst; En gaan over tot de orde van de dag!

De heer ENGELKENS (PvdA): We willen als provincie graag koploper zijn als het gaat om energietransitie en hebben dan ook ambitieuze doelstellingen. Energielasten kunnen voor sportclubs een grote kostenpost zijn, die dikwijls dan weer wordt doorberekend in de contributie van de leden. Sporten is gezond, sporten zorgt plezier en wat dikwijls wordt onderschat: sportclubs zijn vaak een verbindende factor in een dorp of gemeenschap. De PvdA vindt dat sport voor iedereen haalbaar, betaalbaar en toegankelijk moet zijn. Daarom willen we de buitensportverenigingen middels een energiescan in hun energieverbruik en in hun mogelijkheden om te verduurzamen en uiteindelijk ook energie te besparen – in sporttermen gezegd een echte win-winsituatie, dus. Daarom dien ik namens mijn fractie de volgende motie in. Deze wordt ook mede ingediend door de Partij voor de Dieren – die haar nog niet ondertekend heeft, maar dat kan altijd nog gebeuren.

De heer SCHIJF (D66): Voordat u de motie gaat voorlezen, voorzitter, een vraag. Bent u het met mij eens als ik zeg dat sport een gemeentelijke activiteit is? Dat is één. De gemeenten gaan over de sportvelden.

De tweede vraag betreft het volgende. Er is zoals iets als een landelijke subsidiepot voor sportverenigingen. Waarom vraagt u nu in deze context additioneel geld voor sportverenigingen van de provincie?

De heer ENGELKENS (PvdA): Volgens mij gaan wij hier in de Staten over energie en hebben we energiegeld tot onze beschikking: daar kunnen we allerlei dingen mee doen, ook bijvoorbeeld het stimuleren van duurzaamheid en energiebesparing bij sportclubs. Daar komt bij dat wij hier ook een uitvoeringsprogramma hebben vastgesteld bij de Sportvisie, waarin wij als provincie ook duidelijke kaders hebben aangegeven van wat wij belangrijk vinden richting sport. En natuurlijk zou het ook zo kunnen zijn dat gemeenten hierin zouden meefinancieren en dat in gezamenlijkheid met de provincie, maar wij zien het gewoon als een extra stimulans richting de sportverenigingen om te gaan verduurzamen.

Mevrouw WULFSE (VVD): Mag ik een vraag aan de heer Schijf stellen? Even ter verduidelijking, want een goed toehoorder zou kunnen interpreteren, want u zegt dat sport bij de gemeenten hoort – waar de VVD het overigens helemaal mee eens is – dat u afstand neemt van dat halve miljoen dat het College investeert in sport. Want die hoort toch bij de gemeenten, zegt D66 net.

De heer SCHIJF (D66): Nee, nee, nee, ik neem nergens afstand van. Ik neem echt nergens afstand van. Zeker niet van het feit dat wij als provincie iets doen aan de sport. Maar we praten nu over subsidie op het gebied van energie en ik zeg: er is een landelijke subsidiepot, gemeenten voelen zich daar verantwoordelijk voor. Wij hebben ook nog een revolverend fonds en het is straks aan de gedeputeerde om daar een antwoord op te geven of dat mee kan doen. Additioneel en specifiek voor sportverenigingen? Ik moet u eerlijk zeggen: ik zie dat niet zitten.

De VOORZITTER: Zal ik de motie, waar het debat al over losbarst, eerst gaan voorlezen? Dat is de motie met nummer 323 met als titel 'Van sporten krijg je energie', ingediend door de fractie van de PvdA, mede namens de fractie van de Partij voor de Dieren:

'Provinciale Staten van Groningen, in vergadering bijeen op 15 november 2017,
Constaterende dat

- de provincie Groningen in het Programma Energietransitie 2016-2019 ambitieuze doelstellingen heeft vastgelegd op het gebied van duurzaamheid;
- de provincie in dit programma onder meer nastreeft dat 21 procent van de energievoorziening in 2020 duurzaam is;
- de provincie zich verbindt aan de nationale doelstelling van 1,5 procent energiebesparing per jaar;
- energielasten voor buitensportverenigingen een grote kostenpost kunnen zijn;

Overwegende dat

- een energiescan een goed instrument is om laagdrempelig in beeld te brengen wat de mogelijkheden voor sportverenigingen met een buitensportaccommodatie zijn;
- de sportverenigingen gebaat zijn bij lagere energielasten, waardoor de contributie betaalbaar blijft en de sport toegankelijk is en blijft;
- Huis voor de Sport twee pilotprojecten heeft gedaan, waarbij energiescans werden uitgevoerd, die hebben geleid tot adviezen en aanbevelingen waar de sportverenigingen actief mee aan de slag zijn gegaan;

Verzoeken het College van Gedeputeerde Staten om:

1. in samenwerking met Huis voor de Sport te inventariseren hoe groot de behoefte is aan een energiescan bij sportverenigingen met een buitensportaccommodatie;
2. elk jaar aan twee sportverenigingen per gemeente een energiescan gratis aan te bieden, alsmede deze verenigingen te ondersteunen bij de vervolgstappen om tot een goed plan van aanpak te komen;
3. deze vervolgstappen te monitoren;
4. daarnaast een of meerdere pilots voor LED-verlichting te starten;
5. voor bovenstaande dekking te zoeken binnen de bestaande middelen voor energie;

En gaan over tot de orde van de dag!

De heer DE WIT (CDA): Ik heb even een vraag aan de heer Engelkens. Op zich staan wij heel positief tegenover energiescans bij sportverenigingen, waardoor je kunt besparen en mensen inderdaad minder contributie kunnen betalen: wat mij betreft een heel goede bijdrage. Wat ik mij afvraag: in uw motie staat dat u twee sportverenigingen per gemeente graag een energiescan aan wil bieden. Maar hebt u enig zicht op wat de kosten zouden zijn van die energiescan?

De heer ENGELKENS (PvdA): Ja, dat zicht heb ik. Wilt u graag weten wat het dan gaat kosten? Nou, zo'n energiescan kost 750 euro. Maar de begeleiding is eigenlijk net zo belangrijk en het vervolg dat eraan wordt gegeven zodat die energiebesparing en duurzaamheidsmaatregelen ook uitgevoerd worden en dat mensen ook zien dat dit wat oplevert. En dan kom je ongeveer op 2.000 euro uit. Nou, doe dat keer twintig en dan keer twee en dan kom je op 80.000 euro. Dat was het sommetje.

De heer DE WIT (CDA): Ja, dank u wel voor het antwoord. Maar u hebt geen concrete indicatie van hoeveel dat precies gaat kosten? Want de ene sportaccommodatie is natuurlijk de andere sportaccommodatie niet.

De heer ENGELKENS (PvdA): Nee, daar ben ik het mee eens en daarom moet u ook kijken naar bullet 1. Wat u zelf ook al zei: we moeten eerst een inventarisatie houden om te kijken waar nu echt de behoefte is aan deze energiescans.

De heer DE WIT (CDA): Nog één vraag. Denkt u dat het onze rol is als provincie om voor sportverenigingen te gaan bepalen waar wij een energiescan uit moeten voeren en waar we die niet uit moeten voeren? Is dat niet bij uitstek een gemeentelijke aangelegenheid, omdat ze daar goed weten welke verenigingen dat goed kunnen gebruiken?

De heer ENGELKENS (PvdA): Ja, ik zou dit graag willen stimuleren als provincie. Natuurlijk gaan de verenigingen er uiteindelijk zelf over en kunnen de gemeenten hier ook een rol in spelen. Ik wacht ook gewoon het antwoord van het College hierop af. Ik hoorde in de wandelgangen ook al iets of het misschien ook op een andere manier zou kunnen: nou, ik vind dat allemaal prima, maar de intentie van de motie is dat we de duurzaamheid en energiebesparing bij sportverenigingen willen stimuleren. En zoals ik het hoor, bent u het daar wel mee eens.

De heer SCHMAAL (Groninger Belang): Twee vragen aan de Partij van de Arbeid. Het klinkt heel leuk, natuurlijk, hè? Wie kan er tegen zijn: een energiescan voor sportverenigingen, dan lagere energiekosten en die kunnen weer besteed worden aan de vermindering van de contributie. Ten eerste: is dat ook een harde voorwaarde op het moment dat dit uitgevoerd gaat worden? Dat de sportverenigingen dit niet besteden aan een nieuw doel of andere zaken?

En ten tweede: twee sportverenigingen per gemeenten. Enig idee hoeveel buitensportverenigingen er zijn? En hoe maakt u dan het onderscheid?

De heer ENGELKENS (PvdA): Het antwoord op de eerste vraag is 'nee'. En het antwoord op de tweede vraag is als volgt. Zoals ik het zie, zouden we het onderscheid kunnen maken op de manier van 'wie het eerst komt, het eerst maalt'.

De heer STEENBERGEN (ChristenUnie): Ook een beetje in het verlengde van wat de heer Schmaal opmerkte. U wilt twee sportverenigingen per gemeente gaan doen. Hoe komt u aan die verdeling? Want a) we hebben straks een herindeling en b) als ik naar de gemeente Loppersum kijk, dan zou die heel erg worden voorgetrokken ten opzichte van een gemeente als Groningen.

De heer ENGELKENS (PvdA): Ja, ik vind het wel heel jammer dat het nu een beetje deze kant op gaat. Aan de ene kant willen wij een intentie uitspreken met deze motie. We hebben geprobeerd om haar zo concreet mogelijk te maken, dus te kijken wat de kosten zijn, wat behapbaar is – ook richting de energiepoot. Toen hebben wij bedacht dat we het eerst houden bij buitensportaccommodaties van twee sportverenigingen in één gemeente en we het niet moeilijker maken dan eigenlijk zou moeten. Vandaar dit voorstel en deze concreetheid die eraan vastzit. Maar wat ik net al zei: als het College met andere voorstellen of visies komt op hoe je het ook zou kunnen doen, dan horen we het zometeen wel.

Mevrouw VOERMAN (PvdD): Wij dienen deze motie mede in, omdat wij de intentie heel goed begrijpen en er helemaal achter staan. Wat vindt de heer Engelkens ervan als er heel goed gekeken

wordt naar twee sportaccommodaties die ook een beetje een voorbeeld kunnen zijn voor andere sportaccommodaties? Je ziet bij woningen dat ze vaak de woningen pakken bij energiescans, die dan een voorbeeld zijn voor heel veel andere woningen, omdat er zoveel andere woningen zijn die daarop lijken, dat je meer die kant op denkt. Wat vindt de heer Engelkens ervan?

De heer ENGELKENS (PvdA): Dat vindt de heer Engelkens namens de PvdA een heel goede suggestie.

De VOORZITTER: Vindt u het goed, meneer Schmaal, als ik eerst de spreker de gelegenheid geef om weer even door te gaan? Want u bent al wezen interrumpen en sindsdien heeft de spreker nog geen zinnen meer kunnen toevoegen aan zijn betoog. Zullen we hem even die gelegenheid geven?

De heer SCHMAAL (Groninger Belang): Het gaat echt specifiek over deze motie en dit onderwerp.

De VOORZITTER: Nou, ga uw gang.

De heer SCHMAAL (Groninger Belang): Dank u wel, voorzitter. Als ik even kijk naar het beleid, dan zie je nu een natuurlijke balans bij sportverenigingen: het sportbeleid ligt ook bij de gemeenten – waar ook door anderen aan werd gerefereerd. Bent u niet bang door de ene club die dan iets sneller is dan de andere club, die wel een energiescan krijgt en wel energiebesparende maatregelen kan uitvoeren en je daardoor juist verschillen krijgt in de contributie? Dat wordt nu op een andere manier geregistreerd, zodat je de ene club nu juist bevoordeelt ten opzichte van een andere club? Met andere woorden: zou niet juist deze subsidie naar de gemeenten moeten met dit als opdracht om dit in de breedte van het sportbeleid te gaan bekijken?

De heer ENGELKENS (PvdA): Ja, dat onderscheid zou er kunnen komen, dat ben ik helemaal met u eens. Dat de ene vereniging misschien eerder aan de gang gaat met duurzaamheid en energiebesparing dan een ander: ja, dat is de consequentie van deze motie. We kunnen niet het tegenovergestelde gaan doen, maar een pot geld neerzetten en zeggen: 'Nou jongens, kom maar!' Wat dat betreft moet er voor ons ook een grens aan zitten van wat nog behapbaar is voor ons als provincie, maar zeker voor het College.

De VOORZITTER: Ik ben benieuwd naar de rest van uw betoog.

De heer ENGELKENS (PvdA): Ja, daar ga ik graag mee verder.

Onze provincie kent inwoners die het niet gemakkelijk hebben en waar het allemaal niet vanzelf gaat. In het Veenkoloniale gebied leven zelfs een kleine 14.000 gezinnen in armoede en dan ook nog vaak generatie op generatie. Hoe komen deze gezinnen uit de vicieuze cirkel van armoede? Het netwerk Alliantie van Kracht, een netwerk bestaande uit organisaties in de sectoren welzijn, wonen en zorg plus de gemeenten en provincies, wil samen met de bewoners van de regio de uitdaging aangaan om deze hardnekkige armoede aan te pakken. En het College – en deze gedeputeerde voorop – ziet deze noodzaak en urgentie ook en is daarom medefinancier van een verdiepend onderzoek van de RUG om meer inzicht te krijgen in overerfbare armoede – waar daar hebben we hier over. Naar aanleiding van deze intenties en het hieraan vastgekoppelde onderzoek dien ik namens de PvdA-fractie de volgende motie in en doe ik ook mede namens de Partij voor het Noorden.

De VOORZITTER: Dank u zeer, ik ga haar voorlezen. Dat is de motie met nummer 324 met als titel 'Conferentie 'Alliantie van Kracht', ingediend door de fractie van de PvdA, mede namens de fractie van de Partij voor het Noorden:

'Provinciale Staten van Groningen, in vergadering bijeen op 15 november 2017,
Constaterende dat

- in het Veenkoloniale gebied veel gezinnen in armoede leven, vaak van generatie op generatie (overerfbare armoede);
- de Alliantie van Kracht in gezamenlijkheid met bewoners, betrokken overheden en (kennis)instellingen de uitdaging wil aangaan om armoede in de Veenkoloniën op zowel de korte als lange termijn structureel en fundamenteel te bestrijden;

Van mening zijnde dat

- het onderzoek van de RUG meer inzicht moet geven op onderliggende mechanismen bij intergenerationele armoede;
- de ervaringen van de mensen die in armoede leven, een belangrijk aangrijpingspunt kunnen zijn in de versterking van de aanpak van armoede;

Roepen het College van Gedeputeerde Staten op om:

1. de uitkomsten van het onderzoek van de RUG (met ons) te delen;
2. ervaringen opgedaan in het gebied met ons te delen;
3. aanbevelingen te formuleren om de complexe problematiek in de Veenkoloniën aan te pakken;
4. dit eveneens te delen met de andere regio's;
5. de verbinding te zoeken met het Akkoord van Westerlee;

En gaan over tot de orde van de dag!

De heer KNEGT (CDA): Ik wil eerst beginnen met een tweetal felicitaties. De eerste is aan gedeputeerde Eikenaar met zijn zoon – gefeliciteerd. U krijgt nog een CDA-rompertje van ons.

En als tweede aan ons allemaal, maar specifiek aan gedeputeerde Homan. Wij zijn eergisteren uitgeroepen tot Beste Werkgever van 2017, dus dat is echt een felicitatie waard, denk ik. [Applaus.] Daar kunnen we trots op zijn en ik neem ook aan dat dat soort dingen terugkomt op briefpapier en dergelijke? Dat kost geld, maar dat kunnen we dan wel doen uit de middelen van 2018 tot 2021.

Dan nu even wat *serious business*: de Begroting. Deze volgt uit de Voorjaarsnota en de Voorjaarsnota is natuurlijk het politieke document waarin we de koers en de accenten uitzetten. De Begroting is de materialisering van dit document, dus dat is wel even belangrijk om mee te starten.

Wat opvalt is het fors grotere volume van deze Begroting: we zitten een kleine 100 miljoen euro boven de meerjarige trend. Dat zijn voornamelijk investeringen in infrastructuur – en natuurlijk ook in de Ring-Zuid – maar het signaal is: er wordt gewerkt aan Groningen. En ik ben bang dat we die 100 miljoen nog weleens een keer terugkrijgen in een stukje file.

Bij het lezen van de Begroting heb ik de begrotingen van de voorgaande jaren ook eens even uit de kast getrokken, want ik ben nog heel analoog. En dan zie ik dat er een enorme stap is gemaakt: in leesbaarheid, in controleerbaarheid, prestatie-indicatoren, een doelenboom, de indeling van het document. Dat maakt de rol van onze Staten die u in het begin van deze vergadering ook stipuleerde, gemakkelijker en vooral ook eenvoudiger, want de meeste mensen worden volgens mij niet heel warm van het lezen van een begroting. Kort en goed: zij ziet er tiptop uit.

Enkele aandachtspunten die we ook in de commissie hebben besproken, wil ik toch nog even benoemen. We spraken over de bereikbaarheid van het Westerkwartier: onze achterban geeft dit regelmatig aan in partijbijeenkomsten. Gedeputeerde Gräper gaf ook aan dat daar aandacht voor is en wij willen vast opteren voor het komende MIRT dat dat erin komt. En als we dan toch bezig zijn: wij steunen ook de lobby van onze Delfzijlster wethouder Rijzebol bij zijn lobby voor een aquaduct bij de N33 in Appingedam.

Nou ja, het is net al even gememoreerd: gedeputeerde Eikenaar was er niet tijdens de commissie, maar wij zijn wel blij met de opsomming en de focus in de Begroting op het gasdossier onder het kopje 'Nieuw perspectief'. We vragen wel aan GS of men een indicatie kan geven wanneer dit nou echt concreet wordt. Groningen zit daar namelijk echt op te wachten.

En dat brengt me als laatste bij de motie die we graag willen indienen. Dat doen we namens een groot aantal partijen. Wij willen graag een signaal afgeven aan de partijen die betrokken zijn bij de totstandkoming van het Meerjarenplan. De tijd die nu gegeven wordt aan de democratisch dragende partijen voor de goedkeuring van dit uitvoeringsprogramma voor de aanpak van dit grote dossier in onze provincie, vinden wij gewoon te kort. Los van het feit of er in de nieuwe constellatie en in het nieuwe *governancemodel* wel of niet een MJP komt, willen we toch graag dit signaal afgeven. Daarom dien ik de volgende motie in.

De VOORZITTER: Dat is de motie met nummer 325 met als titel 'Procesgang vaststellen Meerjarenplan', ingediend door de fractie van het CDA, mede namens de fracties van de SP, D66, ChristenUnie, GroenLinks, de Partij voor het Noorden, de Partij voor de Dieren, Groninger Belang, de PVV en de VVD:

'Provinciale Staten van Groningen, in vergadering bijeen op 15 november 2017, Constatende dat

- het concept-Meerjarenplan (MJP), voordat het wordt aangeboden aan het kabinet en de verantwoordelijk minister, een afstemmingsronde maakt langs raden en Staten;

- de afgelopen driemaal dat deze afstemmingsronde heeft plaatsgevonden er zeer minimaal tijd is ingeruimd voor raden en Staten om een mening en inhoudelijk oordeel te vormen over het voorliggend concept-MJP;
- deze 'met-stoom-en-kokend-water'-procesgang voor het vaststellen van het concept-MJP onvoldoende recht doet aan de rol en verantwoordelijkheid van de raden en Staten;

Overwegende dat

- het concept-MJP gaat over en om Groningers;
- het concept-MJP bepalend is voor uitvoering van onder andere: het schadeherstel, de beoordeling en afhandeling van schades en het functioneren van de Nationaal Coördinator Groningen (NCG);
- het MJP daarmee gaat over de veiligheid van de Groningers;
- in het regeerakkoord een prominente en bepalende rol voor de regio is voorzien in de afstemming en aansturing in de constructie van de wettelijk onafhankelijke positie van de NCG;

Spreken uit dat

- wij niet weer accepteren dat het concept-MJP met een 'met-stoom-en-kokend-water'-procesgang moet worden vastgesteld;
- wij voortaan minimaal vier weken (minimaal twintig werkdagen) gebruiken om het voorliggend concept-MJP te beoordelen en vast te stellen;

En roepen het College van Gedeputeerde Staten op om:

1. deze motie onder de aandacht te brengen van de relevante regionale partijen, de NCG en het kabinet (de verantwoordelijk minister);

En gaan over tot de orde van de dag!

En ik zie dat de heer Engelkens een interruptie wenst.

De heer KNEGT (CDA): Ja, voorzitter, nog heel even. Wat u mist, is een afstemmingsfoutje. Maar in onzichtbare inkt staat daar ook nog de VVD bij met de handtekening van mevrouw Wulfse.

De VOORZITTER: Ik verzoek de leden van de Staten om straks de onzichtbare inkt te lezen in alle kopietjes.

De heer KNEGT (CDA): Als het goed is, voegen wij die zo nog even toe. O, ik zie dat dat al is gebeurd op het door mij overhandigde exemplaar.

De heer ENGELKENS (PvdA): Nou, wij als PvdA zijn het helemaal eens met het signaal dat van deze motie uitgaat. Alleen, er kwam nog wel een vraag vanuit mijn fractie gisteravond. Als je echt zo'n termijn noemt van vier weken, zou dat dan niet kunnen leiden tot een ongewenste situatie van iets wat je eigenlijk helemaal niet wilt? Je wilt juist de ruimte nemen om ergens iets van te vinden en door die vier weken erin te zetten, zou je jezelf ook klem kunnen zetten. Dus de vraag aan u is: hoe zou u dit willen ondervangen?

De heer KNEGT (CDA): Ja, de heer Engelkens heeft uiteraard gelijk. Wij moeten deze motie niet zien als een strop waar we de kop in steken en als een zwaard van Damocles boven ons hoofd laten hangen. Het is een indicatie, het is een signaal en het moet natuurlijk niet zo zijn dat wij door het onszelf opleggen van deze termijn onszelf uitsluiten van een reactie ofzo. Dat is natuurlijk het paard achter de wagen spannen. Dat moet absoluut niet zo zijn.

De heer ENGELKENS (PvdA): Dank u wel, dan zet ik ook graag mijn handtekening hieronder.

De heer SCHMAAL (Groninger Belang): Eens met wat u zegt. Maar de regio moet toch aan het stuur zitten, lokaal en regionaal? Dat stond ook in het OVV-rapport – OVV is de Onderzoeksraad voor de Veiligheid. Dan zouden we dat toch juist vast moeten houden samen met de regio, dat wij rustig de tijd moeten nemen om goed de zaken te kunnen bestuderen?

De heer KNEGT (CDA): Ja, dat ben ik volledig met u eens, heer Schmaal. Dat moeten we ook doen. We weten natuurlijk niet wat het wordt in die nieuwe constellatie: daar is nu het gesprek vanuit GS vast druk over gaande. Dus we zullen zien wat het wordt. Wij hopen dat er een governance model komt waarin de regio een heel bepalende factor is en dan kunnen we zelf ook zeggen dat we dit gaan doen en de Nationaal Coördinator het moet gaan uitvoeren.

De VOORZITTER: Ik maak van de gelegenheid gebruik om te melden – wat de meesten van u misschien via digitale weg al bereikt heeft. Namelijk dat de Raad van State ondertussen de besluiten

van de minister over de gaswinning heeft vernietigd. En de minister van Economische Zaken en Klimaat moet binnen twaalf maanden een nieuw besluit nemen over het winningsplan. *'De Afdeling bepaalt dat in de tussentijd de gaswinning mag plaatsvinden volgens het laatste wijzigingsplan.'* Nader nieuws volgt. [Applaus.]

Ik geef voor de fractie van D66 nu het woord aan de heer Schijf.

De heer SCHIJF (D66): Ik sluit me graag aan bij de felicitaties van de heer Knegt. En ik vind het heel fraai dat de beide gasbesluiten worden vernietigd: dank u wel voor deze mededeling.

In de eerste plaats de complimenten als het gaat over de Begroting: zeer goed leesbaar – anderen hebben daar ook al over gesproken. Een structureel sluitende Begroting met een flexibel budget van zo gemiddeld – laten we het afronden – 5 miljoen per jaar in de periode 2018-2021.

De heer ENGELKENS (PvdA): Mijn vraag aan de heer Schijf van D66 is: is deze Begroting structureel wel in evenwicht?

De heer SCHIJF (D66): Ja, deze Begroting is structureel in evenwicht. Maar u hebt mij in de commissie ook horen zeggen dat enige voorzichtigheid geboden is en daar kom ik straks nog op terug.

De heer ENGELKENS (PvdA): U bent het toch met mij eens – dat hebt u zelf toch ook wel gezien – dat voor het komende jaar structurele opgaven worden bekostigd met incidentele baten?

De heer SCHIJF (D66): Ja, dat heb ik ook gezegd.

De heer ENGELKENS (PvdA): En dan tóch is er volgens u sprake van structureel evenwicht?

De heer SCHIJF (D66): Ja.

De heer ENGELKENS (PvdA): Oké, dank u.

Mevrouw WULFSE (VVD): Kan het zijn, meneer Schijf – via u, voorzitter – dat het misschien een kwestie van een spraakverwarring over de definitie? Want de heer Engelkens van de Partij van de Arbeid heeft volkomen gelijk: structureel evenwicht betekent gewoon dat je structureel geld dekt met structurele inkomsten. En zelfs in de voordracht staat op bladzijde 8 dat dat niet het geval is.

De heer SCHIJF (D66): Ik heb in de commissie heel duidelijk gezegd dat deze Begroting te sterk leunt op incidenteel geld. Dat kunnen wij aan alle kanten zien. Als wij zien hoe wij de reserves gebruiken, dan gaat er zo'n 90 miljoen uit de reserves en komt er zo iets van 17 miljoen weer terug – dus incidenteel. In 2019, staat ook heel duidelijk in deze Begroting, zullen wij veel meer in de structurele betekenis zijn. Dat is ook de reden waarom ik straks zal zeggen dat enige voorzichtigheid en terughoudendheid op hun plaats zijn. Dus als ik dan de woorden gebruik 'structureel sluitende Begroting', dan ga ik dat nu veranderen, want dit leidt niet tot een zinvolle discussie. Dan is dat een sluitende Begroting.

Maar de vrije ruimte neemt af ten opzichte van de recente Najaarsnota, met circa 1 miljoen en wij weten allen waardoor dat komt. Dat komt onder meer ook door nieuw beleid – laat ik zeggen: het is geen nieuw beleid – maar op basis van het initiatief van de Staten, 'Het nieuwe perspectief'. Dit nieuwe perspectief is nodig – in de commissie is hier ook uitgebreid op ingegaan. De *governance*, was het antwoord, is goed voor een vast deskundig team en het inhuren van deskundigheid. Dit met als doel, meer grip te krijgen op de ontwikkelingen in onze provincie, meer vertrouwen bij de inwoners, de schadeafhandeling, de versterking, het uitvoeringsniveau en een samenhangende Groninger aanpak in een complex veld van overleg en verantwoordelijkheden van partijen. Dit is een majeure operatie.

En tegelijkertijd lezen we in het regeerakkoord 'Vertrouwen in de toekomst' op pagina 43: *'De provincie Groningen kan de nationale koploper worden bij de energietransitie en als kenniscentrum op dit gebied functioneren.'* Het fonds voor de regio, 50 miljoen per jaar – nu nog 50 miljoen per jaar – kan hierbij helpen. En natuurlijk vraag dit tijd en energie om dit goed uit te voeren en uit te werken en er gebeurt al heel veel. Bijvoorbeeld, laten we trots zijn op een zeer succesvolle klimaatop in Noord-Nederland, in Groningen. Maar duidelijk is dat we vanuit Den Haag worden gesteund om de energietransitie verder te realiseren en als voorbeeld te fungeren voor andere provincies. Hierin ligt een taak die wij als provincie Groningen dienen op te pakken en vol aan de slag te gaan met de

realisatie van onze duurzame ambities. Tegelijkertijd met het nieuwe perspectief, waarin we blijven strijden voor verlaging van de gaswinning *among all other things*.

De heer KATEE (PVV): Ik hoor de collega van D66 praten over 'de zeer succesvolle klimaatop', die onlangs hier in Groningen is gehouden. Nou is daar een twintigtal projecten uit gerold en prominent op nummer 1 stond het project Warmtestad. Nu weten we allemaal hoe het gaat met Warmtestad. Als dat indicatief is voor het succes, dan lijkt me dat niet een heel groot succes. Ik ben benieuwd of de spreker van D66 het daarmee eens is.

De heer SCHIJF (D66): Ik betreur het zeer wat er gebeurt met Warmtestad, dat ben ik met u eens. Dat laat onverlet het feit dat je de klimaatop hier in Groningen, waar we best een beetje trots op mogen zijn, positief kan waarderen in – laat ik zeggen – de ontwikkelingen waar we met elkaar middenin staan. Wat er met Warmtestad gebeurt, vind ik heel erg jammer. Heel erg jammer.

De heer KATEE (PVV): Dus we kunnen samen concluderen dat die top dus ietsje minder succesvol was dan u net deed voorkomen?

De heer SCHIJF (D66): Deze klimaatop ging niet over Warmtestad. Dat was natuurlijk gewoon alleen maar een onderdeel daarvan.

Dit agendapunt heet 'Begroting 2018'. In de commissie heb ik al betoogd dat met het oog op de jaren na 2018, de jaren van een volgend College, met de Begroting 2018 alom voorzichtigheid geboden is. Het College onderkent dat, want het is niet voor niets dat in de voordracht staat *'behoudend om te gaan met nieuwe begrotingswensen die een structureel beroep doen op de financiële ruimte'*. We staan er financieel – laten we daar trots op zijn – met elkaar nog steeds goed voor en dat moet ook zo blijven.

In de commissie is door mij een aantal vragen gesteld over de 25 miljoen, over revolverende energie-initiatieven, een opmerking over Blauwestad: 60 kavels die goed voor de Grex zijn, de vragen over energiebesparing bij bedrijven die door het College naar tevredenheid zijn beantwoord.

D66 blijft kritisch op het feit dat u zegt dat de informatiestrategie is uitgewerkt, maar we pas in de Voorjaarsnota 2018 worden geïnformeerd over het resultaat. Dat blijft erg laat, maar misschien is daar toch een heldere verklaring voor.

Ik heb mijn complimenten uitgesproken en ik wil dat nogmaals doen over onder meer de Aanpak Top Dutch, Groningen @ Work, Innovatief MKB, het Investeringsfonds Groningen. Inmiddels zijn we ook bijgepraat door de heren Kremer en Middel en is duidelijk dat de drie O's – Ondernemers, Overheid en Onderwijs – elkaar steeds beter weten te vinden en dat verdient een compliment.

Deze Begroting zit boordevol details op velerlei gebied, waaronder natuur en landschap en zeker ook de initiatieven en projecten in het programma Bereikbaarheid. Dit College voert een goed en gedegen beleid. De nadruk in het komende jaar ligt naast, de majeure opgave op het gebied van de gaswinning en energietransitie, op een excellente uitvoering van afgesproken beleid. Het accent ligt het komende jaar niet op nieuw beleid. D66 stemt dan ook van harte in met de Zesde Wijziging van de Begroting, met het gestelde betreffende het weerstandsvermogen en de risicobeheersing, met de spelregels omtrent het Revolverend Fonds Groningen, de energie-initiatieven en natuurlijk met de Begroting 2018.

Mevrouw WULFSE (VVD): De Begroting voor 2018 is de uitwerking van hetgeen we hebben afgesproken bij de Voorjaarsnota. En die uitwerking is correct, vindt de VVD. De meeste mensen worden niet warm van het lezen van een begroting, zei collega Knecht namens het CDA zojuist, en dat is eigenlijk wel heel jammer. Want we geven ongeveer 694 euro en 2 eurocent, heb ik uitgerekend, per inwoner in Groningen uit, dus vóór die inwoner. Dus gaat het ze wel degelijk aan. Gezien de dikte van het document begrijpen we het uiteraard wel.

Het is de laatste Begroting van dit College voor het toekomstige, laatste jaar waarin het College opereert. Dat komt misschien wat gek aan, maar in 2019 hebben we natuurlijk weer verkiezingen en in dat jaar krijgt het nieuwe College de taak te gaan zorgen voor een structureel en reëel begrotingsevenwicht, zoals dat eigenlijk hoort. Structurele lasten dekken met structureel geld en niet met incidentele bijdragen zoals dat nu steeds gebeurt en wat we ook op bladzijde 8 van de voordracht kunnen lezen. Het saldo van baten en lasten neemt tegen die tijd wel af, dus het is hard nodig om te sparen om toekomstige plannen daadwerkelijk te kunnen uitvoeren.

U weet dat de VVD-fractie het blijft betreuren dat er een compensatiepakket van zo'n 15 miljoen is samengesteld om D66, GroenLinks en de SP te bewegen, in Eelde te investeren. Dat was volkomen overbodig. Oud-GroenLinks-gedeputeerde Wiebe van der Ploeg zei van de week nog:

“Dit is omkoping.” Die 15 miljoen moet helaas ook uit toekomstige meevallers terugkomen: het is ‘op de pof’. Lichtpunt is natuurlijk dat we er zeker van zijn dat er bij Provinciale Staten van Groningen groot draagvlak is voor Luchthaven Eelde en dat is helemaal in lijn met wat de VVD vindt. Bij de infrastructuur van – straks misschien – de vijfde stad van Nederland hoort een luchthaven en we zijn blij dat ook de Collegepartijen D66, CDA, SP, GroenLinks en ChristenUnie dit helemaal met ons eens zijn.

De VVD vindt niet dat we trots moeten zijn op het feit dat we bij de duurste drie provincies horen wat betreft de opcenten. Wij dienen mede een motie in om de plek in deze *ranking* sterk te laten zakken en de heer Schmaal zal deze zo verwoorden

De heer KATEE (PVV): Ik hoor de collega van de VVD warme woorden wijden aan Groningen Airport Eelde. Nou, wij als PVV kunnen ons daar volledig bij aansluiten. In commissieverband hebben we ook vragen gesteld aan met name de collega's van SP, GroenLinks en D66 over eventueel lobbywerk richting hun partijgenoten in de gemeenteraad. En ik ben eigenlijk ook wel benieuwd hoe dat zit met de VVD. De VVD heeft immers een wethouder in het college van de gemeente Groningen. De gemeente Groningen zorgt op dit moment voor grote problemen voor de toekomst van Airport Eelde. Tenminste, dat lijkt erop: ze betaalt maar 6 miljoen terwijl ze eigenlijk voor 12 miljoen aan de lat staat. Kortom: kan de collega van de VVD misschien enig licht werpen op hoe dat gaat aan de Grote Markt en het eventueel bewerken van het standpunt van een wethouder aldaar?

Mevrouw WULFSE (VVD): Ik zit niet bij de collegeafspraken aan de Grote Markt, zoals dat ook hier niet het geval is. Maar het moge duidelijk dat de VVD in de Stad een groot voorstander is van de Luchthaven Eelde en daar ook haar uiterste best voor heeft gedaan. Helaas is de grootste partij in de Stad, D66, daar helemaal niet voor. Als kleinere partij kun je dan weleens het onderspit delven helaas. Gelukkig heeft de raad wel uitgesproken, in het geheel voorstander te zijn van het investeren in Eelde en Eelde ook een belangrijke positie te gunnen. Alleen, 12 miljoen hebben we voorlopig nog niet binnen, het zit er maar 6 miljoen.

De heer KATEE (PVV): Nog één vraag. Bent u van mening dat de wethouder zou moeten opstappen als die 12 miljoen niet op tafel komt?

Mevrouw WULFSE (VVD): Nou, ik kan allerlei meningen uiten, maar gelukkig ga ik daar helemaal niet over vanuit de Staten.

De heer KNEGT (CDA): Mevrouw Wulfse houdt een vlammend betoog voor structurele inkomsten naast structurele lasten en nu gaat u pleiten voor een streep zetten door een aantal structurele opbrengsten zoals de opcenten?

Mevrouw WULFSE (VVD): Ja, net zoals u dat altijd in de oppositie doet. Dus we vinden dat eigenlijk wel heel jammer. We hopen dan ook dat u straks ook mee gaat tekenen. Want nu u aan de knoppen zit, is dat natuurlijk ook te verwachten.

De heer KNEGT (CDA): Ja, nou draait mevrouw Wulfse – handig en politiek correct, overigens – de vraag naar mij toe. Maar de vraag ligt wel degelijk bij u. Wat vindt mevrouw Wulfse daarvan? We hebben structurele opbrengsten met die opcenten: die besteden we ook aan programma's en andere dingen hier in de provincie en daar zet u een streep door. Dan wil ik ook graag van u horen waar u dan de dekking vindt – of in welk programma u dan gaat strepen, bijvoorbeeld.

Mevrouw WULFSE (VVD): Wij vinden die dekking in de vrij besteedbare ruimte en we willen echt af van die positie: we willen een beetje in de middenpositie zitten. Dus dat is één keer een streep en dan zul je inderdaad in de toekomst moeten kijken wat je weghaalt. Maar ik kan u voor de toekomstige perioden een groot aantal posten noemen waar nu miljoenen ingaan, die wij volstrekt overbodig vinden. Ik heb er net al een paar genoemd, dus wat dat betreft kunnen we nog wel miljoenen vinden.

De heer KNEGT (CDA): Goed, als mevrouw Wulfse dan aangeeft dat ze de dekking wel wil gaan zoeken in de vrije ruimte, dan vind ik ook dat mevrouw Wulfse in de toekomst hier niet meer moet zeuren over de grootte en de volume van de vrije ruimte.

De VOORZITTER: Ik neem aan dat u bedoelde dat zij geen voorstellen meer moest doen daarvoor.

De heer KNEGT (CDA): Ja ja, excuus voor het taalgebruik, voorzitter. Helemaal correct.

Mevrouw WULFSE (VVD): Ik neem het u niet kwalijk, want ik begrijp uw frustratie dat u gebonden bent aan het Collegeakkoord met partijen als de SP en GroenLinks, die het de automobilist natuurlijk flink moeilijk willen maken. Kijk, ik ben het helemaal met u eens dat die vrije ruimte zo vrij mogelijk moet zijn. Maar hij is er wel voor: wij vinden dat dat eenmalig zou kunnen en dan willen we een aantal structurele uitgaven schrappen om dit structureel mogelijk te maken. En dat is de degelijkheid die de VVD altijd voorstaat en ik hoop u aan onze zijde te vinden.

De heer ZWERTBROEK (D66): Ja, ik hoorde mevrouw Wulfse net het woord 'frustratie' noemen. Ik zat daar even over na te denken. Ze had het net over Groningen Airport Eelde en een zekere frustratie over een partij die op dit moment de grootste is in de Stad – waar ik toevallig lid van ben. Maar bent u het met mij eens dat al tijdenlang de bedenkingen bekend zijn van meerdere partijen in de gemeenteraad van Groningen als het gaat om Groningen Airport Eelde – even los van wat wij hier in de Staten daarvan vinden? Ik ben benieuwd wat mevrouw Wulfse daarvan vindt.

Mevrouw WULFSE (VVD): U raakt een heel gevoelig punt. Tijdens de laatste commissie kwamen er vragen van mijn collega Bakker van de VVD naar boven over dat GroenLinks hier aangaf, al voordat wij een besluit namen, op de hoogte te zijn van deze standpunten – dus feitelijk ervan op de hoogte te zijn dat die ruimte er niet is. Wij zijn daar heel erg van geschrokken, want dat betekent dus achteraf: op welke manier hebben wij hier dan bij elkaar gezeten? Wist u als D66 ook al dat dat geld er niet kwam en hebt u tóch die compensatie afgedwongen? Dat zou ik u willen vragen, want ik vond het een schokkende mededeling.

De heer ZWERTBROEK (D66): Ja, er wordt mij een wedervraag gesteld, maar zo was mijn vraag helemaal niet bedoeld zoals ik hem stelde. Want het was een feitelijke vraag. Maar ik zal een reactie geven. Nee, dat was mij niet bekend, dat heb ik toen ook aangegeven. Maar de vraag blijft staan die ik net stelde en ik heb er nog geen reactie op gehad: of de bedenkingen bekend waren in de gemeenteraad van Groningen. Want dat was de enige feitelijke vraag die ik stelde.

Mevrouw WULFSE (VVD): Ik zit niet als onderhandelende partij of als gedeputeerde aan tafel, als de bedenkingen van een aantal partijen gewisseld worden. Maar namens ons zit er wel een gedeputeerde aan tafel die dat doet en hij heeft ons verzekerd namens het College dat er een uitweg leek te komen en hij daarvan niet op de hoogte was. GroenLinks uitte iets anders in de commissie, dus waar de waarheid ligt? Ik hoop dat we daar nog een keer achter komen.

De heer ZWERTBROEK (D66): Ja, ten slotte. Ik constateer dat ik geen reactie krijg op mijn vraag. Dat is een feit. Tegelijkertijd hebben we volgens mij een normale procedure, zoals wij die altijd hebben met de aandeelhoudersvergaderingen waar het in casu over gaat en dat we die reactie afwachten. Maar ik vind het jammer dat ik geen reactie krijg, want de VVD is ook onderdeel van de coalitie in de Stad.

De heer NOLLES (GroenLinks): Ik ken mevrouw Wulfse als een vrouw die normaal gesproken niet onder een steen leeft. Toch zegt zij geschokt te zijn dat GroenLinks al sinds december vorig jaar c.q. januari dit jaar wist wat het standpunt van GroenLinks zou zijn in de Stad over de discussie-Groningen Airport Eelde. Nu wist ik dat niet alleen, het stond nota bene in de krant en was te horen op RTV Noord: overal hebt u kunnen waarnemen dat het collegeakkoord zoals dat in de Stad was, is opengebroken, er nieuwe afspraken zijn gemaakt en GroenLinks daarbij heeft gezegd dat men tegen Vliegveld Eelde is. Onze wethouder zou ook zijn tegenstem duidelijk maken, onze raadsleden zullen ook tegen stemmen en wij willen als compensatie een groen pakket. Dus dat u nu voor doet komen dat u geschokt bent, verbaast mij zeer. Ik zou u willen vragen hoe u dat verklaart.

Mevrouw WULFSE (VVD): Ja, dat is eigenlijk heel eenvoudig. Je hebt precies dezelfde beweging hier in de Staten kunnen zien, waar een aantal partijen tegen was, dat ook zo geuit heeft en uiteindelijk, door het openbreken van het Collegeakkoord, daar alsnog uit is gekomen. En hier in het provinciehuis – daar ben ik niet de enige in – waren de Collegepartijen eigenlijk ook teleurgesteld – laat ik het maar heel mild zeggen – over wat er uiteindelijk uit het stadhuis is gekomen. Dus dat er hoop is dat de partijen zich ten goede keren, was niet alleen bij de VVD, maar ook bij het college.

De heer NOLLES (GroenLinks): Maar het standpunt van GroenLinks hier in de Staten en in de Stad was in beide gevallen in januari duidelijk, dus de verrassing die u nu voorwendt, kunt u toch onmogelijk aan GroenLinks toekennen?

Mevrouw WULFSE (VVD): Nou, GroenLinks heeft hier in de Staten uiteindelijk gewoon ingestemd. U kunt wel zeggen: ons standpunt is duidelijk, maar u hebt gewoon ingestemd met het volledige bedrag en in de Stad is dat niet gebeurd. Dus ik zie daar een heel belangrijk en groot verschil.

De heer NOLLES (GroenLinks): Wij hebben hier ingestemd met de Begroting. Ik neem dat de fractie van GroenLinks ook instemt met de Begroting van de coalitie waar zij in zit. Dus wat dat betreft staan we gelijk. Maar in beide gevallen heeft GroenLinks duidelijk gemaakt in januari dat men tegen die investeringen is *an sich* en hoe men daarmee om zal gaan.

Mevrouw WULFSE (VVD): Ja, het is een heel fundamentele dat je tegen een investering bent, maar er wel je handtekening onder zet. Voor ons is dat volstrekt *not done*. Ik heb net geuit dat ik blij ben met de steun van GroenLinks aan Airport Eelde. U steunt Airport Eelde, u gaat gewoon voor de volledige verantwoordelijkheid als aandeelhouder: mooier kan ik het niet maken.

De VOORZITTER: Zullen we eens door naar de heer Kaatee? Wacht even, ik zie de heer Nolles opnieuw de knop van de interruptiemicrofoon indrukken: ik denk dat hij ook zijn eigen spreektijd kan gebruiken om zijn positie te verduidelijken. Dit interruptiedebat maakte volgens mij voldoende duidelijk over de posities in dezen.

De heer Kaatee.

De heer KAATEE (PVV): Ja, misschien dat de heer Nolles kan blijven staan, want ik heb een vraag aan hem. Ik hoorde net volgens mij mevrouw Wulfse vertellen dat het oud-gedeputeerde de heer Van der Ploeg de hele gang van zaken c.q. de hele deal die hier gesloten is binnen de coalitie – waarbij dus het Compensatiepakket beschikbaar kwam voor GroenLinks, de SP en D66 – betiteld heeft als ‘omkoping’. Ik ben benieuwd naar de reactie van de heer Nolles op deze kwalificatie.

De VOORZITTER: Toch nog maar even de heer Nolles dan.

De heer NOLLES (GroenLinks): Ja, het is niet mijn taalgebruik.

De heer KAATEE (PVV): Maar ik neem aan dat u wel kunt begrijpen waarom hij dat gezegd heeft?

De heer NOLLES (GroenLinks): Nou, wij hebben een afspraak gemaakt waarin we in coalitieverband gezegd hebben dat tegen die investering in Eelde een compensatiepakket staat. Dat is een heel duidelijke afspraak, daar kan eenieder zijn of haar eigen kwalificatie aan geven. Ik vind het een overeenkomst c.q. een deal waarmee je verder kunt en goed beleid kunt voeren hier in de provincie. Iemand anders zou daar een andere kwalificatie voor hebben, ik maak me ook geen zorgen over uw kwalificatie.

Mevrouw WULFSE (VVD): De VVD zal twee punten benadrukken die wij voor de toekomst van Groningen van groot belang vinden.

Het eerste punt is inzet voor de eigen regie en een nieuw perspectief, naar aanleiding van de motie van de SP en een van de VVD, die beide unaniem zijn aangenomen bij de Voorjaarsnota. Wij zijn heel blij met het gegeven dat de provincie nu aangeeft, zelf sturing, inhoud en vorm aan die fysieke, sociale en economische ontwikkeling van de regio te willen geven. Het is essentieel en van groot belang voor onze inwoners. Grijp die regie: we hebben onze eigen toekomst in handen. Voor goede plannen is er altijd geld, dat gaven we als VVD aan, en ook de premier beaamde dit bij zijn bezoek aan dit huis. Het College pikt dit nu op: complimenten. En we gaan die plannen nu maken en samen met de regio een toekomstperspectief invullen, waarbij de opgaven maar ook de mogelijkheden ons voorstellingsvermogen te boven zullen gaan – ik hoorde meerdere partijen daar al over spreken. Het is spannend en uitdagend en je kunt het geld maar één keer uitgeven. Hoe komen wij tot een plan en welke visie hebben wij op die herinrichting? En hoe krijgen we dat in lijn met al die groepen, belangen en clubs? Hoe worden wij als Staten betrokken? Kan het College daar vast een blik op werpen? Welke ideeën hebt u daarbij?

De heer KAATEE (PVV): Ik hoor mevrouw Wulfse zeggen dat er voor goede plannen altijd geld is. Nou hebben wij hier in de Staten vorig jaar een goed plannetje ingediend, namelijk om tiltmeters te plaatsen hier in de provincie. Is dat ook een goed plan waar eigenlijk geld voor zou moeten zijn en zo nee, waarom niet?

Mevrouw WULFSE (VVD): Ja, ik begrijp dat u mij daarop aanspreekt, want de VVD was toen de enige partij die toen niet met die motie heeft ingestemd. Wij vinden over het algemeen dat je je als Provinciale Staten – maar misschien ook als raadsleden of als Kamerleden – niet zozeer op technieken moet richten, maar meer moet kijken naar wat je wilt bereiken. En wij vinden het geen taak van de provincie om aan te geven dat we met tiltmeters aan de gang moeten. We hebben er wel vertrouwen in: er is een onderzoek dat door de Nationaal Coördinator wordt uitgevoerd en die kijkt of het belangrijk is en of er belangrijke verschillen zijn. Wat daaruit komt en hoe men dan ermee omgaat, daar kijken we wel naar en dat vinden we van belang. Maar wij zijn niet een partij die zegt: “U moet een tiltmeter nemen of een ander type meter.”

Ons tweede punt van aandacht vormt de koppeling met dit onderwerp. Opnieuw inrichten en de energietransitie horen bij elkaar, vindt de VVD: die horen bij een toekomstbestendige provincie. De meeste partijen willen dat ook, net als de VVD: betere huizen waarvoor minder energie nodig is. Anders verwarmen, vernieuwing in de bouw, restwarmte inzetten, innovaties uitlokken: we zijn er al mee bezig en de VVD denkt we dat kunnen versterken door er als hele regio aan te werken. We hebben onze Top Dutch-campagne en dat is echt een paradepaardje aan het worden. Die campagne zorgt er mede voor dat men ook naar ons kijkt als regio en iets minder als provincie. Wij denken dat we daar veel en veel sterker van worden. In het regeerakkoord zijn specifiek de regio's benoemd om de energietransitie vorm te geven. Wij zien daar kansen en bronnen en daarom dienen wij de volgende motie samen met de Partij voor het Noorden in.

De VOORZITTER: Dat is de motie met nummer 326 met als titel ‘Topregio groene energie-innovatie’, ingediend door de fractie van de VVD, mede namens de fractie van de Partij voor het Noorden: ‘Provinciale Staten van Groningen, in vergadering bijeen op 15 november 2017, Constaterende dat:

- in het regeerakkoord onder het kopje ‘Financiering van de klimaat- en energietransitie’ is opgenomen dat ‘met partijen wordt verkend hoe het toekomstige beleid succesvol is in te richten, expertise is op te bouwen en proefprojecten zijn uit te voeren.’;
- er voor deze opgave 300 miljoen euro beschikbaar is;
- er specifiek voor de regio's veel kansen zijn om invulling te geven aan deze opgave waar Nederland voor staat;
- er in Noord-Nederland meer dan voldoende motivatie én expertise zijn om de topregio op het gebied van groene energie-innovatie te worden;

Overwegende dat

- het noorden dé topregio wil zijn waar juist de nieuwste technologische ontwikkelingen en innovatieve oplossingen voor de energietransitie in Nederland vandaan komen;
- het aanbieden van belangrijke plannen als noordelijke regio – zo u wilt Top Dutch Regio – veel kansrijker is dan als provincie Groningen alleen;
- daarbij elke provincie haar voorkeuren en sterktepunten kan benutten;

Roepen het College van Gedeputeerde Staten op om:

1. samen met de buurprovincies Drenthe en Fryslân een plan van aanpak te ontwikkelen om deze opgave samen met marktpartijen, gemeenten en coöperaties in te vullen;
 2. een aansprekende uitnodigende campagne en marketingstrategie uit te werken;
 3. uiterlijk op 1 april 2018 met een aanbod richting het Rijk te komen dat niet geweigerd kan worden;
- En gaan over tot de orde van de dag!

De heer KNEGT (CDA): Ja, bij de Voorjaarsnota betitelde mevrouw Wulfse mij als ‘waterstofprofeet’. Nou, ik heb inderdaad een baard, welkom bij de club als ik de motie zo hoor. Gezellig! Maar neem vooral geen baard, mevrouw Wulfse.

Maar alle gekheid op een stokje. Ik hoor u pleiten voor een campagne naast de Top Dutch-campagne. Is mevrouw Wulfse met mij van mening dat dat geen goed idee is, dat je je juist moet focussen en niet moet diversifiëren?

En ten tweede: vindt u dat dit College dit niet goed doet? Want het kabinet heeft neergelegd hoe het met onze regio wil omgaan, heeft daar ook geld voor vrijgemaakt. Het kabinet heeft dat twee weken geleden – op de kop af – ook gepresenteerd, dus bent u met mij van mening, mevrouw Wulfse, dat het College ook even de tijd moet hebben om dit op te pakken, in te vullen en concreet te maken?

Mevrouw WULFSE (VVD): Daar ben ik het zeker mee eens. Dat die focus er is, zien wij ook. Maar we denken eigenlijk dat, gelezen het regeerakkoord, er nog een tandje bij zou kunnen. En wij dat tandje daarin dat wij niet per se onze eigen plannen moeten veranderen of een andere koers moeten varen, maar dat we Drenthe en Friesland moeten omarmen en als regio dat extra tandje moeten bijzetten. Daar is extra geld voor en gezien het aantal inwoners denken wij dat wij dan beter binnenkomen in het Haagse.

U had ook nog een vraag over die marketingstrategie. Ik ben het feitelijk wel met u eens dat je misschien niet allerlei verschillende strategieën moet inzetten. Dus als u het zou zo kunnen lezen dat die marketingstrategie onderdeel moet worden van Top Dutch of van de gewone strategie die we hanteren, dan vind ik dat prima en zouden wij die zin wel kunnen schrappen als we u daarmee over de streep kunnen trekken.

Maar nogmaals: het College doet zijn best, de focus is goed. Maar als je jezelf wat groter maakt, maak je meer indruk.

De VOORZITTER: Mevrouw Wulfse vervolgt haar betoog. O, een interruptie, zie ik. Het is misschien goed, meneer Engelkens, om dan pál achter de microfoon te gaan staan. Ik heb al een paar keer een schijnbeweging moeten maken, waarin ik een spreker het woord gaf en ik toch nog weer moest uitwijken naar degene die interrompeerde. De heer Engelkens.

De heer ENGELKENS (PvdA): Ik doe mijn best, voorzitter.

Richting de VVD: een goede motie, daar spreekt heel veel energie uit. De intentie is natuurlijk dat de expertise wordt gebundeld. Maar als wij de motie zo een beetje doorlezen, missen wij eigenlijk de kennisinstellingen. Is dat bewust zo gedaan of zou u alsnog de kennisinstellingen c.q. het onderwijs willen toevoegen aan deze motie?

Mevrouw WULFSE (VVD): Ik ben even aan het nadenken: dat is niet bewust zo gedaan. Nee, dat is niet bewust gedaan. Als u het belangrijk vindt dat we dat erbij zetten – en dat is ook heel belangrijk – dan is dat geen enkel punt. Ja, ik had die suggestie nog niet eerder binnengekregen per mail, of wel?

De heer ENGELKENS (PvdA): Nee.

Mevrouw WULFSE (VVD): Nee, oké. Nee, maar ik neem die suggestie graag over.

Ja, ik was daarmee eigenlijk aan het eind van mijn betoog gekomen. Even terugkomend op wat de heer Knecht zei: 'Vindt u ook niet dat het College wat tijd moet krijgen?': we hebben daarvoor 1 april 2018 in de motie staan, maar dat is meer om, populair gezegd, wat 'peper in de reet te steken'. Maar dat geeft ook wat tijd en de zinsnede '*het aanbod dat je niet kunt weigeren*' in de motie is een vertaling van '*an offer you can't refuse*', dus dat is misschien wat beleefder gezegd.

De VOORZITTER: Daar ben ik niet helemaal zeker van, als ik bedenkt uit welke film dit citaat komt. Maar ik zou willen voorstellen dat wij een kwartiertje schorsen voor een kop koffie en daarna met frisse moed opnieuw beginnen.

[Schorsing]

De PLV. VOORZITTER: Voor het geval u mocht denken waarom de vicevoorzitter hier zit: dat komt omdat de voorzitter van de Staten op dit moment andere verplichtingen heeft, vermoedelijk verband houdende met de uitspraak van de Raad van State en vragen van de media daarover.

Ik vervolg de eerste termijn en volgens mij zijn wij toe aan de fractie van de ChristenUnie. Ik geef de heer Steenberghe het woord.

De heer STEENBERGEN (ChristenUnie): In Delfzijl, aan de binnenkant van het Waterpoortje – de doorgang tussen de dijk en de haven – staat een beeld van De Bootwaarker: '*Eev'm poest'n*'. Tot de jaren zestig van de vorige eeuw een bekend gezicht in de havenstad van de provincie. Stoere mannen met opgestroopte mouwen die, zonder last te hebben van de thans geldende arboregels, hard werkten van 's morgens vroeg tot 's avonds laat om binnengekomen schepen te kunnen lossen. Op gezette tijden werd er gepauzeerd. Ik stel mij zo voor dat de blikken trommel, die was meegenomen van huis, dan werd geopend en de bootwerker dan van de broodjes genoot die door zijn vrouw waren klaargemaakt – *eev'm poest'n*. De klus zat er voor deze bootwerker nog niet op. Anno 2017 in bestuurlijk Nederland zouden we kunnen zeggen dat deze bootwerker aan het pauzeren was, liever

nog aan het evalueren. De klus is nog niet geklaard, toch is het goed voor jezelf om even tot rust te komen, achterom te kijken, even te mijmeren, maar ook vooruit te kijken naar wat nog gaat komen Anno Domini 2018.

Dit College presenteert voor 2018 haar derde Begroting en is dus inmiddels over de helft. Goed om te evalueren: *eev'm poest'n*, om vervolgens weer verder te gaan – allereerst wijzelf als Staten. Deze periode hebben wij als Staten laten zien dat het middenbestuur in Groningen een bestuurslaag is met meerwaarde. Actief zoeken wij contact met onze inwoners om verbindingen te leggen. De Meldweek Leefbaarheid is hiervan een voorbeeld, maar ook de zichtbaarheid van de Statenleden in het mijnbouwdossier – zelfs tot aan de enkels in de klei – mag in deze context niet ontbreken. Burgers ervaren deze contacten in het huis met Statenleden als positief volgens een recent onderzoek. Kritisch maar ook ambitieus wordt gekeken naar onze eigen mores en komen wij erachter dat heel veel dingen goed gaan, maar dat er ook dingen verbeterd kunnen worden. De bestuurlijke stoffigheid is verdwenen, het ambt van lid der Provinciale Staten van Groningen heeft meer glans en inhoud gekregen.

Ik ga richting de Begroting 2018. Ik blik vooruit, kijk even achterom en neem u even mee in mijn mijmeringen. Ik begin met de Omgevingsvisie: die is vastgesteld. Een klus waar wij terecht trots op mogen zijn. Wij als provincie lopen hiermee voorop.

Erfgoed wordt naar aanleiding van de pilot van afgelopen jaar volledig geïnventariseerd. Wat hebben wij? In welke staat bevindt het zich? Welke inspanningen zijn nodig om het erfgoed ook voor de komende tijd te behouden?

Gaswinning: over dit dossier is het laatste woord nog niet gesproken. Een kleine evaluatie, vijf jaar na Huizinge: nog geen nieuw schadeprotocol, nog steeds geen Meerjarenplanning – het wordt bijna een meerjarenproject van de Nationaal Coördinator Groningen. Hoewel delen van de Meerjarenplanning schijnbaar in het bezit zijn van de media, hebben wij als Staten nog geen enkel concept mogen ontvangen. Nog steeds geen uitspraak van het Hof over de waardevermindering van woningen. Nog steeds geen wezenlijke vermindering van de gaswinning, hoewel de uitspraak van de Raad van State zojuist, waarin de gaswinningsbesluiten zijn vernietigd, hoopvol stemt. De Raad van State legt de vinger op de zere plek: de veiligheid van onze Groningers staat voorop. Deze uitspraak gaat niet uit van de gaswinningsbehoefte, maar van de veiligheid van onze Groningers. Nog steeds wachten veel inwoners in het aardbevingsgebied op versterking van hun huizen. Nog steeds worden inwoners buiten de contourlijn door de ingeschakelde taxateurs met het spreekwoordelijke kluitje in het riet gestuurd. Nog steeds, nog steeds: bijna om moedeloos van te worden. Je kunt jezelf de vraag stellen: is het onwil, onkunde of onmacht?

Voor 2018 heeft GS de inzet voor nieuw perspectief geformuleerd. Wij als fractie zijn blij met het geschetste perspectief: een zichtbare en aanspreekbare overheid, en bewoners en ondernemers die mogelijkheden en middelen krijgen om zelf weer de regie te voeren. Wij hebben vijf jaar na dato wel te maken met burgers en ondernemers die zijn geschaad in hun vertrouwen in de overheid. De overheid staat achter en niet slechts met 1-0. De regie moet terug naar de burgers, de gemeenten en de provincie.

De heer SCHMAAL (Groninger Belang): Helemaal mee eens met uw betoog, maar ik heb in de Begroting niet heel concreet gezien wat er nou gaat gebeuren om te zorgen dat we daadwerkelijk het stuur in handen krijgen. Hebt u dat wel gezien?

De heer STEENBERGEN (ChristenUnie): Nou, dat is mijn eerste opmerking: de Meerjarenplanning – of het Meerjarenproject – is er nog niet. Bij de commissie gaf ik het eigenlijk ook al aan: we hadden ons voorbereid op én de Begroting én de Meerjarenplanning. Het College had – maar dat is ook des Colleges – verwacht dat die Meerjarenplanning er zou zijn. Wij ook, dus ik ben zeer benieuwd hoe dat uitpakt. Het college heeft invulling gegeven aan de unaniem aangenomen moties die er zijn en dat deel van de invulling vind ik in ieder geval voldoende. Dat geeft hoop en dat geeft ook de betrokkenheid weer tussen provincie, gemeenten en inwoners.

Het openbaar vervoer en de infrastructuur in onze provincie: er wordt hier fors in geïnvesteerd de komende jaren. We maken een noodzakelijke verbetering op het gebied van de bereikbaarheid en verkeersveiligheid, maar ook het gebruiksgemak van het openbaar vervoer. Wij gaan ervan uit en zien het ook als uitdaging voor het College dat wij samen met het College nog in deze periode in Veendam op trein mogen stappen, om dan in Stadskanaal uit te komen.

Zo langzamerhand kom ik aan het eind van mijn eerste termijn. Wij kunnen instemmen met de Begroting van 2018. *Eev'm poest'n*, maar nu weer de mouwen opstropen en de schouders eronder.

De heer KAATEE (PVV): Bij de behandeling van de Begroting voor het komende jaar in commissieverband stelden we al dat de cijfertjes allemaal keurig op de goede plaats staan, maar dat het beleid achter die cijfertjes veelal niet ons beleid is. De Begroting is in orde met een flexibel budget van bijna 5 miljoen euro voor de komende vier jaar. Dat is mooi, maar een groot minpunt vormen de onstuitbaar stijgende opcenten waar wij als partij van de mobiliteit grote moeite mee hebben. Veel mensen in onze provincie zijn immers aangewezen op de auto om noodzakelijke voorzieningen te bereiken. Dan kan het gaan om een pinautomaat, een OV-hub, de dokter of een bouwmarkt om zelf maar vast wat te doen aan de mijnbouwschade.

Over mijnbouwschade gesproken: nog een compliment verdient het College voor het feit dat het zo snel werkt heeft gemaakt van de moties 'Zeggenschap in de regio' en 'Een nieuw perspectief', die bij de behandeling van de Voorjaarsnota unaniem zijn aangenomen. Tot en met 2023 wordt er 5,6 miljoen euro vrijgemaakt om in het gasdossier tot een herijking te komen, waarbij de overheid weer zichtbaar en volledig aanspreekbaar is en – ik citeer verder *'weer zelf, zoals het hoort, volledige verantwoordelijkheid neemt voor veiligheid en gezondheid van haar inwoners en voor alles wat daarbij hoort en waarbij wij de middelen en instrumenten verwerven, om op zorgvuldige wijze aan herstel en perspectief te werken.'* Einde citaat uit de voordracht. Dat klinkt ons allemaal als muziek in de oren.

En onze gedachten gaan gelijk uit naar een onmisbaar instrument om het heft weer in eigen handen te nemen, namelijk de tiltmeter. Ruim een jaar geleden, op 9 november 2016 om precies te zijn, heeft provinciale Staten met de steun van tien van de elf fracties het College opgeroepen om op uitgebreide schaal tiltmeters in onze provincie te doen plaatsen en de rekening daarvoor bij de NAM danwel het Rijk te leggen. Tiltmeters registreren hoogfrequent, 100 tot 400 keer per seconde, uiterst nauwkeurig, beving na beving, hoe op den duur huizen van positie veranderen. Tiltmeters kunnen daarmee ook de sluimerende opbouw van schade aantonen, lang voordat deze voor het oog waarneembaar is. Tiltmeters zouden dus heel goed schades in het buitengebied kunnen relateren aan de gevolgen van gaswinning. Tiltmeters zouden onze kennis kunnen vergroten, meent ook de Technische Commissie Bodembeweging. Tiltmeters worden in de hele wereld gebruikt: verzekeraars eisen ze, maar nog nauwelijks in onze provincie. Ze worden ook nog eens toevallig in Groningen gemaakt, ze zijn ons al jaren beloofd. Kennisplatform OMEM, Onafhankelijk Meten Effecten Mijnbouw, vraagt erom. Het Gasberaad Groningen vraagt erom. De Groninger Bodem Beweging vraagt erom. De inwoners van De Marne vragen erom. De gemeenteraad van Veendam vraagt er unaniem om. Ja, zelfs de raadsfractie van de VVD in Zuidhorn vraagt erom.

Maar misschien nog wel belangrijker is dat een deskundige als geoloog Peter van der Gaag al jaren voor de inzet van tiltmeters pleit. Dezelfde Van der Gaag, die al in 1994 in het Nieuwsblad van het Noorden pleitte voor meer onafhankelijk onderzoek naar het verband tussen aardbevingen en aardgaswinningen en voor een schadefonds – 1994, dus. Dezelfde Van der Gaag die, hoewel een voorstander van geothermie, de gemeente Groningen al in april 2015 – u hoort het goed: al in april 2015 – waarschuwde voor de gevaren van geothermie in Zernike. Als zo'n iemand jarenlang consequent pleit voor de inzet van tiltmeters en als tien van elf partijen uit deze Staten oproepen tot het plaatsen van tiltmeters, dan weet je genoeg. Het zal toch niet zo zijn dat alleen omdat de partij van de premier en de opeenvolgende ministers van Economische Zaken tegen de motie 'Tiltmeters' heeft gestemd, dat deze motie maar niet van de grond lijkt te komen? Daar waar het College zo goed laat zien wat een gepast gevoel van urgentie kan doen met de moties 'Zeggenschap in de regio' en 'Een nieuw perspectief'? We moeten daadwerkelijk het heft in eigen handen nemen en keihard werken aan het herstel van vertrouwen. Vandaar ons amendement 'Tiltmeters', dat wij mede namens Groninger Belang, de Partij voor de Dieren en de Partij voor het Noorden indienen. We horen graag hoe het College en de andere Statenleden hiertegenaan kijken en ik overhandig hierbij het amendement aan de voorzitter.

De heer KNEGT (CDA): Ik heb dezelfde vraag aan de heer Kaatee als aan mevrouw Wulfse. U spreekt over opcenten, u wilt daarin strepen. Waar moet het geld dan anders vandaan komen?

De heer KAATEE (PVV): Nou, zoals de heer Knegt ongetwijfeld weet, zijn wij niet echt grote voorstanders van het volplempen van de provincie met die afzichtelijke windturbines. Daar gaat onder andere veel provinciaal geld in zitten – en ik heb het dan over de hele energietransitie – en dat is een onderdeel waar geld gevonden kan worden. We hebben het Compensatiepakket Eelde, dat weliswaar incidenteel is maar waar 15 miljoen in omgaat: daar kan geld in gevonden worden. Er kan dus gewoon genoeg geld gevonden worden. En die mobiliteit is nu eenmaal heel belangrijk in onze provincie, niet overal is er een goed dekkend openbaarvervoerssysteem. Er zijn een boel mensen van afhankelijk om die voorzieningen, die ook nog eens een keer aan het verdwijnen zijn uit onze provincie, te kunnen bereiken.

De heer SCHMAAL (Groninger Belang): De Begroting 2018: druk in voorbereiding met de Begroting en dan moet je plotseling richting het ziekenhuis. Dan weet je waarvoor we het doen, dan begin je te realiseren dat we het voor de inwoners van deze mooie provincie doen.

Als we dan kijken waar we mee bezig zijn in deze Begroting, dan zijn er een paar zaken. Als ik even kijk naar het vertrouwen in de politiek, dan is dat weg. Hoe komt dat? Omdat er steeds beloftes gemaakt, maar niet nagekomen worden. Als we kijken naar de gaswinning in onze provincie – we hebben het er vandaag niet uitgebreid over, we hebben het alleen maar over het Meerjarenprogramma, dat misschien nog weleens komt – dan kan het niet anders dan dat in deze Begroting weer uitgebreid aan de orde komt. We hebben een regeerakkoord waarin staat dat we wel met 1,5 miljard kuub gaan verlagen in de komende vijf jaar. Nou, dat is toch niet de regie bij de lokale overheden neerleggen? Het gebeurt dus gewoon, dus het vertrouwen is compleet weg.

Wat kunnen wij nu als Staten doen om te zorgen dat we dat vertrouwen echt terugkrijgen? Wat ons betreft is dat daadwerkelijk bieden wat we zelf kunnen realiseren, wat we zelf kunnen regelen. De enige manier waarop het de afgelopen jaren heeft gewerkt, is via de rechtbank c.q. de gerechtelijke uitspraken. Vandaag ook weer die van de Raad van State: die komt blijkbaar wél op voor de inwoners van deze mooie provincie. Ik hoor de SP in haar bijdrage roepen dat we in het voorjaar van de mooie bloemen kunnen genieten. Nou, ik hoop het, maar ik hoop ook dat er wel wat meer achter zit dan alleen maar bloemetjes planten. Wat dat betreft zien wij, kijkend naar de wachtlijsten die er zijn bij de arbiter, dat die wachtlijsten alleen maar langer worden. Ze zouden korter worden. De ondersteuning via de rechtsbijstand: we zijn al twee jaar aan het praten met de Nationaal Coördinator. Er komt niks van terecht, nog steeds weten mensen niet waar ze aan toe zijn met de rechtsbijstand. We hebben al eerder een motie ingediend, wij gaan haar weer indienen om daadwerkelijk de Groningers op dit vlak te helpen. Het gaat daarbij om 0,5 procent van de Begroting en wij pleiten ervoor dat wij 200.000 euro gaan reserveren om de mensen te ondersteunen bij procedures in de rechtbank. Alstublieft, voorzitter.

De PLV. VOORZITTER: Dat is de motie met nummer 327 met als titel 'Instellen proefprocessenfonds voor gedupeerden mijnbouwschade', ingediend door de fractie van Groninger Belang, mede namens de fracties van de Partij voor de Dieren, de Partij voor het Noorden en de PVV: 'Provinciale Staten van Groningen, in vergadering bijeen op 15 november 2017, Van mening dat:

- het ongewenst is dat het afsluiten van een rechtsbijstandsverzekering onmogelijk is voor een grote groep inwoners van Groningen, omdat verzekeraars van mening zijn dat Groningers 'in een brandend huis wonen' en het voorzienbaarheids criterium hanteren;
- er zo snel mogelijk jurisprudentie moet komen over mijnbouwschade aan woningen en gebouwen;
- het zinvol is om een aantal proefprocessen te voeren, waardoor deze jurisprudentie ontstaat waarmee heel veel inwoners van Groningen hun voordeel kunnen doen;

Constateerend dat

- de Staten al meerdere malen hebben uitgesproken dat rechtsbijstand beter bereikbaar moet zijn voor inwoners van Groningen;
- de Tweede Kamer inmiddels twee ton aan middelen heeft vrijgemaakt in de begroting van EZ om een juridisch fonds in te kunnen stellen voor proefprocessen bij mijnbouwschade;
- het kabinet echter weigert om 1) een fonds in te stellen en 2) het geld beschikbaar te stellen, waardoor de broodnodige jurisprudentie nog steeds op zich laat wachten;
- vanochtend de Raad van State de gaswinningsbesluiten heeft vernietigd, hetgeen des te meer onderstreept dat de successen bij de rechter worden behaald;

Roepen het College van Gedeputeerde Staten op om:

1. een rechtsbijstandsfonds op te richten en in te richten, waardoor een tiental proefprocessen tegen de NAM c.q. de Staat gevoerd kan worden en jurisprudentie ontstaat;
2. hierbij uit te gaan van voorfinanciering door de provincie, groot 200.000 euro, en dit in de Begroting voor 2018 op te nemen;
3. gelijktijdig een stevige lobby te voeren richting het kabinet, zodat het kabinet de op de begroting van EZ gereserveerde middelen vrijgeeft aan het nieuwe Groninger rechtsbijstandsfonds;

En gaan over tot de orde van de dag!

De heer SCHMAAL (Groninger Belang): Ik had het niet beter kunnen voorlezen, dank u wel.

Als we even kijken naar de situatie in Groningen: die is nog behoorlijk chaotisch. Maar ik ben benieuwd of die Meerjarenplan-discussie met de heer Alders nog enig soelaas biedt. Ik hoop het van ganser harte, maar ik heb er een hard hoofd.

We maken er ook zelf een beetje een potje van in onze provincie. Als we kijken naar het open landschap, dan wordt er geprutst met windmolens. Er zijn andere alternatieven en die alternatieven zijn windmolens op zee, waar ze ook nog eens een keer zonder subsidie kunnen gaan draaien. We vinden dat deze regio c.q. dit gebied al genoeg belast wordt.

En als we het over 'belast' hebben, dan komen we al automatisch bij de motorrijtuigenbelasting – al aangekondigd door een aantal andere partijen. Wij zijn in de topdrie beland van de motorrijtuigenbelasting: gefeliciteerd. Dankzij het beleid om de indexering toe te passen zijn we nu eindelijk in de topdrie van de duurste provincies van Nederland. Nou, wat ons betreft komen we in de topdrie, maar dan omgekeerd: dus vanaf plek 10 en lager. We zien dat negen van de twaalf provincies in ons land niet gaan verhogen, waarom wij dan weer wel? Dus wat dat betreft pleiten wij voor verlaging en die verlaging betreft een tweetal zaken. Allereerst een amendement, dus een wijziging van de huidige Begroting, mede ingediend door de Partij voor het Noorden en de PVV. Daarin gaan we naar het landelijk gemiddelde wat ons betreft en dat is 80,46 opcenten in plaats van 89,3.

En we hebben ook een motie, als richtlijn voor de komende begrotingen en die mag u nu ook voorlezen, voorzitter.

De PLV. VOORZITTER: Dank u wel. Dat is de motie met nummer 328 met als titel 'Verlaging provinciale opcenten', ingediend door de fractie van Groninger Belang, mede namens de fracties van de PVV, de Partij voor het Noorden en de VVD:

'Provinciale Staten van Groningen, in vergadering bijeen op 15 november 2017,

Van mening dat

- de belastingdruk voor inwoners van Groningen zo laag mogelijk dient te zijn;
- bereikbaarheid van onze provincie, en mobiliteit van de inwoners, een groot goed is;
- Groningen niet in de top-3, maar in de *bottom*-3 van heffers van opcenten zou moeten staan;

Roepen het College van Gedeputeerde Staten op om:

1. de opcenten na 2018 niet meer te verhogen, maar te streven naar een percentage, gelijk aan het landelijk gemiddelde;

En gaan over tot de orde van de dag!

En volgens mij hebt u hiermee bijna een 100-woordenmotie gemaakt, waarmee ik u van harte feliciteer.

De heer KNEGT (CDA): Ja, ik heb dezelfde vraag aan de heer Schmaal – u kunt hem denk ik uittekenen. U zet een streep door een inkomstenbron van onze provincie. Waar zet u een streep in de programma's? Of gaat u ergens anders de dekking leveren?

De heer SCHMAAL (Groninger Belang): Het mooie van dit College is dat men structurele zaken incidenteel dekken. Dus in dat geval mag ik dat ook incidenteel dekken, denk ik dan maar. De compensatiegelden zijn niet nodig als de stad Groningen zo bezig blijft: er hoeft namelijk niks gecompenseerd te worden want dat gaat dan niet door. Dus daar hebben we al de dekking. En als we dan verder kijken, is er voor de rest nog vrije ruimte. Dus voor 2018 is het geregeld en daarvoor stellen we de Begroting vandaag vast. En 2019 voor de rest komt volgend jaar wel en daarna is 2020 aan de beurt. Ik ben toch wel blij dat ik de vraag van de heer Knegt al twee keer gehoord had.

Revolverende fondsen: het lijkt zo leuk. Als we ernaar kijken – de SP gaf het al aan –: 25 miljoen extra toevoegen voor leefbaarheid, zorg en energie via een revolverend fonds. Hartstikke mooi, maar in diezelfde Begroting zie je dan ook dat er 2 miljoen is uitgeleend aan het geothermieproject in de Stad. Dus weg, die 2 miljoen. Risico 10 procent: 2,5 miljoen bedraagt dat dus van dat totaal van 25 miljoen. Ik ben benieuwd hoe de gedeputeerde daarin staat, want wie houdt dan de borging in stand van onze 'revolverendheid'? Hoe zorgen wij ervoor dat wij niet in dit soort projecten, waarvan blijkbaar al heel lang – of niet – informatie bekend was dat dit zeer risicovol was, stappen? En hoe zorgen wij ervoor dat we het geld ook echt revolverend hebben in plaats van dat we het in een subsidiepotje stoppen?

Nou, de Begroting op zich zag er verder goed uit, die is goed leesbaar: wat dat betreft de complimenten aan de ambtelijke organisatie. Ook het lezen was goed te doen.

De heer NOLLES (GroenLinks): Wie de informatiepagina van de provincie Groningen over de Begroting leest in de regionale huis-aan-huisbladen, ziet in één oogopslag dat Groningen investeert in duurzame landbouw, dat Groningen de komende jaren investeert in *hubs* om reizen met het OV eenvoudiger en aangenamer te maken en dat Groningen investeert in leefbaarheid, onder andere door winkelgebieden te versterken. Die *hubs* zijn geen overbodige luxe: van Lauwersoog tot Ter Apel

strekt onze provincie zich uit over meer dan 100 kilometer. Met de auto rijdt je die afstand in een uur en twintig minuten, met het OV doe je daar nog precies twee keer zolang over. Laten we die reis bespoedigen en zo aangenaam mogelijk maken. Daar is geld voor nodig en wat ons betreft is dat samen met de Fietsstrategie topprioriteit voor het toekomstig mobiliteitsbeleid. Bijna de helft van ons provinciale budget gaat naar bereikbaarheid, in geld uitgedrukt de belangrijkste taak van de provincie.

Wie echter nauwlettend volgt waarmee onze provincie in de voorbije periode veelvuldig in het nieuws is geweest, zal niet ontgaan zijn dat de aandacht nog altijd uitgaat naar de gaswinning en de immense versterkingsopgave die daaruit voortvloeit en naar het antwoord op de problemen van die gaswinning – de overstap naar duurzame energie. Niet toevallig ook dé onderwerpen waarbij het regeerakkoord onze provincie nadrukkelijk noemt. De noordelijke klimaatop, die vorige week door meer dan 1.200 mensen bezocht is en waar ruim 150 bedrijven ontwikkelingen presenteerden, kreeg niet voor niets landelijke aandacht. We hebben opleidingen in de energietransitie, we krijgen een VN-Klimaatcentrum, we werken samen in SNN-verband. Dit College heeft de vaart er echt in: geweldig! We hebben hier in deze provincie goud in handen. Nu eens niet goud dat door een multinational wordt weggepompt, maar goud waarmee we onze provincie sociaal en economisch kunnen versterken. Dat doen we tot op dit moment met een zeer bescheiden budget en met een programma bovendien, dat in 2019 dreigt af te lopen. Gelukkig doen we het ook niet alleen: we zien het bedrijfsleven instappen, we zien inwoners en coöperaties actief worden, maar we faciliteren het wel.

De uitdaging voor ons nu is om richting de Voorjaarsnota na te gaan denken over de vervolgstappen die we moeten gaan nemen. Met welke middelen bouwen we ons koploperschap uit in de voor ons liggende jaren, na 2019? Hoe zorgen dat we het Groninger bod, dat steviger wordt dan dat op tafel ligt, tot uitvoering komt? Het kabinet heeft in het regeerakkoord een stevige opdracht neergelegd bij de lokale overheden, waaronder de provincies, en wil een stevig deel van de accressen op het Provinciefonds aanwenden voor de financiering van klimaat- en energietransities. Het kabinet gunt ons de positie van koploper en daarmee heeft het kabinet ons een kans en een taak gegeven. Wat GroenLinks betreft vergt dat een structurele financiële inspanning.

GroenLinks ziet de energietransitie als een kans voor versterking van onze hele provincie, zeker ook het gaswinningsgebied. Niet alleen om prettig oud te worden, maar zeker ook om kinderen en kleinkinderen erin op te laten groeien. Hoe dat moet, weten de Groningers zelf het beste. Laat ze dat met hun eigen bestuurders aanpakken, met hun eigen gemeenten en met de provincie: plannen maken en zelf uitvoeren. GroenLinks ondersteunt daarom ook van harte dat de provincie er in deze Begroting ervoor kiest dat met onmiddellijke ingang te willen faciliteren onder de noemer 'Nieuw perspectief'. Groningers en hun bestuurders gaan zelf invulling aan hun toekomst geven, een richting die grotendeels aansluit bij de visie die ook GroenLinks heeft op de aanpak in het gaswinningsdossier en die we hier ook meermaals hebben benoemd. GroenLinks ziet daarbij een echt onafhankelijk instituut voor ogen dat schade taxeert. Dus geen taxatie in opdracht van de NAM of de overheid, maar echt onafhankelijk. En daarnaast een door lokale overheden aangestuurde organisatie die verantwoordelijkheid neemt met het Rijk, dat financieel verantwoordelijk blijft voor de versterking van het gebied – bouwkundig, maar ook sociaal en economisch, dus met een integrale visie op de toekomst. De versterkingstrein moet blijven rijden, we gaan niet wachten op nieuw materieel. Maar de aansturing moet weer stevig democratisch zijn geborgd: dat is een stevig en complex gesprek dat gevoerd moet worden, maar het moet wel gevoerd worden – nu.

De heer ENGELKENS (PvdA): Als het mag, wil ik even terug naar het begin. Daarin zegt GroenLinks dat men wil inzetten op *hubs* en inzetten op onder andere de Fietsstrategie. Nou, de middelen voor de *hubs* zijn min of meer beschikbaar dankzij het Compensatiepakket. Maar even richting de Fietsstrategie: bent u het met mij eens dat de middelen die er nu voor beschikbaar worden gesteld, wel minimaal zijn? Zo ja – als u het daarmee eens bent –, waar wilt u dan de middelen weghalen? Want het College zegt zelf dat we richting de toekomst nogal zuinig moeten zijn. Graag uw reactie.

De heer NOLLES (GroenLinks): Nee, voor beide onderdelen – zowel de *hubs* als de Fietsstrategie – spreekt dat we nu een duidelijke ambitie hebben neergelegd, waarbij de financiering nu nog niet langjarig rond is. Ik heb in mijn pleidooi ook aangegeven dat het wat ons betreft topprioriteit is. En daar moet ik en ook u het helaas op dit moment mee doen.

De heer ENGELKENS (PvdA): Hoe wil u dat laatste – u zegt dat u ambitie hebt en dat daar ook middelen aan gekoppeld moeten worden – nou combineren met het feit dat het College zegt – dat staat duidelijk in de Begroting – dat we even pas op de plaats moeten maken, er geen structurele opgaven meer moeten zijn en we even sparen moeten richting de toekomst omdat we dat gewoon nodig hebben?

De heer NOLLES (GroenLinks): Ja, we hebben voor beide punten een heel grote ambitie neergelegd als Staten. Daarbij hebben we financiering om die projecten op te pakken, maar het zijn in beide gevallen langjarige projecten. En we hebben als Staten ook besloten om die ambitie neer te leggen en in te willen vullen, zonder dat wij daar als Staten nog voor de verre toekomst de financiering voor rond hadden.

De PLV. VOORZITTER: Dank u wel, meneer Nolles. Ik schors de vergadering voor enkele seconden, zodat de Commissaris zijn plaats weer kan innemen als voorzitter van deze Staten.

[Schorsing]

De VOORZITTER: Dan past het om die vergadering weer te heropenen na die paar seconden en de vicevoorzitter te bedanken.

Eens even kijken: wie was er na de heer Nolles ook alweer aan de beurt? De Partij voor de Dieren, mevrouw De Wrede.

Mevrouw DE WREDE (PvdD): Ja, wij zijn nog steeds een beetje beduusd, geef ik toe, van het nieuws van afgelopen weekend dat in het NRC stond over de enorme hoeveelheden waarmee er met mest wordt gefraudeerd. En nu kwam gisteren het nieuws over de Programmatische Aanpak Stikstof, die niet doet wat hij zou moeten doen, namelijk de natuur beschermen maar niettemin in het leven schijnt te zijn geroepen om de veehouderij te beschermen. De concentraties ammoniak in natuurgebieden waren vorig jaar nog nooit zo hoog sinds 2005. Wij noemen dat symptomatisch eigenlijk: de natuur en het milieu zijn niet te beschermen met technische maatregelen tegen de grote hoeveelheden mest en stikstof uit de veehouderij, we moeten gewoon de aantallen vee inkrimpen. Het is dan ook heel erg jammer dat dit kabinet toch technische maatregelen versnelt in die strijd tegen emissies en vermesting, in plaats van de inperking van de veestapel. Terwijl het fosfaatrechtenstelsel voor de melkveehouderij waarschijnlijk per 1 januari 2018 zal ingaan en een nieuwe impuls zal geven aan de schaalvergroting, sluit het ene na het andere boerenbedrijf en groeit door alle negativiteit omtrent dierenziektes, biodiversiteit en mestfraude de kloof tussen de burger en de boer. En die boer zit vaak klem tussen markt en ideaal en raakt het zicht tussen land en dier kwijt door de berg van techniek, gif en gedwongen administratie, waarmee men de landbouw in goede banen wil leiden.

Het zijn allemaal grote *issues*, die vragen om een forse omwenteling en wij kunnen daar helaas maar een beperkte invloed op hebben. Maar ons College doet zijn best en we zijn blij dat we in deze Begroting veel tegenkomen over de natuurinclusieve landbouw, over biologische landbouw en dat we weten dat er diverse projecten worden opgestart of ondersteund om de landbouw in onze provincie de goede kant op te duwen.

Wat wij hier ook kunnen doen, is het project 'Bijenapp' verder ondersteunen. Dit project heeft al zo'n 140.000 euro binnengehaald op eigen kracht en heeft nog 25.000 euro nodig in totaal, voor nu en de komende jaren. Het project heeft een vliegende start gehad, het heeft een breed draagvlak en het biedt nieuwe kansen voor de biodiversiteit en voor het tot stand brengen van nieuwe *community's* op het platteland, waarin burgers, boeren en natuurbeschermingsorganisaties op een positieve manier opnieuw het contact met elkaar kunnen krijgen en verder uitbouwen. Ik wil het hierbij laten en daarom zullen wij deze motie indienen.

De VOORZITTER: Dan ga ik die voorlezen. Dat is de motie met nummer 329 met als titel 'Bijenapp geeft Groningen vleugels', ingediend door de fractie van de Partij voor de Dieren, mede namens de fractie van de Partij voor het Noorden:

'Provinciale Staten van Groningen, in vergadering bijeen op 15 november 2017,

Constaterende dat

- het project 'Bijenapp' op zoek is naar overheidsfinanciering;
- het project met beperkte financiële steun de komende jaren gecontinueerd kan worden;

Overwegende dat

- ondersteuning van bijen en andere bestuivers hoge prioriteit heeft, gezien de schrikbarende slechte situatie;
- met ondersteuning van het project niet alleen insecten, maar de hele keten van biodiversiteit een *boost* krijgt;
- de bijenapp gericht is op samenwerking tussen burgers, agrariërs, organisaties en bedrijven;
- het project een positieve bijdrage levert aan leefbaarheid en '*noaberschap*';

Verzoeken het College van Gedeputeerde Staten om:

1. binnen de Begroting op zoek te gaan naar de benodigde fondsen voor continuering van het project 'Bijenapp';
 2. op samen met de ANV's en Landschapsbeheer Groningen over vier jaar het effect en bereik van het project te evalueren;
- En gaan over tot de orde van de dag!

De heer ZWIERS (PvH): Wij beginnen een blik vooruit te werpen en misschien kan de gedeputeerde daar een sluijer bij oplichten en misschien ook niet – dat begrijpen wij. De Partij voor het Noorden is heel erg benieuwd naar de invloed van het nieuw op te richten Groninger aardgasfonds op de Begroting van 2018 en naar de invulling van de rijks gelden voor de krimpgebieden, waar ook Noord- en Oost-Groningen onder vallen. Volgens mij heeft deze nieuwe regering daar 700 miljoen in totaal voor vrijgemaakt. Ik kan me vergissen, maar dan moet de gedeputeerde mij maar verbeteren. Zit ons College daarbij aan tafel? Kunt u een stukje van de sluijer oplichten van wat er daarbij gaande is achter de gordijnen – laten we het zo maar zeggen? Want dat heeft natuurlijk nogal wat impact op misschien ook de Begroting van Groningen. Daarom zijn we er ook heel erg benieuwd naar.

Ja, wat gebeurt er op dit moment? De functie van de Nationaal Coördinator, waarbij wij er allemaal belang bij hebben dat die verbeterd wordt op juridische wijze en dergelijke: de NAM op afstand, Centrum voor Veilig Wonen geen bevoegdheden meer. Dus wij zijn daar heel nieuwsgierig naar. Ook wil de provincie op voorspraak van de Staten, gezien de motie, daadwerkelijk meer regie hebben op dit dossier? Ja, 'wie betaalt, bepaalt' is het gezegde. Had u voor die tijd te weinig gezag en dacht u dat als wij geld uittrokken, wij ook meer gezag en meer inspraak konden hebben? Daar zijn we ook heel nieuwsgierig naar, want het gaat wel om een bedrag van 5,6 miljoen euro. Wel wil de Partij voor het Noorden de toezegging dat de provincie alles in het werk stelt om zoveel mogelijk weer terug te vorderen van het geld van de NAM en het Rijk. Het kan niet zo zijn dat de Groningers zelf het gelag gaan betalen voor de ellende die het Rijk en de NAM veroorzaken in onze provincie. Want de Groningers hoeven die ellende niet te betalen, die veroorzaakt wordt door het grootkapitaal. Dat grootkapitaal zal ook nog wel wat voordelen hebben van de afschaffing van de dividendbelasting. De Partij voor het Noorden houdt in ieder geval een motie achter de hand en wil graag weten hoe de gedeputeerde erover denkt om die gelden eventueel terug te halen.

In relatie tot die 5,6 miljoen euro – de ChristenUnie had het er net ook al even over – is er een beantwoording geweest op de brief van de gemeente Oldambt, dat er een contract met de twaalf gemeenten eind 2018. Wij nemen aan dat het aardgasfonds daar niet onder gaat vallen, dat het hele winningsgebied onder die 5,6 miljoen gaat vallen en niet alleen die twaalf gemeenten. Dus ook de gemeenten die daarbuiten vallen maar wel deel uitmaken van het aardgaswinningsgebied. Ik denk dat de provincie daar niet dezelfde fout in gaat maken en onze vraag is of daar goed over nagedacht is hoe je die gelden gaat inzetten.

Omgevingsdienst Groningen: daar hadden wij nog even een vraag over. Op het ogenblik is deze in wat rustiger vaarwater gekomen. Wij weten wel als Partij voor het Noorden dat je wettelijke verplichtingen hebt en je ook wat minder verplichtende dingen hebt zoals bouw aanvragen. En een aantal gemeenten wil zich terugtrekken: heeft dit nog begrotingsgevolgen voor de provincie? Daar willen wij graag antwoord op hebben, dus dat zou kunnen. Het zijn bewegingen waar nu niets aan kunt doen, maar het zou dus kunnen.

Duurzame energie: wij hebben sowieso mede de motie van de VVD ingediend over de kansen die je met de noordelijke samenwerking hebt. Ik merk ook dat het hier in de Staten breed gedragen gaat worden na een aantal aanpassingen: dat doet ons deugd en dat zal de VVD ook deugd doen. Ik heb het betoog van de gedeputeerde van afgelopen woensdag nog even teruggekeken over de biomassa-industrie: over de houtsnippers van Staatsbosbeheer heb ik hem iets horen zeggen en over suikerbieten. De Partij voor het Noorden kan zich vinden in het plan voor de restafval van de suikerbieten, maar zou er heel veel moeite mee hebben als er kostbare landbouwgrond verloren gaat als suikerbieten en bijvoorbeeld maïs verbouwd gaan worden om de bio-industrie in stand te houden. Dat was vroeger al zo en ik hoop dat we niet dezelfde fout gaan maken, want er is al genoeg ellende in deze wereld qua voedseltekorten. Dus graag wil ik daar een verheldering over hoe u daartegenaan kijkt.

Revoluerende fondsen en ook Top Dutch-inspanningen: daar zijn wij heel positief over. De gedeputeerde heeft daar niet zoveel over gezegd, maar zou u eens een tipje van de sluijer kunnen oplichten over de aanvragen en of daar ook veel innovatie en kansen voor de toekomst in zitten? U hoeft geen namen van bedrijven te noemen, maar toch iets meer uiten over hoe interessant die ontwikkelingen zijn en of er wel kansen in zitten.

Waterkwaliteit: ik heb even de discussie gevolgd van gedeputeerde Staghout met de heer Engelkens over de waterkwaliteit. Nou, ik had gisteravond toevallig een *meeting* met iemand van het

waterschap en die zei dat in de Europese wetgeving van 2009 alle richtlijnen in staan en dat Nederland die overgenomen heeft. Hij krijgt ook alle cijfers, dus wat de Partij voor het Noorden betreft kan het waterschap hier gemakkelijk op aanspreken en kan het de provincie proeven laten nemen naar de toestand van het oppervlaktewater en grondwater. Of hij laat het doen door het waterschap: dat is zeer betrouwbaar. En als die proeven betrouwbaar zouden zijn, dan is die discussie over en kan de fractievoorzitter van de Partij van de Arbeid volgend jaar een triatlon in de stad Groningen. Dan hoeft hij niet de Plantsoenloop te doen, maar dan hij ook gaan zwemmen in de grachten van Groningen. Het zou dus heel goed zijn als u wat dat betreft daar iets meer verduidelijking over kan geven, dan neemt dat ook de vragen een heel eind weg.

Ja, even over de Begroting zelf: daar is heel veel over gezegd. Nou, ik ben hier een paar jaar geleden begonnen. Eerst was de Begroting bedenkelijk, toen was zij goed, nu is de Begroting ook goed met niet helemaal structurele dekking maar er wordt ook duidelijk en eerlijk aangegeven dat er incidentele dekkingen bij zitten. We zijn ook heel nieuwsgierig naar de Voorjaarsnota en we hopen dat die weer een goede ontwikkeling geeft. Nou ja, misschien kunnen we daar wel heel positief over zijn. Over het geheel kijken we niet negatief tegen deze Begroting aan, dat zal u niet verbazen – dat heb ik ook al aangegeven. En ja, wij wachten op de Voorjaarsnota en wachten af wat er dan weer achter vandaan komt.

De VOORZITTER: Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan gedeputeerde Brouns, denk ik. Of hebt u even behoefte aan een schorsing? Dat is niet het geval, de gedeputeerde heeft het woord.

De heer BROUNS (gedeputeerde): Er is een aantal vragen gesteld met betrekking tot het structureel maken van uitgaven. Dat zijn vragen die eigenlijk bij de Voorjaarsnota thuishoren: daar maken wij de afweging als het gaat om nieuwe uitgaven vanuit het College en uw Staten. Ik duid dan op de opmerking als het gaat om de structurele inspanning ten aanzien van de energietransitie, het energieprogramma van de provincie. Voor de huidige looptijd van het College is de financiering daarvan geregeld. De afweging of dat programma daarna moet worden voortgezet – al dan niet in gewijzigde vorm – is een afweging die bij de Voorjaarsnota kan worden gemaakt.

Dat geldt ook ten aanzien van de opmerkingen omtrent de informatiestrategie. Ik wil daarbij nadrukkelijk zeggen richting de vragende partijen, in dit geval D66, dat de inhoud van die strategie deze maand uw Staten zal bereiken – u kunt hierover een brief verwachten. De afweging op welk ambitieniveau dat is en hoeveel geld er dan ter beschikking is om verder vorm te geven aan die inhoud, is een afweging waarvan wij in deze Begroting aangegeven hebben dat u die bij de Voorjaarsnota dient te doen.

Als het gaat om de *hubs* en de Fietsstrategie, dan hebben wij afgesproken met elkaar dat vrijval binnen het programma Mobiliteit aangewend kan worden voor mobiliteit. En er is nadrukkelijk aangegeven dat de *hubs* en de Fietsstrategie daar onderdeel van vormen. Als u daar extra geld voor wilt inzetten, dan is dat weer een afweging die aan de orde is bij de Voorjaarsnota.

Ten aanzien van dat extra geld is het denk ik goed om toch even te zeggen – want degenen die dat aangegeven hebben, hebben daarin gelijk – dat het perspectief in de Najaarsnota een lichte verslechtering was ten opzichte van een enorm verbeterperspectief bij de Voorjaarsnota. Het nettoperspectief was nog steeds een verbetering.

Daar is bijgekomen een brief die u ontvangen hebt met de effecten van het regeerakkoord. Dat hebt u als nazending ontvangen omdat, op het moment dat wij deze Begroting vormgegeven hebben, er nog geen regering gevormd was en we dus ook geen zicht hadden van het regeerakkoord. Die effecten laten een verder, aanmerkelijk verbeterd perspectief zien, waarbij een kleine kanttekening wordt gemaakt, omdat er een zinnetje in staat dat wellicht een deel van dat perspectief aangewend zou kunnen worden om een gezamenlijke inspanning te leveren. Maar vanuit de provincie is al aangegeven dat wij onze eigen ambitieniveaus bepalen en dat wij dat zinnetje ook op die manier lezen. Dat betekent ook dat wij in totaal voor de periode 2020-2023 43,19 miljoen ter beschikking is voor nieuw beleid. Daarmee heeft het College invulling gegeven aan de oproep van uw Staten om te zorgen dat ook in de volgende Collegeperiode aanmerkelijke middelen beschikbaar zijn om op nieuw beleid te kunnen inzetten danwel uiteraard bestaand beleid verder door te zetten – die weging maakt u op dat moment.

Als dan het voorstel komt om de inflatie op de opcenten achterwege te laten, dan heeft dat dus onmiddellijk gevolgen voor dat financieel perspectief. De inflatie-index gaat namelijk over de periode tot en met 1 januari 2019 om 1,6 opcent. Als we dat niet zouden doen, dan is er deze Collegeperiode afgerond 1,3 miljoen euro minder ter beschikking en in de periode 2020-2023 bijna 4,5 miljoen euro minder ter beschikking aan inkomsten. En dat werkt daarna structureel door met gemiddeld jaarlijks 1,1 miljoen euro. Daar zult u dan dekking voor moeten vinden. En als ik u dan hoor

zeggen dat we dat wel kunnen halen uit de vrije middelen, dan moet u zich wel beseffen dat u het gespaarde bedrag wel aardig aan het uithollen bent. Maar dat is een keuze die uw Staten kan maken. Als ik vervolgens partijen hoor zeggen dat we maar moeten halen uit de energietransitie, dan wil ik uw Staten toch meegeven dat u daarmee een van de fundamentele pijlers van het economisch beleid en van uw oproep aan ons om werk te maken van de maakindustrie en de werkgelegenheid voor de lagere opgeleiden, niet-opgeleiden en mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, volledig onderuit haalt.

Op dat punt ga ik ook wat nader in op de inbreng van de VVD en de motie die zij heeft ingediend. Want zoals uw Staten weet, zien wij energietransitie niet alleen als een noodzakelijke transitie om weg te komen van fossiele brandstoffen, maar zien we dat nadrukkelijk ook als een pijler voor ons industriebeleid.

De heer VAN KESTEREN (PVV): Ja, ik hoor de gedeputeerde zeggen dat geld halen bij de energietransitie werkgelegenheid voor met name de maakindustrie in gevaar brengt. Ik zie dat nog niet zo. Kan hij voorbeelden geven? Of bedoelt de gedeputeerde dat dat banen in de energiesector betreft en dan met name de duurzame energiesector?

De heer BROUNS (gedeputeerde): Jazeker, daar was ik net aan begonnen. Dus wellicht dat de PVV even kan wachten op mijn betoog waarom die energietransitie zo van belang is voor de maakindustrie, afgerond heb. En mocht dat dan tot vragen leiden, dan is het College vanzelfsprekend bereid om die vragen te beantwoorden.

De VOORZITTER: Ik zie dat de heer Van Kesteren dat graag doet. Gaat u door.

De heer BROUNS (gedeputeerde): Ik stelde net dat het College de energietransitie niet alleen ziet als een transitie van brandstoffen, het weggan van de fossiele energie, maar nadrukkelijk ook als een vergroening van de grondstoffen in onze samenleving. En dan met name de grondstoffen in de chemie. Het komen tot groene chemie is een heel belangrijke pijler binnen ons economisch beleid. En waarom is die dat? Nou, als u weet dat in de gassector en in de chemie in Noord-Nederland 24.000 personen werkzaam zijn en u zich zou voorstellen dat de gaswinning uiteindelijk naar nul gaat – en dat gaat zij een keer want uiteindelijk zal het gas op zijn, maar wellicht gaat dat ook wel vrij snel als gevolg van inspanningen op het beleidsterrein gaswinning –, dan hebben wij 24.000 werklozen. Want dan hebben we én geen werk voor de mensen die werkzaam zijn in de gassector én we hebben niet meer de fossiele grondstof waar onze chemie op draait, namelijk olie en gas. Dus die chemiesector komt ook stil te vallen. Dus wij móeten vergroenen: daar zit ons perspectief – daar kom ik straks nog op terug.

Maar het biedt enórm kansen, die vergroening, en wij hebben daarin een unieke propositie in heel Europa. Wij hebben namelijk zeehavens waar we kunnen in- en afvoeren. Wij hebben een ontzettend groot achterland, agrarisch gezien rondom de suikerbieten waarvan we het restafval kunnen gebruiken, maar ook rondom de verwaardig van zuivel waar we vanuit de eiwitten richting de groene chemie heel veel kunnen doen. Dus dat agrarische achterland is hier beschikbaar, wij hebben een chemische sector die 15 procent van de basischemie in Nederland vormt en die 60 procent van de polymeren produceert. En polymeren is een heel duur woord voor plastic. Moet u zich nou eens voorstellen dat wij die chemie groen kunnen maken, met dat agrarische achterland, met het gegeven dat wij eenderde van de energieproductie van Nederland hier hebben en een groot deel van die energieproductie groen is – ik geef het toe: er is ook nog een kolencentrale, maar we zijn daar wel in aan het vergroenen – en dat wij de aanlanding van groene industrie hebben vanuit Scandinavië en uit Duitsland. Dat biedt ongeken kansen. En die ongeken kansen willen we gaan benutten, want als die polymeren groen worden – groene plastic – dan is het scheerapparaat van Philips met dat plastic kapje waar die mesjes in zitten, ook groen. En daar hebben we de maakindustrie te pakken. Groene chemie biedt een mogelijkheden om de maakindustrie in Nederland te behouden en daar een concurrentievoordeel op te pakken.

Het toeval wil – en eigenlijk is dat geen toeval, want we hebben al die sectoren die ik net noemde, heel bewust ondersteund – dat wij dat hier in Noord-Nederland bij elkaar brengen. En ja, daar zetten wij een marketingstrategie in op, daar trekken wij gezamenlijk in op met Friesland en Drenthe en ja, Chemport Europe – want dat is de naam waaronder dit gebeurt – zal en van de speerpunten zijn binnen de Top Dutch-campagne. Dus wij zetten daar zeer stevig op in, profileren ons daar gezamenlijk op en als het dan gaat om dat onderdeel energietransitie en energiebesparing in woningen, hebben we daar vanuit het gaswinningsdossier al een omvangrijk programma op staan. Ook daarin proberen we met de naburige provincies meet te werken. Dus datgene wat in de motie

gevraagd wordt vanuit de zijde van de VVD, doen we al. Sterker nog, we zijn al een heel stuk verder met de invulling en we zullen ons daarop ook vol blijven inzetten – ook richting het Rijk als het gaat om het verkrijgen van de benodigde middelen daarvoor. Maar hier gaan de plannen vooruit aan de middelen: we hebben onze plannen, we weten wat we willen. En we weten hoe we het kunnen invullen: via de routes agrarisch vanuit de afvalkant, het verwaarden, vanuit de houtsnippers die uit het natuurbeheer vrijkomen en vanuit de waterstofelektrolyse.

Mevrouw WULFSE (VVD): Ja, ik ben even een beetje aan het zoeken naar mogelijkheden. Ik hoor de gedeputeerde eigenlijk zeggen dat u hetgeen de VVD samen met de Partij voor het Noorden en ook de Partij van de Arbeid verwoord heeft, eigenlijk dat doet. U hebt het over Chemport Europe, u schetst een heel mooi beeld van hoe we ook kunnen bijdragen aan het behouden van de maakindustrie – in heel Nederland zelfs. U bent gedeputeerde van economische zaken en wij zien ook dat wat u zegt, zich in werkelijkheid ontrolt.

Maar ons gaat het om een net iets breder perspectief. Zou ik het zo kunnen interpreteren dat u uw collega Homan in dit hele project betreft? Of hoe moet ik dit lezen? Want u trekt het heel erg naar de economische richting toe – dat is ook de VVD-richting – maar we willen toch iets breder kijken, met name omdat wij dus vanuit Den Haag onder de eigen gelederen vaak horen dat wij als provincie te solistisch optrekken. Wij komen met zijn allen, wij hebben een verhaal, maar uiteindelijk komt iedereen weer los en zij in Den Haag kunnen er meer mee als wij met één gezamenlijk verhaal. Dus hoe verklaart u dat en begrijpt u wat de VVD beoogt hiermee?

De heer BROUNS (gedeputeerde): Ik begrijp zeker wat u beoogt: daar zal ik zo ook iets over zeggen. Kijk, wat u in uw eigen gelederen hoort, weet ik niet. Maar wat u beoogt, dat draag ik een warm hart toe en dat gebeurt in de praktijk ook. Als College opereren wij als één College. De energietransitie – daar ben ik mee begonnen – is natuurlijk een transitie van brandstoffen. Maar het is veel meer en raakt het de economie en daar ben ik nader op ingegaan. Die energietransitie doen we gezamenlijk, ook als het om brandstoffen gaat, met onze naburige provincies. Het is wel zo dat wij een wat hogere ambitie hebben, maar dat is misschien ook niet zo gek omdat wij het winningsgebied zijn van die fossiele energie en wij alles toch eigenlijk net wel een stapje sneller willen doen. Maar wij trekken daar gezamenlijk in op, wij presenteren ons gezamenlijk, wij werken plannen gezamenlijk uit. Chemport Europe is daar misschien wel het beste voorbeeld van: we hebben voor het eerst alle chemie en alle ontwikkelingen onder die chemie bij elkaar samengebracht in een gezamenlijke profilering die we nu ook nog eens een keer onder Top Dutch gaan doen. Ja, ik zou bijna zeggen: Noord-Nederlandser dan dit kan helemaal niet.

De heer VAN KESTEREN (PVV): Ja, allereerst de complimenten voor de heer Brouns als gedeputeerde voor de maakindustrie. Maar toch haalt de gedeputeerde twee zaken door elkaar. Ten eerste de energietransitie en de maakindustrie en innovatieve industrie, die plastics maakt waar andere grondstoffen voor nodig zijn. Daar zijn wij voor – uiteraard. En dat getuigt ook van gezond verstand. Alleen, het geld weghalen en de illusie hebben dat er werkgelegenheid en banen gecreëerd worden op langere termijn en ook structureel door de provincie vol te zetten met windmolens, gaat mij te ver. Dat is ook gedoemd te mislukken. Is daar bereidheid voor bij het College om daar toch kritischer op te worden?

En ik daag het College en de heer Brouns ook uit om eens een keer mee te gaan naar Polytech in Musselkanaal, een bedrijf waar wij geweest zijn. Dat is ook heel innovatief bezig, zonder subsidies draait en allerlei producten maakt van kunststof die uit alternatieve grondstoffen haalt. Zeer de moeite waard, dus we nodigen de gedeputeerde om daarnaartoe mee te gaan. Maar ook te veranderen en te bewegen in de energietransitie, want we doen onze provincie daar absoluut economisch geen recht toe. En ja, dat is toch het verzoek dat ik aan de gedeputeerde richt. Die twee zaken moet hij niet meer door elkaar halen: is hij daartoe bereid, om daar kritisch over na te gaan denken en met ons naar oplossingen te zoeken? Of is hij, onder invloed van de linkse partijen in het College, genooddaakt om door te gaan op deze doodlopende weg?

De VOORZITTER: Ik hoop dat dit de langste interruptie van de dag is en ik zal er ook krachtig aan bijdragen dat het zo is. De gedeputeerde.

De heer BROUNS (gedeputeerde): Ik ben op dit soort tijdstippen nooit onder invloed, dus daar kan ik u in geruststellen. Overigens, even een zijspreek naar de VVD: ik houd ervan om uitgedaagd te worden. Maar ik ben ontzettend allergisch voor pepers, dus wilt u de volgende keer alstublieft een iets

andere uitdrukking gebruiken? Want anders bereikt u namelijk het tegenovergestelde effect en dat is dat ik tijdelijk *out* ben.

Dan naar de PVV toe en de concrete inhoud van haar interruptie. Het College haalt geen twee dingen door elkaar: we zullen het surplus aan energie moeten hebben om energie te kunnen omzetten naar grondstoffen. Want we moeten ook die energie hebben als brandstof. Dus het is nadrukkelijk met elkaar verbonden. Hoe je die mix van energie tot stand brengt? Ja, daar verschillen de PVV en andere over: dat kan, dat mag, dat is een boeiende discussie.

Als het gaat om werkbezoeken: ik ben dol op werkbezoeken aan bedrijven. Dat doe ik zeer regelmatig en dat ga ik deze week ook nog een paar keer doen. Dus die uitnodiging neem ik namens het College zeer graag aan.

Dan nog even ten aanzien van de energiebesparing en de vraag of we bij uw Staten inzage kunnen geven in hoe die loopt bij de bedrijven waar heel veel energie verbruikt wordt: dat kunnen wij. Met uw Staten is afgesproken dat er een evaluatie komt van het energieprogramma in het voorjaar van 2018. Dan zullen wij dit onderwerp daarin meenemen.

Dan is er nog gevraagd naar het revoluerend fonds en de 2 miljoen voor geothermie. Dat is een reservering die wij daarin gemaakt hebben op basis van de gesprekken die wij gevoerd hebben. Het moge natuurlijk duidelijk zijn dat nu dit project niet doorgaat, omdat het plan niet rondkomt, wij die 2 miljoen ook niet ter beschikking hoeven te stellen.

De Omgevingsdienst Groningen en het terugtrekken van de wettelijke taken en de niet-wettelijke taken. Ja, dat is uiteindelijk natuurlijk een keuze van de betrokken gemeenten. Op het moment dat zich dat aandient, maken wij daar concrete *businesscases* op en 'wij' is in dit geval dan de directie van de Omgevingsdienst. Dat wordt besproken in het Dagelijks Bestuur. Er wordt vanuit de organisatie dusdanig geacteerd dat dat vanzelfsprekend ook binnen die organisatie kan worden opgevangen, want minder taken betekent over het algemeen dat er ook minder formatie nodig is.

Dan ten slotte het perspectief en of wij daar een tijdstraject aan kunnen verbinden wanneer wij dat kunnen verwachten. Nou, ik heb u een ingrediënt van een perspectief geschetst. Wij geven dat perspectief vorm naar aanleiding van de motie die in uw Staten is aangenomen, juist nadrukkelijk met de regio en de partijen in de regio. Ik heb daar in de commissie ook van gezegd namens het College dat we dan hebben over uiteraard de lokale overheden, maar we hebben het ook over de betrokken ondernemingen in dat proces, we hebben het over de instellingen en de organisaties. Dat willen wij zeer zorgvuldig doen. Wij beseffen terdege dat snelheid noodzakelijk is, maar het moet ook zorgvuldig en het moet gedragen zijn. We verzoeken u ook om ons die zorgvuldigheid te kunnen betrachten, zodat we dat perspectief ook met draagvlak vorm kunnen geven. Dus wij binden ons nu niet vast op een exacte einddatum, maar u begrijpt natuurlijk ook wel dat we niet tot volgend jaar zomer gaan wachten. Dus ergens de komende maanden kunt u van ons iets verwachten.

De heer ENGELKENS (PvdA): Ja, nog even terug naar het begin over de financiën – ik moest even wat opzoeken. Ja, wat te doen met 10 miljoen? U zegt dat de komende jaren – dat staat ook in de stukken, de bijlage die we extra hebben gekregen – er 1,8 miljoen jaarlijks extra vanuit Den Haag naar de provincie komt. Mijn vraag is: hoe komt u dan aan 10 miljoen? Ik kom zelf 7,2 miljoen, maar laten we dat maar even in het midden houden.

Aan de ene kant zegt u in uw voordracht dat als we financiële meevallers hebben, we dan een lijstje hebben: aan het stamkapitaal moet nog wat worden aangevuld voor 15 miljoen. Bovendien, als er knelpunten zijn de komende tijd, moeten we daarin investeren. Maar nu hoor ik u eigenlijk zeggen – het is een heel gemakkelijk rekensommetje dat u eigenlijk maakt – dat we uitgingen van iets meer dan 30 miljoen voor volgend College – laten we het zo maar even zeggen – en nu telt gewoon die 10 miljoen erbij op. Ja, dan is mijn vraag aan u: is dat uw keuze, is dat de keuze van het College op dit moment, om die 10 miljoen toe te voegen aan de vrije begrotingsruimte? Of zegt u dat dat niet zo en we het gaan verdelen? En als u dat gaat verdelen, hoe gaat u dat dan verdelen? Want je kunt 10 miljoen volgens mij maar één keer uitgeven of verdelen over een aantal posten, maar u brengt het nu zo alsof dat allemaal maar hosanna is. Nou, ik wou wel graag uw reactie daarop.

De VOORZITTER: En dat is de een na langste interruptie van vandaag. Het moet echt korter, dames en heren. De gedeputeerde.

De heer BROUNS (gedeputeerde): Ja. Het is bij ons bestendig beleid dat wij meevallers toevoegen aan de algemene middelen. Het gaat in dit geval om 10,3 miljoen: die voegen wij toe aan de algemene middelen. En dan kom ik terug op het antwoord dat ik bij vele anderen ook gegeven heb. Bij de Voorjaarsnota bepaalt uw Staten waar wij die 10,3 miljoen voor gaan aanwenden. Dat kan het

stamkapitaal zijn, dat kan daadwerkelijk nieuw beleid zijn, dat kunnen uitgaven zijn voor onverwachte zaken. Maar dat is op dat moment aan uw Staten.

De VOORZITTER: De heer Kaatee: die kan dat heel kort, let maar op.

De heer KATEE (PVV): Jazeker. Ja, wij hadden een amendement ingediend: dat is dan niet voorgelezen door de voorzitter, dus het College heeft misschien er nog geen kennis van kunnen nemen. Maar daarin vragen wij – ik ben er bijna – om een voorfinanciering van 4 ton om over te kunnen gaan tot het doen plaatsen van tiltmeters. Ik heb geen reactie erop gehoord, misschien kan dat alsnog.

De heer BROUNS (gedeputeerde): Het College heeft al eerder aan uw Staten duidelijk zijn mening omtrent tiltmeters verwoord en ik ga ervan uit dat de heer Eikenaar dat zometeen nog een keer zal doen.

Mevrouw WULFSE (VVD): Ja, ik ga natuurlijk toch nog even door om te pleiten voor het overnemen van onze motie. Ik heb even de tekst in het regeerakkoord opgezocht om te zoeken naar of we nu hetzelfde bedoelen of niet. Ik heb toch het idee dat er additionele middelen beschikbaar zijn, want er wordt ook specifiek in dat regeerakkoord onder dat kopje 'Klimaat en energietransitie' genoemd. Dus die 300 miljoen euro per jaar is daarvoor vrijgemaakt. Dat staat bij bullet 1. In de laatste bullet staat: *'Daarnaast zal een aanzienlijk deel van de extra middelen voor de decentrale overheden ten goede komen aan het klimaatbeleid volgens nog te maken afspraken en het nog op te stellen Bestuursakkoord.'* Dat is precies het punt waarop wij denken dat dat tandje extra erbij kan. Ik kan het misschien anders formuleren om u over te halen. Dat tandje extra doet u al, maar die extra bron: boort u die wel aan?

De heer BROUNS (gedeputeerde): Het moge duidelijk zijn dat het pleidooi dat ik hier gehouden heb rondom wat onze pijlers zijn als het gaat om energietransitie en vervolgens de vertaling naar de economische effecten, we dat ook bij het Rijk houden, waarbij wij de bronnen die mevrouw Wulfse namens de VVD net noemde, nadrukkelijk in beeld hebben. Overigens zitten er nog wel wat meer haakjes en oogjes aan het regeerakkoord en gaat het niet alleen om nieuw geld, maar gaat het bijvoorbeeld voor een deel ook om bestaand geld. Want een van de maatregelen die ook getroffen zou kunnen worden, is dat de SDE+-regeling, die nu alleen maar gebruikt wordt voor het verbranden van brandstof, aangewend wordt om brandstoffen om te zetten naar grondstoffen. Dan hoeft er op dat punt niet eens nieuw geld erbij, maar kan dat met bestaand geld effectiever en efficiënter ingezet worden. Op al die punten richten wij ons vanuit het perspectief dat ik hier geschetst heb. Dus ja, vanuit het College zeg ik toch dat wij echt al een aantal stappen verder hierin zijn.

De heer STAGHOUWER (gedeputeerde): Er is in mijn richting één vraag gesteld en een opmerking gemaakt door de Partij voor de Dieren. Mevrouw De Wrede spreekt mij aan op de bijenapp. We hebben daar eerder het een en ander over gewisseld en ik heb toen ook gezegd dat wij bezig zijn te kijken hoe dat inpasbaar is. Het initiatief ken ik goed en we zijn aan het kijken hoe we daar ook een invulling aan kunnen geven. Dus in die zin is het *work in progress* en ik ga ervan uit dat dat ook tot een resultaat zal gaan leiden. En ik zie de motie die u indient, dan ook als een ondersteuning daarvan. Dus in die zin: misschien overbodig, maar dat laat ik aan uw Staten over.

De heer EIKENAAR (gedeputeerde): Een aantal moties en amendementen op mijn terrein, maar ik wou eerst met twee andere dingen beginnen. Allereerst hartelijk dank voor de felicitaties van een aantal van u voor de geboorte van mijn zoon en de cadeaus daarbij. Als ik een beetje haspel, komt dat omdat mijn concentratievermogen enigszins heeft ingeboet de afgelopen week helaas. Dus neemt u mij dat niet kwalijk en als ik de vraag niet onmiddellijk begrijp, stelt u hem gerust nog een keer, zodat ik hem daarna wél snap.

De VOORZITTER: We zullen zien of dit uit de hand gaat lopen.

De heer EIKENAAR (gedeputeerde): Nee, dit was geen uitnodiging, maar alleen de vraag herhalen als ik hem écht niet snap.

Het tweede punt dat ik hier toch kort wil memoreren is de uitspraak van de Raad van State, waar u net allemaal kennis van hebt genomen en die volgens mij echt winst is voor Groningen en echt fundamentele onderdelen bevat. Ik noem er een: dat de veiligheid van de Groningers dus écht

centraal moet staan en dat dat bij het afgelopen winningsbesluit niet het geval was. Volgens mij kunnen we onszelf – en dan bedoel ik de Groningers in het algemeen – daarmee feliciteren. Dat vooraf.

Dan kom ik nu toe aan de verschillende moties en daar zitten ook enkele vragen aan gekoppeld. Maar volgens mij worden die automatisch, als ik reageer op de moties, meegenomen. U hebt kunnen lezen – de heer Brouns heeft net er ook al een aantal woorden over gezegd – over het perspectiefdeel. Maar het meest samenhangend daarmee is natuurlijk ook de nieuwe *governance* die wij wensen rondom de aanpak van de gaswinning. Daar moeten echt zaken veranderen en daar hebt u zelf – onder aanvoering van het CDA was het, geloof ik – ook een motie over ingediend, namelijk over uw betrokkenheid bij het MJP. Ik onderschrijf die motie, maar ik zou haar ook wel ietsje breder willen uitleggen. Dit is een van de redenen – ik noem met nadruk een van de redenen – dat wij willen dat de *governance* wordt aangepast en dat er meer regionale zeggenschap ontstaat. Dat gaat natuurlijk ook eerst en vooral over dat wij willen dat de aanpak veel meer een gebiedsgerichte aanpak wordt, zoals we in die visie willen vastleggen. Maar dan moet de organisatie daar ook op aangepast worden, zodat dat waargemaakt kan worden; in de huidige constellatie kunnen we constateren dat dat niet gaat. Daar moet dus een verandering in komen en dat gaat over meer regionale zeggenschap. En dus uiteindelijk ook een versterkte positie voor u, want dat is daar automatisch aan gekoppeld wat mij betreft.

In dat licht zie ik ook de motie van de PvdA over de commissie-Meijer. Ik heb daar enige terughoudendheid bij en ik zal u uitleggen waarom. Niet omdat ik niet vind dat de commissie-Meijer goed werk heeft verricht. Sterker nog, alle rapporten die daarop gevolgd zijn – door de OVV, door de Nationale Ombudsman, door onze onafhankelijk raadsman, door de Kinderombudsman, noem maar op – hebben ons altijd een stap verder geholpen. Maar ik aarzel erg om weer een nieuwe commissie in te stellen, terwijl we al zoveel hebben liggen en eigenlijk al weten welke kant we op moeten. Het gaat nu eigenlijk om het handelen. Dat is wat anders dan, als we denk ik het hebben over het perspectief, het gesprek wel aan kunnen gaan met de commissie-Meijer. Dat vind ik net iets anders dan dat we haar opnieuw laten opdraven als nieuwe commissie, omdat ik daar echt mijn aarzelingen wel bij heb. Het is nu echt tijd om aan de slag te gaan en wij weten volgens mij in deze provincie, samen met gemeenten en maatschappelijke organisaties, welke richting dat op moet en daar hebben we op zichzelf niet een nieuwe commissie voor nodig. Sterker nog, er liggen al heel veel rapporten die ons die basis kunnen geven voor onze keuzes. Dus ontraad ik de motie; ik ontraad haar eigenlijk half, maar dat is daarmee eigenlijk ook helemaal.

De heer ENGELKENS (PvdA): Nou, dan wil ik hem graag even terugleggen. Want wat u eigenlijk zegt, willen we eigenlijk ook: we willen gezamenlijk even weer in gesprek gaan met de commissie-Meijer, even weer terugkijken naar de aanbevelingen en adviezen, 'even een peilstokje erin steken', zoals mijn fractiegenoot dat altijd zegt en dan even weer kijken naar wat er allemaal van terecht is gekomen. We kunnen het trouwens gewoon dagelijks ook zien: dat ben ik het met u eens. Maar even kijken en weer even reflecteren – dat is misschien een beter woord. Dus eigenlijk zijn we het volgens mij wel met elkaar eens en misschien hebben we het iets te groot ingezet, maar eigenlijk willen we gewoon weer in gesprek met de commissie-Meijer.

De heer EIKENAAR (gedeputeerde): Nou, dat lijkt mij een goed idee en als we de motie zo mogen uitleggen, dan verandert mijn oordeel en gaan we gewoon in dat perspectief meenemen en gaan we dat gesprek aan. Dan verandert mijn oordeel daarmee ook. Dat over die zaken.

Dan kom ik toe aan twee andere zaken: een amendement 41 van onder andere de PVV. Ja, daar twijfel ik een beetje bij om daar heel uitgebreid op in te gaan. Het gaat over de tiltmeters, daar hebben we een heel uitgebreide discussie over gevoerd. Die discussie kunnen we hier gevoeglijk overdoen, maar we kunnen ook verwijzen naar de handelingen van de commissie en volgens mij hebben we daarna er ook een Statenvergadering over gehad. Als we die lezen, dan weten we hoe dat debat ongeveer gaat aflopen, zou ik zeggen.

De heer KATEE (PVV): Ik hoorde de gedeputeerde net in een ander verband ook al over de gaswinning praten: over dat we weten welke kant we op moeten en het nu aan op handelen komt. Geldt dat dan niet voor de tiltmeters, vraag ik mij af?

De heer EIKENAAR (gedeputeerde): Zeker geldt dat voor de tiltmeters, maar u weet dat de NCG aan de slag gaat met die tiltmeters. En dat bedoel ik met dat we het hele debat over kunnen doen, maar dat lijkt me niet zinvol, want dan ga ik hier staan herhalen wat ik de vorige keer heb gezegd en dan gaat u herhalen wat u de vorige keer hebt gezegd. Dat debat heeft op een gegeven moment

misschien niet tot een voor u bevredigende conclusie geleid, maar heeft wel tot een conclusie geleid. Dat debat kunnen we heropenen, dat kunnen we doen. Daar kunnen we nu weer een kwartier voor inruimen of dat kunnen we gewoon niet doen. Maar ik zou voor dat laatste kiezen, eerlijk gezegd.

De heer SCHEFFERS (Groninger Belang): Nou, ik vind het te gemakkelijk om dit af te doen als dat we onze tijd eigenlijk beter kunnen besteden. Kijk, even in een notendop: de Staten hebben de gedeputeerde een opdracht meegegeven. Wij constateren dat die niet is uitgevoerd – nog steeds niet wordt uitgevoerd – en dat die ergens anders wordt geparkeerd. Die ligt al heel lang ergens anders en tot dusver staat er nergens een tiltmeter in de grond. Uiteindelijk hebben we vanochtend weer kunnen zien dat de enige successen die wij in Groningen kunnen boeken, via de rechter gaan. Ik bedoel, wij onderzoeken van alles, wij vergaderen over van alles, we komen met heel veel groepjes bij elkaar. Maar er gebeurt gewoon helemaal niks. En waar bewoners baat bij hebben, zijn bewijzen om te kunnen aantonen wat er in deze bodem gebeurt en een beetje geld om naar de rechter te kunnen stappen. Nou, u als College praat steeds over dat u die regie terug wilt en wat wilt gaan doen. Dit is nu een uitgelezen mogelijkheid. Dus daarom nogmaals het verzoek aan de gedeputeerde om die motie gewoon uit te voeren.

De heer EIKENAAR (gedeputeerde): Ja, maar kijk, nu komen we alweer op het herhalen van de discussie. Want u zei dat die motie niet uitgevoerd wordt, maar ik verschil daarover van mening. Ik zeg: zij wordt wél uitgevoerd. Dus dan beginnen we die hele discussie opnieuw. Ik vind het prima, ik kan bijna zeggen: wie kan voor mij even de handelingen downloaden, dan ga ik die nog even voorlezen. Ik zie daar het nut niet van in. Ik ben van mening dat de motie wél wordt uitgevoerd, zij is in uitvoering, de NCG gaat ermee aan de slag, die tiltmeters komen in Groningen: dat is wat de eindconclusie daarvan is. U zegt vervolgens dat dat niet zo is: ja, ik zou niet zo goed weten wat ik er nog aan toe moet voegen, behalve dan dat ik dan hier dat hele betoog nog eens kan herhalen. Ja, *let's agree to disagree*, zou ik in dit geval willen voorstellen.

De heer SCHEFFERS (Groninger Belang): Maar waar het om gaat is dat het aan burgers ook niet uit te leggen is wat hier gebeurt. Burgers lezen in de krant dat de Staten oproepen om een netwerk te plaatsen en er worden mij ook vragen gesteld over hoe dat dan zit. Hoe moet ik dat dan uitleggen? Ja, de gedeputeerde heeft ons een briefje gestuurd en daarin stond ergens een zinnetje dat hij het op een andere manier ging doen. Dat hebben wij niet zo opgevat en daarom komen er geen tiltmeters op dit moment. Dus ik kan hier geen duidelijke uitleg aan geven en daarom komt deze discussie steeds weer op, omdat het gewoon onduidelijk blijft.

De heer EIKENAAR (gedeputeerde): Ik zou een suggestie kunnen doen voor een antwoord. Ik zou bijvoorbeeld kunnen zeggen dat de NCG eraan gaat werken om die tiltmeters te plaatsen, onder andere bijvoorbeeld in overleg met de Groninger Bodem Beweging. Dat u dat bijvoorbeeld als antwoord zou kunnen geven: dat zou een suggestie kunnen zijn mijnerzijds over wat u tegen die inwoners kunt zeggen die u daarop aanspreken. Ja, en u zegt dat ze niet worden geplaatst. Ik zeg dat ze wel worden geplaatst. Ja, het heeft te lang geduurd: daar zijn we het met zijn allen over eens – dat heb ik vorige keer ook in het debat gezegd. Dus jongens, we kunnen er nog lang en breed over praten, de NCG heeft beloofd ermee aan de slag te gaan en ze te plaatsen. Die tiltmeters komen er gewoon en dat wordt in overleg gedaan met de maatschappelijke organisaties. Ja, wat wilt u nog meer? U zegt dat dan die motie niet wordt uitgevoerd: ja, het spijt me. Ik denk dat die wél wordt uitgevoerd.

De heer KATEE (PVV): Ik hoor de gedeputeerde zeggen dat die tiltmeters worden geplaatst. Bij mijn weten zijn we nog niet verder dan het stadium dat er een onderzoek gaat plaatsvinden naar de meerwaarde van tiltmeters. Daar hebben al deel 1 van gehad: toen is eigenlijk helemaal niet onderzocht wat de meerwaarde van tiltmeters was. En nu is er het vervolg aan gegeven dat er alsnog onderzocht gaat worden wat de meerwaarde van tiltmeters is. Dat is toch heel wat anders dan een besluit dat ze geplaatst gaan worden. Of zie ik dat verkeerd?

De heer EIKENAAR (gedeputeerde): Het gevolg is dat die tiltmeters geplaatst gaan worden in overleg met de Groninger Bodem Beweging. Weet u, we kunnen dit debat nog vervolgen. Maar dit heb ik de vorige keer ook al gezegd en ja, wat moet ik er nog aan toevoegen? Ja, u gelooft dat niet. Nou prima.

De heer KATEE (PVV): Kunt u mij dan de stukken doen toekomen waarin staat dat ze geplaatst gaan worden? Want ik weet dus niet beter dan dat er onderzoek gaat plaatsvinden naar de meerwaarde

van tiltmeters. De Antea Group gaat ermee verder, die verdient er al dik geld aan, terwijl het onderzoek eigenlijk helemaal niet nodig is. De motie van een jaar geleden vróég eigenlijk helemaal niet om onderzoek, die vroeg gewoon om het doen plaatsen van tiltmeters. De meerwaarde daarvan is allang bekend.

De heer EIKENAAR (gedeputeerde): Ja, dan komen we weer op de duiding van de motie – daar hebben we het de vorige keer ook uitgebreid over gehad. Dat kunnen we ook nog een keer overdoen, dat heeft ook niet zoveel zin volgens mij. De volgende stap – de stap die nu wordt genomen – is dat er tiltmeters worden geplaatst. Dat is de volgende stap.

De heer KATEE (PVV): Waar kan ik dat besluit vinden?

De heer EIKENAAR (gedeputeerde): Wij gaan dat even voor u opzoeken. Daar hebben we het de vorige keer ook over gehad. Goed.

Het volgende is het rechtsbijstandsfonds. Volgens mij heb ik letterlijk deze motie al eens eerder gezien, kan ik constateren. Toen hebben we ook gezegd dat we dit niet gingen doen en dat verandert nu ook niet, omdat de argumenten niet zijn veranderd. Sterker nog, er is wel iets aan toegevoegd: in het regeerakkoord namelijk, staat 2 ton op de rijksbegroting voor dit onderdeel. De vorige minister zei dat hij die 2 ton niet vrijgaf, want hij vond dat het Rijk dit niet moest doen. Dat is bij amendement door de Tweede Kamer op de begroting gezet en de minister zei dat dat dan bij wet was geregeld en dus vastgelegd was, maar hij zei dat hij het gewoon niet ging besteden: hij liet het daar staan. In het huidige regeerakkoord is de afspraak gemaakt dat men er wél mee aan de slag. Dus als wij nu 2 ton daarin steken en we het daar gaan terughalen, dan ga ik ervan uit – omdat het zó duidelijk in het regeerakkoord staat – dat het op een goede manier besteed wordt. Aan ons zal dat niet liggen, in die zin dat wij ervoor zullen blijven lobbyen dat dat geld op een goede manier bij de Groningers terecht komt en dit aan de orde komt. Ik zou die weg willen volgen en ik ben er niet voor om dit zelf op te pakken in financiële zin.

De heer SCHMAAL (Groninger Belang): Twee jaar geleden heeft de Nationaal Coördinator al aangegeven dat de zaak geregeld moest worden. Nog steeds is er niks. En dit College kiest er blijkbaar voor, ondanks alle mooie woorden die erin staan om zelf aan het stuur te zitten, om weer te wachten op het volgende onderzoekje, het volgende rapportje, de volgende uitwerking enzovoort. Wij staan hier volgend jaar weer en dan is er wéér niets geregeld. Waarom gaat dit College niet waarmaken wat erin staat? Waarom gaat u niet gewoon zeggen: “Prima, we lopen er alvast op vooruit want het kabinet gaat dat ook doen, die 2 ton. Wij gaan alvast de zaak ondersteunen en gaan in overleg met de minister om dan dat geld terug te krijgen.” Waarom kiest u daar niet voor? Dan helpt u écht de Groningers in plaats van mooie woorden.

De heer EIKENAAR (gedeputeerde): Kijk, u haalt volgens mij ook twee dingen door elkaar. Het ene onderdeel is een goede rechtsbijstand voor de Groningers, het andere deel is een fonds voor proefprocessen: dat zijn twee gescheiden onderdelen en die haalt u ook een beetje door elkaar. Maar goed, dat maakt niet uit. Het gaat erom dat ik van mening ben dat dit een taak is van het Rijk. Sterker nog, het geld is gewoon gereserveerd en in het regeerakkoord lees ik daar een zin over, dus ik heb goede hoop dat dat goed gaat komen. Tegelijkertijd zitten wij niet stil: wij ontwikkelen gedachten, ideeën en plannen over hoe je de rechtsbijstand zou kunnen verbeteren. Dat doen we onder andere in overleg met het Gasberaad, in overleg met advocaten, daar is ook de Rijksuniversiteit bij betrokken. Dus wij zitten niet stil, maar wij kunnen niet alles op ons nemen. De regie naar je toehalen is niet hetzelfde als overal de rekening voor betalen: dat is helaas niet zo. Want als ik u de schier oneindige lijst van dingen zou opnoemen waarvan ik vind dat ze voor Groningers georganiseerd moeten worden, maar waar wij simpelweg het geld niet voor hebben, dan is heel, heel erg lang. En dan is rechtsbijstand – hoe belangrijk ook, echt heel belangrijk: dat ben ik zeer met u eens – maar een van de dingen die heel erg belangrijk is. Dus het is ook een kwestie van waar je die grens stelt. Dus we kunnen er altijd over discussiëren, maar ik zie dat die twee ton op de rijksbegroting staat en dat er in het regeerakkoord uitspraken over worden gedaan. Dan zie ik niet in waarom het verstandig zou zijn om nu zelf die 2 ton uit te trekken. Ik deel zeer met u dat het allemaal veel te lang duurt. Dat klopt. Maar eerlijk gezegd: dat is een constante in dit hele dossier. Dat frustreert mij vaak, dat frustreert u vaak, maar alle dingen die te lang duren en waarvan wij gaan zeggen dat wij die op ons gaan nemen: dat kunnen wij niet betalen – zo simpel is het.

De heer SCHMAAL (Groninger Belang): De gedeputeerde denkt dat ik zaken door elkaar haal. Nou, volgens mij niet, want ik heb het nog steeds over die 200.000 euro en volgens mij zou de Nationaal Coördinator komen met een aparte verzekering. Ik hoor de gedeputeerde alleen maar zeggen dat het College bij die hele lijst met onderwerpen die gedaan moeten worden voor de Groningers, gewoon aan de kant blijft staan en gewoon helemaal niks doet. Want er is dus 200.000 euro bij het ministerie: die 200.000 euro is voor die proefprocessen. Waarom kiest u gewoon die lijn niet om die 200.000 euro alvast te gaan besteden in overleg met het ministerie en die processen te gaan voeren? Het wordt nu gewoon steeds niks, we wachten gewoon op onderzoekje op onderzoekje.

De heer EIKENAAR (gedeputeerde): Ja, laat ik het zo zeggen: ik besteed net iets te veel tijd aan dit dossier om de conclusie te onderschrijven dat we aan de kant blijven staan. Ik constateer ook dat wij net – dat is niet een overwinning van ons College alleen, dat is er een van al onze inwoners en ook van uzelf – een mooie overwinning bij de Raad van State hebben behaald. Dus 'aan de kant staan' is een beetje makkelijk. Ik gun het u, hoor, daar gaat het niet om, maar het is wel wat makkelijk, alleen omdat ik uw visie op dit onderwerp niet deel. Ja, ook hier geldt: dit debat hebben we vaker gevoerd. Volgens mij hebben we alle argumenten uitgewisseld en op gegeven moment kom ik tot een oordeel en mijn oordeel is: ik ondersteun deze motie niet.

De heer SCHMAAL (Groninger Belang): Ik hoor de gedeputeerde dubbele dingen zeggen. Namelijk het enige wat dus wel werkt, is de rechtspraak in dit verhaal. En de eigen bevoegdheid en de eigen zaken die u kunt doen zonder de discussie te voeren. Zo staat het ook letterlijk in de Begroting, even los van wie waarover gaat en waarvoor verantwoordelijk is: je hebt de inwoner en je hebt de overheid en wij zijn ook de overheid. Die discussie voert u continu, die voert u nu weer. En alle zaken die u zelf kunt regelen, gebeuren dus niet en als de rechter een uitspraak doet, dan vindt u dat een mooie overwinning. Nou, gefeliciteerd.

De heer EIKENAAR (gedeputeerde): Dank u wel. Ik neem aan dat dat was voor mijn net geboren zoon, dank u wel.

De volgende motie: die gaat niet over de gaswinning, die gaat over een ander onderwerp. Dat is de motie van de PvdA over de Alliantie van de Kracht. Zoals de woordvoerder van de PvdA al zei: we ondersteunen dit onderzoek met heel ons hart, zou ik bijna zeggen. Dat is de reden waarom wij samen met de provincie Drenthe hier geld in hebben gestoken. En ik vind uw motie – ja, dat zeggen ze dan altijd zo mooi – heel sympathiek, maar dan hoor je daarna altijd dat zij wordt ontraden. Ik aarzel daar een beetje over, want alle onderdelen die u noemt, zijn eigenlijk al onderdeel van het onderzoek, van de aanpak zoals die er ligt. Want dat onderzoek is niet alleen dat we onderzoek doen naar die interrelationele armoede en waar die door komt. Maar dat onderzoek geeft ook het inzicht dat werkenderwijs de resultaten ook tussendoor meteen leiden tot een andere aanpak bij gemeenten, een andere aanpak bij welzijnsorganisaties. Dus het onderzoek is meer dan alleen een wetenschappelijk onderzoek en wat u beschrijft, gebeurt eigenlijk al en is eigenlijk integraal onderdeel van het onderzoek. Ik weet dan niet zeker of dat onmiddellijk gaat leiden tot een conferentie, maar dat zou zomaar kunnen. Dat zou ik graag laten bij de onderzoekers zelf en de manier waarop zij dat willen aanpakken. En als zij bij mij komen met de vraag of wij hier een conferentie kunnen organiseren, dan sta ik daar zeer wel voor open. Maar om nou vanuit de Staten en vanuit mij die onderzoekers te confronteren met onze beslissing om iets te doen, vind ik eerlijk gezegd niet verstandig. Dus ik snap waarom u de motie indient, ik ondersteun het idee op zich zelf wel, maar ik aarzel desondanks om te zeggen: 'oordeel van de Staten'. Dus dat is de reden waarom ik de motie ontraad, niet omdat ik het heel erg oneens zou zijn met de inhoud.

De heer SCHEFFERS (Groninger Belang): Ik kom toch nog even terug op de tiltmeters, omdat ons nog iets niet helemaal duidelijk is geworden. Ik hoorde de gedeputeerde dat er een besluit is genomen en dat is wat wij willen, namelijk dat er een tiltmeternetwerk echt in de provincie gaat komen. We hebben snel even wat uitgezocht: het enige wat wij hebben kunnen vinden, is dat er een proef wordt gedaan met een aantal tiltmeters. Is dat wat de gedeputeerde bedoelt of is er een andere besluit dat wij niet kennen. Zo ja, dan zouden we dat graag nog deze week van u ontvangen.

De heer EIKENAAR (gedeputeerde): Nee, het is wat u bedoelt. Er werd een pilot genoemd: ik vond die terminologie zelf ook wat ongelukkig, omdat het gaat over het plaatsen van tiltmeters. Het vervolg is dat we de tiltmeters gaan plaatsen en kijken waar wat dat het beste kunnen doen. Daarmee wordt er een begin gemaakt met dat netwerk: dat is wat er gaat gebeuren. Dus er worden daadwerkelijk

tiltmeters geplaatst. Ik ben het met u eens: het is wat ongelukkig geformuleerd – dat ik wat ik bedoelde.

Mevrouw WULFSE (VVD): Heb ik het goed begrepen dat u aan het eind van uw betoog bent?

De heer EIKENAAR (gedeputeerde): Ja, dat klopt.

Mevrouw WULFSE (VVD): Ik had nog een paar vragen gesteld naar aanleiding van die motie 'Nieuw perspectief'. Dat was: hoe komen we tot een plan? Welke visie hebben we op de herinrichting? Hoe krijgen we daar lijn in met alle partijen? Et cetera, et cetera. Kan het College daar vast een blik op werpen?, had ik u aangegeven. Komt die blik nog later of van uw collega?

De heer EIKENAAR (gedeputeerde): Ik had de indruk dat de heer Brouns daarop in was gegaan en dat was de reden dat ik het oversloeg, eerlijk gezegd. De heer Brouns – en dan ga ik hem nu herhalen – zei dat hij in overleg met gemeenten, met ondernemers en met andere partijen tot die visie gaat komen. En hij zei daarbij – ik ga hem nu citeren volgens mij – dat daar tempo in moet zitten, maar tegelijkertijd zorgvuldigheid heel belangrijk is. En hij zei daarna dat er de komende maanden iets zal komen.

De VOORZITTER: Ik denk dat mevrouw Wulfse daar in tweede termijn wel op terug kan komen. De heer Kaatee.

De heer KAATEE (PVV): Ik ben bang dat ik ook nog even op de tiltmeters moet terugkomen. Een praktijkproef komt er dus. Op welke termijn? Om hoeveel tiltmeters gaat het? En wanneer worden dan conclusies getrokken over het uitrollen van een compleet netwerk van tiltmeters over de provincie?

De heer EIKENAAR (gedeputeerde): Ja, dat zijn bijna technische vragen: dat zou ik even moeten nakijken. Ik weet niet of die details al bekend zijn, dat durf ik u niet zo te zeggen. Dus daar moet ik op dit moment u het antwoord even schuldig op blijven.

De heer KAATEE (PVV): En kunt u de toezegging doen dat we dat nog deze week of binnen de termijn van een week de antwoorden daarop krijgen?

De heer EIKENAAR (gedeputeerde): U weet: u kunt altijd een technische vraag stellen en daar krijgt u altijd een antwoord op.

De VOORZITTER: Behalve nu dan, geloof ik.

Mevrouw HOMAN (gedeputeerde): Er ligt nog een motie 'Van sporten krijg je energie', waar volgens mij nog niet op gereageerd is. En het zit zo dat in het programma Energietransitie de eerste pijlers eigenlijk energiebesparing is. Aan de ene kant bij grote bedrijven, maar aan de andere kant ook bij gemeentelijk vastgoed én daar waar mogelijk ook maatschappelijk vastgoed. Daar zit eigenlijk de reden dat ik deze motie kan ontraden, omdat er al aan gewerkt wordt. Het is namelijk zo dat wij werken aan een *energy service company*: dat is iets wat de gemeente Groningen al doet. Maar wij willen dat wat groter maken, namelijk een Gresco XL wordt het dan, een Groninger Esco. Daarbij maken we met de gemeenten, maar ook kijkend naar ons eigen huis bijvoorbeeld, een plan van aanpak om te zorgen dat voorinvesteringen die gedaan moeten worden om energie te besparen, vanuit een Gronings fonds kunnen bekostigd en uiteindelijk terugverdiend kunnen worden. Dus dat is op termijn een veel duurzamere oplossing dan wanneer je bijvoorbeeld per sportvereniging of per school gaat kijken, want dat alles valt hier al onder. Dus het gaat hier om een grote aanpak en deze aanpak gaan wij ook begin volgend jaar naar buiten brengen.

De VOORZITTER: Ik onderbreek de gedeputeerde even. Zouden de overleggen, die af en toe nodig zijn, een beetje gedempter gevoerd kunnen worden? Want dat is beter voor de concentratie in de vergadering.

Mevrouw HOMAN (gedeputeerde): Daarmee ontraad ik de motie ook. Aan de lijn van de motie wordt zeker al gewerkt, alleen het lijkt me niet echt handig om deze twee lijnen naast elkaar te laten lopen.

De VOORZITTER: Ik heb een beter inzicht gekregen dankzij de interventie van de griffier: zij zegt dat helemaal nog niet aan de tweede termijn gaan beginnen, maar dat we eerst even gaan eten.

Maar voordat we het eten verdiend hebben, moeten we nog even op de foto. Dat vindt plaats voor de deur van het provinciehuis: buiten, dus. We zijn dus in een moedige bui en dat onderstrepend is dat ook het beste voor de foto om dat ook zonder jas te doen. Jasjes mogen, maar jassen niet.

De vergadering is geschorst voor een hele lunch. Voor de kijkers thuis en voor de Statenleden: de lunch duurt drie kwartier.

[Schorsing]

De VOORZITTER: Als de leden van de Staten hun plaatsen c.q. zetels kunnen innemen, dan heropen ik de vergadering. De vergadering is heropend.

En ik kijk belangstellend rond wie er gebruik wil maken van de tweede termijn. Wie meldt zich? Ik zie de heer Schmaal als eerste.

De heer SCHMAAL (Groninger Belang): Wij hebben de beantwoording gehoord van het College en we zijn teleurgesteld in de houding omtrent alle zaken die te maken hebben met de gaswinning, namelijk het daadwerkelijk ondersteunen van de inwoners. Er is nu een proces geweest met de heer Zwartberg: die heeft gewonnen van de NAM, dus blijkbaar is alleen de rechter op de hand van de gedupeerden, die hij gewoon wél direct wil helpen. Het College kiest ervoor om aan de zijlijn te blijven staan, want de gedeputeerde zegt dat het nu allemaal geregeld wordt en de minister ermee bezig is. Nou, het enige wat hierover in het regeerakkoord staat, is – ik citeer: *‘De NCG zal bezien hoe gegarandeerd kan worden dat de bewoners tegen redelijke kosten toegang tot de rechtsbijstand kunnen krijgen.’* Het ‘bezien’: dan komen we weer in hetzelfde cirkeltje terecht van wat de NCG altijd doet: praten, onderzoeken, rapportje, praten, onderzoeken, rapportje – en ga zo maar door. En al met al gebeurt er niks. Dat is nu dus weer het geval, dus we houden het gewoon weer bij de NCG en we kijken wel weer of de mensen er wel of niet voor in aanmerking kunnen komen. En dit College kiest ervoor om dan gewoon aan de kantlijn te blijven staan – jammer, gemiste kans. U zult niet verbaasd zijn dat wij onze motie en amendementen dan ook gewoon handhaven.

Als ik even kijk naar de opcenten: ja, dat klopt. Als je er niet voor kiest om de bevolking steeds nog extra geld te vragen van de motorrijtuigenbelasting, dan komt er minder geld binnen. Ja, dat klopt. Maar onze keuze is om dat niet te gaan doen en volgens mij hebben we daarbij ook voldoende dekking bij gegeven. Dat houdt ook in dat je meerjarig andere keuzes moet gaan maken: ook dat is correct.

Als ik even kijk naar de moties van de collega-Statenfracties: op motie 322 is een toezegging van het College gekomen. Dus die zullen we niet ondersteunen, dat is niet nodig.

Motie 323 vinden we te vaag: die gaan we niet ondersteunen, die gaat over de sport.

Een conferentie als voorstel van de Partij van de Arbeid over het Akkoord van Westerlee: wat ons betreft valt die ook in de categorie ‘praten, rapportje maken, praten, rapportje maken, aanbevelingen, af en toe over een aanbeveling nog weer een onderzoekje doen’. Dus die steunen we ook niet.

Motie 325 van het CDA hebben we mede ingediend, dus die gaan we steunen.

VVD-motie 326 ‘Topregio’: wij vinden dat de gedeputeerde daar een afdoende antwoord op heeft gegeven. Dus die zullen we niet gaan steunen.

Moties 327, 328 en 329 uiteraard wel.

De heer ENGELKENS (PvdA): Ik zou het in eerste instantie even willen houden bij onze eigen drie moties, want ik heb volgens mij niet zoveel tijd meer. Dus straks komen we waarschijnlijk nog wel met stemverklaringen.

Over de eerste motie ‘Commissie-Meijer II’: naar aanleiding van de beantwoording van het College hebben wij deze motie aangepast en dienen wij haar nu samen met de SP en de Partij voor het Noorden in. Wat hebben we aangepast? De oproep aan het College *‘de commissie-Meijer uit te nodigen om met ons en het College te reflecteren op het in 2013 gegeven advies en de huidige stand van zaken.’*

De VOORZITTER: U hebt het over de motie met nummer 330 als gewijzigde versie van de ingetrokken motie 322 met als titel ‘Commissie-Meijer II’, ingediend door de fractie van de PvdA, mede namens de fracties van de Partij voor het Noorden en de SP:

‘Provinciale Staten van Groningen, in vergadering bijeen op 15 november 2017, Constateerend dat

- bij de behandeling van de Voorjaarsnota 2017 de motie 290 'Zeggenschap in de regio' en de motie 298 'Een nieuw perspectief' zijn aangenomen;
- het College van Gedeputeerde Staten een voorstel tot heroriëntatie van het gasdossier in de Begroting 2018 heeft opgenomen;
- de commissie-Meijer in 2013 haar advies Duurzame Toekomst Noordoost-Groningen heeft afgegeven;

Overwegende dat

- heroriëntatie alleen gerealiseerd kan worden in gezamenlijkheid met andere partners;
- het gevoel van veiligheid én toekomstzekerheid van onze inwoners centraal moet staan;
- herstel van vertrouwen, verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving en een duurzaam economisch toekomstperspectief essentieel zijn;

Roepen het College van Gedeputeerde Staten op om:

1. de commissie-Meijer uit te nodigen om met ons en het College te reflecteren op het in 2013 gegeven advies en de huidige stand van zaken;

En gaan over tot de orde van de dag!

De heer ENGELKENS (PvdA): De tweede motie van ons was 'Van sporten krijg je energie'. Nou, wij hebben de gedeputeerde aangehoord met haar verhaal en zij zegt min of meer dat wat wij willen, ook wordt meegenomen, dat er ook nog een programma komt in februari. Nou, dan zijn wij ook wel weer zo dat wij zeggen dat wij dat wel even willen afwachten. Maar wij houden wel de vinger aan de pols en wij houden dus deze motie aan.

En dat doen wij ook met de derde motie 'Conferentie Alliantie van Kracht'. Volgens mij zitten wij wel op dezelfde lijn als de gedeputeerde – en met hem het College. Ook hier houden we natuurlijk weer de vinger aan de pols. Wat we nog wél willen meegeven aan het College is dat wat er ook uit dit onderzoek komt naar die overerfbare armoede: neem die conclusies en aanbevelingen ook mee naar de rest van onze provincie. Dus deze motie houden we ook aan.

Mevrouw DE WREDE (PvdD): Wij zijn heel blij met de toezegging over de bijenapp die we van de gedeputeerde hebben gekregen. En ter ondersteuning van het beleid van het College zullen wij de motie dan toch indienen.

Daarnaast zijn wij daarnet blij verrast door de heerlijke lunch die wij kregen. Ik weet niet of u dat met mij eens bent, maar voor mij zijn weinig dingen lekkerder dan knapperige biologische rucola. En het is heel erg mooi dat veel problemen die ik zonet heb geschetst in de eerste termijn in de landbouw, ten goede kunnen worden gekeerd als wij allemaal een eerlijke prijs gaan betalen voor een eerlijk product. In de provinciale kantine valt wat dat betreft nog heel veel te verbeteren. Graag zouden wij een voorstel van onze gedeputeerde zien over hoe wij onze catering in het provinciehuis verder zouden kunnen verbeteren.

Mevrouw WULFSE (VVD): Ja, die plotselinge wisseling in grootte van de woordvoerende fracties, dat wie eerst de vinger opsteekt, aan de beurt is. Ik dacht na drie keer: zo kom ik nooit aan de beurt. Dus als een gek zat ik al omhoog met mijn vinger, waarop mijn collega van D66 zegt dat de vrije uitloop is begonnen. Dus het werkt wel stimulerend, zullen we maar zeggen.

De VOORZITTER: Dat is beter dan scharrelen, of niet?

Mevrouw WULFSE (VVD): Dat laat ik aan u over, voorzitter.

Twee heel korte opmerkingen. De vragen die de VVD gesteld heeft over de herinrichting en de blik op de toekomst, hebben we nog even teruggekeken, maar die zijn toch echt niet beantwoord. Die waren denk ik ook meer voor gedeputeerde Eikenaar. Wat gedeputeerde Brouns heeft geantwoord, ging over het energiestuk, maar wij bedoelen natuurlijk een heel ander stuk. Dus graag daar nog een antwoord op.

Dan over die energie en onze motie. Wij trekken onze motie 'Topregio' in eerste instantie in en dan dienen we een nieuwe motie in, waaraan we de kennisinstellingen toevoegen. Dan wordt die motie ook ondertekend door de Partij van de Arbeid, de Partij voor het Noorden én dus wij als VVD.

De VOORZITTER: Dat is de motie met nummer 331 (gewijzigde versie van de ingetrokken motie 326) met als titel 'Topregio groene energie-innovatie', ingediend door de fractie van de VVD, mede namens de fracties van de Partij voor het Noorden en de Partij van de Arbeid:

'Provinciale Staten van Groningen, in vergadering bijeen op 15 november 2017,
Constaterende dat

- in het regeerakkoord onder het kopje *'Financiering van de klimaat- en energietransitie'* is opgenomen dat *'met partijen wordt verkend hoe het toekomstige beleid succesvol is in te richten, expertise is op te bouwen en proefprojecten zijn uit te voeren.'*;
- er voor deze opgave 300 miljoen euro beschikbaar is;
- er specifiek voor de regio's veel kansen zijn om invulling te geven aan deze opgave waar Nederland voor staat;
- er in Noord-Nederland meer dan voldoende motivatie én expertise zijn om de topregio op het gebied van groene energie-innovatie te worden;

Overwegende dat

- het noorden dé topregio wil zijn waar juist de nieuwste technologische ontwikkelingen en innovatieve oplossingen voor de energietransitie in Nederland vandaan komen;
- het aanbieden van belangrijke plannen als noordelijke regio – zo u wilt Top Dutch Regio – veel kansrijker is dan als provincie Groningen alleen;
- daarbij elke provincie haar voorkeuren en sterktepunten kan benutten;

Roepen het College van Gedeputeerde Staten op om:

1. samen met de buurprovincies Drenthe en Fryslân een plan van aanpak te ontwikkelen om deze opgave samen met marktpartijen, gemeenten, coöperaties en kennisinstellingen in te vullen;
2. een aansprekende uitnodigende campagne en marketingstrategie uit te werken;
3. uiterlijk op 1 april 2018 met een aanbod richting het Rijk te komen dat niet geweigerd kan worden;

En gaan over tot de orde van de dag!

Mevrouw WULFSE (VVD): Vervolgens toch nog even een oproep aan het College. U geeft eigenlijk twee boodschappen. U zegt dat wij eigenlijk verder zijn dan de andere provincies in de regio. Het gaat er nu juist om dat we samen optrekken, dus als wij verder zijn, zijn zij misschien op een ander gebied verder. Dat is de kernboodschap. Aan de andere kant zegt u dat u dit al doet. Als we het doen, zou je de motie kunnen omarmen. Maar ik wijs u erop dat er in het regeerakkoord toch echt staat dat het hier om additionele middelen gaat en een nieuwe Bestuursakkoord. Dus toch nog graag uw reactie hierop.

De heer ZWIERS (PvdN): Nou ja, de volgorde is weer goed, hè? Nu sta ik hier.

Ja, wij hadden nog een aantal vragen voor gedeputeerde Eikenaar. We hebben gevraagd hoe hij die 5,6 miljoen gaat inzetten: aardbevingsgebiedbreed of gaat die naar die twaalf gemeenten toe? Het gasfonds is 50 miljoen, dus dan is de kans om een nieuw contract te sluiten: dan kunt u alles weer openbreken naar die andere gemeenten toe, die een contract tot eind 2018 hebben. Hoe kijkt u daartegenaan?

Wij hebben in ieder geval gevraagd of de gedeputeerde ten aanzien van die 5,6 miljoen de mening deelt dat die tot nu toe toch betaald gaat worden door de burgers van Groningen. En de Groningers hebben al heel veel ellende gehad. Kan de gedeputeerde zijn stinkende best doen om dat geld toch helemaal terug te claimen? Want het gaat nu toch van de algemene middelen af. Op die vraag heb ik ook geen antwoord gekregen.

Ik heb even overleg gehad met de Partij voor de Dieren en de Partij voor de Vrijheid. Daarom dienen wij deze motie alsnog in in tweede termijn, zoals wij hier reeds voor hadden gepleit.

De VOORZITTER: Dat is een motie, ingediend in tweede termijn: niets dan lof voor dat principe. Dat is de motie met nummer 332 met als titel 'Terugvorderen kosten provincie Groningen gaswinningsdossier', ingediend door de fractie van de Partij voor het Noorden, mede namens de fracties van de Partij voor de Dieren en de PVV:

'Provinciale Staten van Groningen, in vergadering bijeen op 15 november 2017,

Constaterende dat

- de provincie Groningen komende jaren minimaal 5,6 miljoen euro investeert om de grip op de gevolgen van de aardgaswinning te verbeteren;
- deze kosten voor een groot deel uit de algemene middelen komen van de provincie Groningen;
- de provincie Groningen, en indirect haar inwoners, op deze manier meebetalen aan de gevolgen van de aardgaswinning;

Overwegende dat

- de NAM en het Rijk verantwoordelijk zijn voor de gevolgen van de aardgaswinning in Groningen;
- Groningen en de Groningers al meer dan genoeg slachtoffer zijn van de aardgaswinning;

Roepen het College van Gedeputeerde Staten op om:

1. alle niet-gedekte kosten die de provincie Groningen maakt met betrekking tot de negatieve gevolgen van de aardgaswinning, desnoods juridisch, te verhalen op het Rijk;
En gaan over tot de orde van de dag!

Ik zie dat er geen vragen over deze motie zijn. Wie wil er nu nog het woord voeren? Niemand meer? Dan is voor de tweede termijn het woord aan het College, gedeputeerde Brouns.

De heer BROUNS (gedeputeerde): Wij hebben geen vrije uitloop, begrijp ik, voorzitter? Wij scharrelen alleen maar, hoor ik. Oké.

De vraag over de 5,6 miljoen die in de Begroting is vrijgemaakt. Dat is geld dat is vrijgemaakt om in te zetten enerzijds voor het projectteam dat wij op het gaswinningsdossier hebben zitten, om daar structureel formatie voor vrij te maken. Anderzijds is het procesgeld om daar waar wij additionele kennis of inzet nodig hebben, die te kunnen inhuren. Dus dat is geld dat wij specifiek vanuit ons voor de inzet van de provincie beschikbaar hebben gemaakt.

Gaan we dat geld terugclaimen? Daarvan heeft het College al eerder gezegd dat we dat zeker gaan proberen. Maar we willen ook uitvoering geven aan de motie die in uw Staten is aangenomen en dat is de motie dat de regio de regie terug moest pakken en wij daar als provincie onze eigen rol in moeten pakken. Als je dat zegt en je weet dat je daar geld voor nodig hebt – en dat is becijferd op die 5,6 miljoen – dan moet je dat geld ook in je Begroting reserveren. Mocht het vervolgens zo zijn dat wij met het terugclaimen van geld dat bedrag weer terugkrijgen, dan zal dat vanzelfsprekend ook weer ten gunste van de algemene middelen vloeien. Maar het is wel bestendig, nu wij weten dat die motie is aangenomen en wij als College daar uitvoering aan geven, om die middelen ook in onze eigen provinciale Begroting daar daadwerkelijk voor vrij te maken.

Als het gaat om het perspectief en de herinrichting: dat is onderdeel van het ruimtelijk-economisch perspectief. Namens het College heb ik ook nadrukkelijk gezegd dat ik met de schets van de economische richting een van de ingrediënten heb geschetst. Maar een ander ingrediënt is die herinrichting. Dus dat is wel degelijk onderdeel geweest van het antwoord dat ik namens het College gegeven heb over het totale ruimtelijk-economische perspectief,

En als het dan gaat over toch weer dat stukje energie en economie daarin – waar we het in eerste termijn uitvoerig over hebben gehad – dan heb ik niet namens het College gesteld dat wij verder zijn dan de andere provincie. Wat het College gesteld heeft, is dat wij verder zijn dan datgene waar de motie toe oproept. Wij zijn namelijk al een heel stuk opgeschoten van energie – en dan verwijs ik direct ook maar even naar *'Noord-Nederland, de slimme energieregio'*, zoals het op de website van de SNN staat. Dat is dus al een gezamenlijk initiatief en dat is een deel van die motie. Maar wij zijn inmiddels al een stap verder: wij zien die niet alleen meer als brandstof, wij zijn die als grondstof en wij zien die als basis voor de maakindustrie. En ja, u hebt gelijk, dat heb ik namens het College ook in eerste termijn gezegd. In het regeerakkoord zitten allemaal nieuwe middelen en op al die nieuwe middelen zullen wij in samenhang proberen om ons verhaal te vertellen. Want ik denk dat Noord-Nederland zich juist uniek onderscheidt in Nederland, doordat we een verhaal hebben dat onderling totaal al met elkaar verbonden is en dat antwoord biedt op nationale vraagstukken. Dus eigenlijk zou het kabinet wel gek zijn als het niet een deel van die middelen aanwendt om de nationale problemen hier alvast te beginnen op te lossen.

Mevrouw WULFSE (VVD): Hoor ik nu, vroeg ze hoopvol, dat u nu de motie omarmt?

De heer BROUNS (gedeputeerde): Nee, de motie zou voor ons een stap terug in de tijd zijn. Wij zijn echt al veel verder.

De heer ZWIERS (PvH): Dat was net een duidelijk antwoord – al was ik daar zelf niet zo heel erg tevreden over. U zegt nu dat wij een stap verder zijn, maar zegt u ook dat u wel met Friesland en Drenthe samenwerking zoekt om gezamenlijk een dossier te maken, om subsidiegelden binnen te halen? Heb ik u dat ook horen zeggen?

De heer BROUNS (gedeputeerde): Namens het College heb ik aangegeven dat wij gezamenlijk optrekken. Top Dutch is een initiatief dat bijna een jaar geleden in deze provincie ontwikkeld is, door ons College met partijen in de provincie. Dat hebben we daarna onmiddellijk breder getrokken naar Friesland en Drenthe om gezamenlijk op te trekken. Ook heeft het College aangegeven dat wij energietransitie als grondstof voor de chemie en als basis voor de groene maakindustrie verenigd hebben in Chemport Europe. Ik heb al gezegd dat we daar als noordelijke provincies ook gezamenlijk in optrekken en in die zin dat Chemport Europe fysiek het terrein Delfzijl-Emmen is, dus dat zijn de provincies Groningen en Drenthe. Maar nadrukkelijk dat ook het agrarische achterland van Friesland

als het gaat om de eiwitwaarde daarbij betrokken is en we Chemport Europe vervolgens weer onder de marketingstrategie van Top Dutch brengen. Dus ja, wij trekken gezamenlijk op en ja, we gaan gezamenlijk dat geld proberen binnen te halen om daar extra stappen in te zetten. Maar overigens niet alleen geld, ook verandering van regelgeving.

De heer ZWIERS (PvvhN): Bedankt, ik vind dit een duidelijk antwoord. Bedankt, gedeputeerde.

De heer EIKENAAR (gedeputeerde): Ja, nog twee moties. De heer Zwiers richtte een vraag aan mij, maar de heer Brouns is daar al op ingegaan, dus die laat ik even voor wat het is.

Twee moties van de Partij van de Arbeid nog. Een is aangehouden die over de interrelationele armoede ging, maar daarbij wel de vraag of we ervoor zorgen dat de conclusies uit het rapport ook gebruikt zullen worden voor de rest van de provincie als de tijd daar rijp voor is. Het antwoord daarop is: ja, uiteraard. Het is hier gestart omdat hier het probleem heel manifest is, maar dat wil niet zeggen dat elders het probleem niet ook aan de hand is. Op het moment dat je daar heel zinnige conclusies uit trekt over hoe je die aanpak kan verbeteren, dan moeten we dat natuurlijk zeker ook in de rest van de provincie proberen te gebruiken.

Het tweede is de andere motie en die ging over de commissie-Meijer. Mijn oordeel over de motie zoals die nu is aangepast, is dat dat oordeel aan uw Staten is wat mij betreft.

De heer HOMAN (gedeputeerde): Voor mij nog een vraag van de Partij voor de Dieren over de lunch en biologisch-duurzame streekproducten als het gaat om de catering. U vraagt eigenlijk om dat voor u eens in beeld te brengen. Maar ik wil u heel graag uitnodigen, want dan kunt u dat zien – en die uitnodiging geldt natuurlijk voor de hele Staten – om te komen kijken bij de catering in de kantine. Daar kunnen we bijvoorbeeld ook even wat uitleggen over hoe het nou met die inkoop zit en waar de mogelijkheden en kansen en waar de ambities liggen.

Als u zegt dat u enthousiast bent geworden naar aanleiding van de lunch hier, dan wil ik u erop wijzen dat u zelf gaat over de inkoop van uw lunch en avondeten. Dus dat het aan de Staten is hoe zij dat vorm willen geven.

De VOORZITTER: Dank u zeer. Dames en heren, ik sluit de beraadslagingen. En ik zie dat iedereen ongeveer zit, dus wij kunnen rustig door.

Ik ga even met u de tamelijk veel moties en de paar amendementen langs. Maar mevrouw Wulfse heeft waarschijnlijk een punt van orde.

Mevrouw WULFS (VVD): Voorzitter, kunnen wij drie minuten schorsen?

De VOORZITTER: Ik schors de vergadering voor drie minuten.

[Schorsing]

De VOORZITTER: Ik heropen de vergadering en geef het woord aan mevrouw Wulfse.

Mevrouw WULFSE (VVD): De VVD heeft even overlegd ook met de Partij van de Arbeid en de Partij voor het Noorden over de gewijzigde motie 331. Wij willen die motie, die over dat plan over groene energie en innovatie samen met Friesland en Drenthe gaat, graag aanhouden. Wij zullen scherp opletten bij de Voorjaarsnota of wij terugzien wat de regering beoogd heeft, dus of wij ook echt uit die middelen geput hebben. Tot die tijd zullen wij deze aanhouden.

De VOORZITTER: Dank u zeer. Dan loop ik nu even mijn administratie door om te kijken of die klopt met de uwe, zodat we foutloos daarna de amendementen en de moties in stemming kunnen brengen. Volgens de administratie van de griffier zijn nog in de race – en maken dus onderdeel uit van de beraadslagingen – de amendementen 41 en 42, waarin niets veranderd is. En voorts hebben nu nog de beschikking vanwege intrekkingen en aanhoudingen over de moties 325, 327, 328, 329, 330 en 332. Klopt dat met uw waarneming? Ja? Niemand bezwaar tegen dit restant van de moties en amendementen? Want dan breng ik ze in die volgorde in stemming.

Omdat de moties en amendementen gescheiden worden behandeld, begint dat met de amendementen. Dus als u een amendement aanneemt – dat weet u – dan wijzigt daarmee het voorstel waarover we straks stemmen. Zijn er nog fracties die een stemverklaring willen afleggen over de amendementen? Ik zie de heer Schijf.

De heer SCHIJF (D66): Neem me niet kwalijk, voorzitter. Ik heb geen opmerkingen: we zullen tegen stemmen.

De VOORZITTER: Dat kan inderdaad ook gewoon uit uw stemgedrag blijken. Anderen nog stemverklaringen bij de amendementen? Nee? Dan ga ik ze in stemming brengen.

Dat begint met amendement nummer 41 'Tiltmeters voor meer greep en begrip van de eigen situatie'. Wie is er voor dat amendement? Dat zijn de fracties van de Partij voor het Noorden, de PVV, Groninger Belang en de Partij voor de Dieren. Wie is daartegen? Dat zijn de fracties van de Partij van de Arbeid, de SP, D66, de ChristenUnie, de VVD, GroenLinks en het CDA. Het amendement is verworpen.

Dan heb ik een amendement met nummer 42 waarboven staat 'Verlaging provinciale opcenten'. Wie is er voor dat amendement? Dat zijn de fracties van de Partij voor het Noorden, de PVV en Groninger Belang. Wie is daartegen? Dat zijn de fracties van de Partij van de Arbeid, de SP, D66, de ChristenUnie, de VVD, GroenLinks, de Partij voor de Dieren en het CDA. Ook dit amendement is verworpen.

Dan zijn we aangekomen bij de moties. Is er iemand die een stemverklaring wil afgeven ten aanzien van het stemgedrag bij de moties? De heer Schijf.

De heer SCHIJF (D66): Ik wou even zeggen dat wij met betrekking tot motie 330 als fractie verdeeld zullen stemmen. Twee van ons zullen daarin niet meegaan, de andere twee wel.

De bijenmotie gaan we ondersteunen.

En de motie over de procesgang en het Meerjarenplan: daarvan hoeft u niet uit te leggen dat wij als mede-indiener haar zullen steunen.

En wij zijn erg blij dat de VVD haar motie heeft aangehouden en bij de rest van de voorstellen zullen we tegen stemmen.

De heer VAN KESTEREN (PVV): Ja, ook even over die motie 330 'Commissie-Meijer II'. Ik denk niet dat gedupeerde Groningers zitten te wachten op standpunten en adviezen van de commissie-Meijer. Ik wil even bij de Staten onder de aandacht brengen dat de PVV tijdens die gesprekken met de commissie-Meijer de uitkoopregeling onder de aandacht heeft gebracht. Dat werd echt bewust door deze commissie tegengehouden, met instemming van alle partijen, terwijl dat niet in het belang is geweest van de Groningers. Dus vertrouwen in die commissie hebben wij allesbehalve – dank u wel.

De heer NOLLES (GroenLinks): Over één motie wil ik even iets zeggen en dat is die motie van de Partij voor de Dieren over die bijenapp. Die zullen we steunen en die zien we ook als onderschrijving van het beleid van het College.

De VOORZITTER: Dank u wel. Anderen nog? Nee? Dan gaan we stemmen.

Motie 322 is ingetrokken.

Motie 323 is aangehouden.

Motie 324 is aangehouden

Dan begin ik de stemmingen door aan te kondigen motie 325 waarboven staat 'Procesvoortgang vaststellen Meerjarenplan'. Wie is daarvoor? Dat zijn de fracties van de Partij van de Arbeid, de Partij voor het Noorden, de PVV, Groninger Belang, de SP, D66, de ChristenUnie, de VVD, GroenLinks, de Partij voor de Dieren en het CDA. Wie is daartegen? Dat is niemand. De motie is met algemene stemmen aanvaard.

Motie 322 is ingetrokken.

Dan hebben de motie met het nummer 325, waarboven staat 'Instellen proefprocessen fonds voor gedupeerden mijnbouwschade'. Wie is daarvoor? Dat zijn de fracties van de Partij voor het Noorden, de PVV, Groninger Belang en de Partij voor de Dieren. Wie is daartegen? Dat zijn de fracties van de Partij van de Arbeid, de SP, D66, de ChristenUnie, de VVD, GroenLinks en het CDA. De motie is verworpen.

Dan zijn we toe aan de motie met het nummer 328 'Verlaging provinciale opcenten'. Wie is daarvoor? Dat zijn de fracties van de Partij voor het Noorden, de PVV, Groninger Belang en de VVD. Wie is daartegen? Dat zijn de fracties van de Partij van de Arbeid, de SP, D66, de ChristenUnie, GroenLinks, de Partij voor de Dieren en het CDA. De motie is verworpen.

Dan de motie met de titel 'Bijenapp geeft Groningen vleugels', motie nummer 329 is dat. Wie is daarvoor? Dat zijn de fracties van de Partij van de Arbeid, de Partij voor het Noorden, de PVV, Groninger Belang, de SP, D66, de ChristenUnie, de VVD, GroenLinks en de Partij voor de Dieren. Wie is daartegen? Dat is de fractie van het CDA. De motie is aanvaard.

Dan zijn wij toe aan de motie met het nummer 330: 'Commissie Meijer-II' is dat. Wie is daarvoor? Dat zijn de fracties van de Partij van de Arbeid, de Partij voor het Noorden, de SP, de ChristenUnie, de Partij voor de Dieren, GroenLinks en de leden Kamminga en Schijf van D66. Wie is daartegen? Dat zijn de fracties van de PVV, Groninger Belang, de VVD, het CDA en de leden Kruize en Zwertbroek van D66. Dan moet ik de stand even horen. Ik hoor in mijn rechteroor dat er 25 stemmen voor en 17 stemmen tegen zijn. Dan betekent dat dat de motie is aanvaard.

Motie 331 aangehouden

Dan ben ik toe aan motie nummer 332, waarboven staat 'Begroting 2018 en kosten heroriëntatie gaswinningsbeheer'. Wie is daarvoor? Dat zijn de fracties van de Partij voor het Noorden, de PVV, Groninger Belang en de Partij voor de Dieren. Wie is daartegen? Dat zijn de fracties van de Partij van de Arbeid, de SP, D66, de ChristenUnie, de VVD, GroenLinks en het CDA. De motie is verworpen.

U hebt dit allemaal op u kunnen laten inwerken. En dan is nu de beklemmende vraag wat u stemt over de voordracht van de Begroting. Zijn er nog fracties die een stemverklaring over dat stemgedrag willen afleggen? Ik zie mevrouw De Wrede.

Mevrouw DE WREDE (PvdD): Ondanks de mooie stappen die dit College ook getuige de Begroting neemt richting de natuurinclusieve en biologische landbouw, zullen wij niet voor de Begroting stemmen vanwege de miljoenen die toch nog worden gestoken in de intensieve veehouderij. Die willen wij eigenlijk zo snel mogelijk uitgefaseerd zien. En ook vanwege de investeringen die gedaan worden in de bodemloze put die 'Vliegveld Eelde' heet.

De heer VAN KESTEREN (PVV): Wij zullen tegen stemmen in verband met het fonds voor de rechtsbijstand en de energietransitie, waar we niet achter kunnen staan, en de tiltmeters – welke motie voor ons heel zwaar weegt. Dan spreek ik namens alle gedupeerde Groningers van de gaswinning.

De heer SCHMAAL (Groninger Belang): Wij zullen ook tegen stemmen, omdat wij vinden dat er te weinig concreets wordt gedaan voor de gedupeerden in het gaswinningsgebied.

De VOORZITTER: Dank u zeer. Anderen nog? Nee?

Dan gaan we nu over tot stemming over de voordracht. Wie is de voor de voordracht? Dat zijn de fracties van de Partij van de Arbeid, de SP, D66, de ChristenUnie, de VVD, GroenLinks en het CDA. Wie is tegen de voordracht? Dat zijn de fracties van de Partij voor het Noorden, de PVV, Groninger Belang en de Partij voor de Dieren. Op basis van de uitgebrachte stemming stel ik vast dat de voordracht is aangenomen.

B. Actualisatie Omgevingsvisie en Omgevingsverordening 2016 (2017-14), 7 november 2017

De VOORZITTER: Dan het tweede agendapunt: dat betreft de voordracht over de Actualisatie van de Omgevingsvisie en de Omgevingsverordening 2016. Op 18 oktober is dat besproken in de commissie Ruimte en toen is er via het presidium door de Partij voor de Dieren verzocht om het alsnog te agenderen als besprekspunt, met de intentie om een amendement op dat besluit bij de voordracht in te dienen.

Daar heeft het presidium het even over gehad en toen gezegd dat de beste vorm een motiedebat zou zijn, zoals we het maar hebben genoemd. Hoe werkt dat ook alweer? De aanvrager van het debat krijgt de mogelijkheid om een toelichting te geven over het in casu in te dienen amendement en daarna krijgt het College meteen de kans om daarop te reageren. Dan mag de indiener nog iets zeggen, dan mogen alle andere fracties het woord voeren en dan is er hopelijk voldoende duidelijkheid. Mocht er behoefte zijn aan een tweede termijn – en u hebt daar nog voldoende spreektijd voor –, dan kan dat. Maar wij schatten aan de voorkant in dat het misschien wel tot één termijn beperkt zou kunnen blijven.

Dus het woord is als eerste aan mevrouw Voerman namens de Partij voor de Dieren.

Mevrouw VOERMAN (PvdD): De voordracht bevat een paar zogenaamde tekstuele wijzigingen, die mogelijkheden kunnen bieden voor forse schaalvergroting, zonder toepassing van het Groninger Verdienmodel. Het gaat om de wijzigingen in artikel 2.25, het begrip 'maatwerkmethode', en artikel

2.26.1, 'concentratie van bebouwing binnen het bouwperceel'. In de toelichting wordt niet op deze wijzigingen ingegaan.

Met de NMF, de Natuur- en Milieufederatie – u hebt allemaal die brief kunnen lezen –, gaan wij ervan uit dat deze wijziging geen verruiming van de mogelijkheden voor schaalvergroting in de landbouw wordt beoogd. Met deze wijziging wordt echter wél de mogelijkheid geboden, het agrarisch bouwperceel te beperken tot alleen de bedrijfsgebouwen. De omliggende erfverharding en –beplanting, het erfinrichtingsplan, wordt dan buiten het agrarisch bouwperceel gebracht. Na invoering van de voorgestelde wijzigingen kan een melkveehouder in principe vergunning krijgen voor een stal van een bedrijfsgebouw van 2 hectare met daaromheen, buiten het agrarisch bouwperceel, de erfverharding, de beplanting en wellicht zelfs de bedrijfswoning. Ik heb even een vraag voor de gedeputeerde: mag van het College de erfverharding buiten het bouwperceel vallen?

We gaan ervan uit dat het College met deze tekstuele wijzigingen geen beleidswijziging wil voorstellen. Hebben wij dat goed begrepen?

Een rechter zal altijd kijken naar wat er staat in een artikel en niet wat er eventueel wordt bedoeld. Het College wil toch geen wijzigingen die ertoe zouden kunnen leiden dat veel grotere stallen kunnen worden gebouwd, via ontduiking van het Groninger Verdienmodel? Wij dringen er dan ook bij op aan, het begrip 'maatwerkmethode' in artikel 2.25 en de tekst van artikel 2.26.1 'concentratie van bebouwing binnen het bouwperceel' niet te wijzigen en vandaar dit amendement.

Mevrouw GRÄPER (gedeputeerde): Ik denk dat het goed is om, voordat ik inga op de twee artikelen die door mevrouw Voerman en inderdaad ook in de brief van de Natuur- en Milieufederatie is aangegeven, u nog even mee te nemen naar wat de drie wijzigingsredenen waren waarom in deze Actualisatie wijzigingen zijn doorgevoerd.

De eerste was ten behoeve van het ruimtelijk verankeren van het reeds door u na 1 juni genomen besluit. Dan moet u denken aan zaken aan de Structuurvisie of de Fietsnota, die een ruimtelijke implicatie heeft en bij deze Actualisatie maken wij die ruimtelijke implicatie ook mogelijk binnen de Omgevingsvisie en daar waar nodig ook in de Omgevingsverordening.

De tweede reden waarom wij wijzigingen in deze Actualisatie hebben doorgevoerd, was omdat in de praktijk bleek dat in de uitvoering bij de gemeenten er onduidelijkheden en vraagtekens waren en behoefte was aan misschien aanscherping en in sommige gevallen ook kleine aanpassingen aan de specifieke regels, zodat aan die geest ook met die visie op een goede manier invulling gegeven kon worden.

En de derde reden betrof redenen die van niet-inhoudelijke aard waren, oftewel echt technische wijzigingen, omdat er bijvoorbeeld in redactionele zin hier en daar wat woorden net niet helemaal goed zijn komen te staan.

Als we dan kijken naar de twee artikelen 2.25 en 2.26.1, dan gaat het in het geval van artikel 2.25 om een wijziging in de zin van de tweede reden die u aangaf, dus op aandringen van gemeenten. En als het gaat om artikel 2.26.1 om wijzigingen van niet-inhoudelijke aard en die dus meer redactionele redenen hebben.

Mevrouw VOERMAN (PvdD): U geeft aan dat het in artikel 2.25 gaat om redenen die door de gemeenten zijn aangedragen. Maar dan hebt u het eigenlijk al toch over inhoudelijke wijzigingen en had u er toch een toelichting op moeten geven?

Mevrouw GRÄPER (gedeputeerde): Het gaat in dat geval om wijzigingen die of van inhoudelijke beleidsmatige aard zijn – dat is dan ook toegelicht in de toelichting – of wijzigingen die wat meer technisch of niet-inhoudelijk van aard zijn, maar waarbij wel van de gemeenten behoefte is aan een verdere verduidelijking. Die zijn inderdaad niet specifiek toegelicht.

Maar ik stond op het punt de toelichting te geven, zoals u mij volgens mij ook gevraagd hebt om die helderheid te geven. En dat is een toelichting die ik trouwens in de commissie ook al gegeven heb. Het was de CDA-fractie die mij in de commissie vroeg naar de precieze verschillen tussen aan de ene kant de bouwblok-op-maat-methode en aan de andere kant de term 'maatwerkmethode' en hoe dat dan zat. Het is zo dat technisch gezien er geen verschil – en ik herhaal ook mijn uitspraak hierover in de commissie – zit tussen de bouwblok-op-maat-methode en de maatwerkmethode. We hebben echter gezien na de invoering van de bouwblok-op-maat-methode dat die methodiek, waarbij aan keukentafels gezeten wordt om te kijken hoe je op een goede manier ruimtelijke inpassing van zaken die in dat fysieke domein plaatsvinden, door middel van een maatwerkmethode kunt afvangen. Dat heeft er ook toe geleid dat de methode, die van oorsprong in de bouwblok-op-maat-methode zat, tegenwoordig op steeds meer plekken toegepast wordt: bij de inpassing van zonneparken, bij de inpassing van bedrijventerreinen en ook waar het gaat om recreatiewoningen maken we eigenlijk

gebruik van hetzelfde type methodiek die wij in de bouwblok-op-maat-methode met elkaar hebben ontwikkeld. En om die reden ontstond er in de POV op verschillende plekken eigenlijk een type handeling waar wij andere termen voor gebruiken. In het geval van de agrarische bouwpercelen noemden we dat de 'bouwblok-op-maat-methode' en op andere plekken hadden we het enkel en alleen over de 'maatwerkmethode'. Maar de methodiek die erachter zit, is exact dezelfde. En daarmee zitten er dus ook geen verschil – ook geen inhoudelijk verschil – tussen de bouwblok-op-maat-methode en de maatwerkmethode.

Dan komen wij terug op de vraag die ons door gemeenten gesteld is: "Het zou ons helpen wanneer u daar één term voor gebruikt." En om die reden, omdat die maatwerkmethode eigenlijk de bredere term is die daarvoor geldt, hebben wij die term van toepassing laten zijn op alle vormen van op een goede wijze in gesprek gaan met initiatiefnemers over ruimtelijke inpassing van voorstellen. Het is dus in die zin ook zo dat als u zou besluten het amendement voor artikel 2.25 als Staten te omarmen, er voor de beleidsuitvoering helemaal niets verandert: de systematiek blijft ook in die zin op dezelfde wijze toegepast worden. Maar daarmee voldoen we in ieder geval niet aan de wens die de gemeenten bij ons hebben aangegeven om hen te helpen door daar gewoon één term voor te kiezen, omdat zij daarmee weten waar ze het over hebben. Maar inhoudelijk zit daar geen enkel verschil tussen.

Dan ten aanzien van artikel 2.26.1. Dat is wat ingewikkelder, zeg ik erbij. Ook daar inhoudelijk geen verschil voor en na: inhoudelijk en beleidsmatig zit daar geen beleidskeuze of beleidsverandering in en leidt het ook niet tot een ander beleid dan ervoor. Maar daarbij zou ik er toch wel voor willen pleiten om de wijziging die het College voorstelt, over te nemen en wel om de volgende reden.

Bij het omzetten van de stukken die wij in debat hebben richting de digitale stukken zoals de Omgevingsvisie, is ook een redactieslag toegepast. Dit om ervoor te zorgen dat ook kleine amendementen op die manier op een goede wijze vertaald worden. En in die redactieslag – ik zeg het maar eerlijk zoals het is – is een fout geslopen. En die fout leidt ertoe dat op dit moment in die tekst van de Provinciale Omgevingsverordening de woordjes – dan moet ik ze goed gaan zeggen, want anders heb ik er straks weer een fout bij – 'bedrijfsbebouwing' per ongeluk meegenomen zijn in die vertaling naar de Provinciale Omgevingsverordening. Die woorden lijken alsof ze iets toevoegen aan het artikel. Maar tegelijkertijd begint dat artikel ermee dat er regels zijn voor agrarische bedrijfsbebouwing en vervolgens wordt dat toegelicht. En in die verdere toelichting staat nu nogmaals 'bedrijfsbebouwing', maar dat voegt dus niks toe aan dat artikel, anders dan dat er onduidelijkheid ontstaat, doordat de indruk gewekt kan worden dat het wel degelijk een aparte definitie is. Dat is niet zo, dat past ook niet in de keuzes van het beleid. Daarbij hoeft ik alleen ook maar naar de Omgevingsvisie te verwijzen – het bovenliggende document immers, waar de Provinciale Omgevingsverordening een uitvoeringsdocument is richting gemeenten – want in de Omgevingsvisie missen die woorden ook. Daarin staat ook nadrukkelijk aangegeven dat wij inderdaad als het gaat om agrarische bedrijfsbebouwing die dan zien als zijnde dezelfde voorzieningen als de bedrijfsgebouwen zelf en dat dus de toevoeging van die twee woorden eigenlijk niets toevoegen aan de POV, maar wel voor onduidelijkheid zorgt. Zoals ik net ook zei: daar waar ook de Omgevingsvisie het bovenliggende document is en de Omgevingsverordening de uitvoeringsregels bevat die wij vanuit die visie aan gemeenten opleggen, zou het heel vreemd als daar een verschil tussen is. Wij hebben moeten constateren als gevolg van die redactieslag dat daar een verschil in zit. En dan is ook gezien het feit dat die verordeningstekst niet een andere tekst betekent dat erboven, het voor de hand liggend is om die tekst ook in de lijn te brengen met de Omgevingsvisie. Dat is ook de reden waarom ik er ook zeer voor zou willen pleiten dat uw Staten ook met de wijziging, zoals wij die voorstellen, in gaan stemmen.

Dan misschien even iets over de erfbeplanting, erfverharding en de eventuele bedrijfswoning. Het is zo dat bedrijfswoningen onderdeel zijn van de agrarische bedrijfsbebouwing. Dus als daar onduidelijkheid over is, bij dezen die duidelijkheid. Woningen zijn onderdeel van die bedrijfsbebouwing. Dus die moeten binnen het bouwblok. Ook nu, binnen het huidige beleid – dus voor de wijziging – is het zo dat erfbeplanting en erfverharding niet per definitie binnen het bouwblok gesitueerd hoeven te zijn. Ik zou er daarbij voor willen pleiten om dat ook niet binnen het bouwblok te houden, omdat met name de erfbeplanting als middel wordt ingezet om daadwerkelijk ook een goede ruimtelijke inpassing van een bouwblok in het landschap te realiseren. De bouwpercelen zijn zelden zo gesitueerd dat ze daarmee helemaal een-op-een in lijn lopen met de lijnen die ook in het landschap liggen. En ik denk dat als wij ruimtelijke initiatieven in het landschap op een goede manier willen inpassen, het ook van belang is dat we daarmee ook de erfbeplanting en dus ook de versterking van die ruimtelijke structuur in het landschap ook daar leggen waar het voor de ruimtelijke kwaliteit het beste is. Dat hoeft lang niet altijd precies binnen het bouwblok te zijn.

Mevrouw VOERMAN (PvdD): Wat ik de gedeputeerde hoor zeggen, is ten eerste dat u niet wilt meegaan in ons amendement, dus dat u aan uw voorstel blijft vasthouden. En ten tweede dat u eigenlijk ons gelijk geeft in het idee dat de voorzieningen waarover de POV op dit moment spreekt, namelijk dat die binnen dat bouwperceel moeten vallen. Maar u zegt nu dat die verhardingen en bomenrijen en dergelijke daar dan niet meer bij horen onder die nieuwe POV. Dus eigenlijk geeft u ons gelijk en is het gewoon mogelijk straks om een heel groot gebouw te zetten op het bouwperceel en andere voorzieningen, die nu nog voor omwonenden aanvechtbaar zijn via de POV voor de rechter, straks buiten het bouwperceel mogen vallen. We zien dat al in Blijham trouwens – misschien dat Bellingwedde ook de oorsprong is van uw verhaal van daarnet – waar we een gigantische megastal krijgen van 1.250 koeien in een soortement van postzegelvariant. Is dat nu echt uw bedoeling, dat we megastallen gaan creëren als postzegelvariant op een stukje bouwgrond, met alle andere voorzieningen daarbuiten, zoals een stuk erf en erfinrichting? Is dat uw bedoeling?

Mevrouw GRÄPER (gedeputeerde): Ik ben nu wat in twijfel. Uw Staten heeft namelijk de mores om over schriftelijke vragen die gesteld zijn, geen debat te voeren. Alleen, in dit geval zijn het schriftelijke vragen die u zelf gesteld hebt. Dus mijn vraag is even of we over de casus-Blijham op dit moment met elkaar in gesprek gaan – ook al zijn er schriftelijke vragen waarvan ik voornemens ben de antwoorden daarop volgende week met ons College naar u toe te sturen – en die casus hier nu wel of niet moeten gaan bespreken.

De VOORZITTER: U stelde de vraag aan mij. Ik heb de vraag van mevrouw Voerman begrepen als een illustratie bij het door haar ingediende amendement. Als ik daarin abuis ben, dan laat ik me graag corrigeren. Dus het gaat gewoon nog over het oorspronkelijke debat, we gaan niet een ander debat reproduceren nu.

Mevrouw GRÄPER (gedeputeerde): Nee, voorzitter, maar mevrouw Voerman vroeg mij wat ik van de casus-Blijham vond. En dat is ook een vraag die letterlijk gesteld is bij de schriftelijke vragen die de Partij voor de Dieren aan ons gesteld heeft. Vandaar ook mijn verwarring even.

Mevrouw VOERMAN (PvdD): Voorzitter, mag ik even mijn vraag verduidelijken? Het was inderdaad bedoeld als een casus, als een voorbeeld van wat er straks gaat komen. Ik kan het gewoon 'voorbeeld A' noemen: er is ergens een bedrijf in Groningen waar iets dergelijks al plaatsvindt. Is dat nu echt uw bedoeling?

Mevrouw GRÄPER (gedeputeerde): Zonder dan misschien op de specifieke casus in te gaan: met of zonder uw amendement is het mogelijk om erfbeplanting en/of erfverharding buiten het bouwblok te plaatsen. Daarmee doet het amendement niets af aan c.q. verandert er niets in de wijzigingen die wij voorstellen. Of dat daarmee in de uitvoering tot onwenselijke situaties leidt, is dan vraag 2. Maar dat is dan een beleidsinhoudelijke discussie die we dan met elkaar zouden moeten willen voeren over wat we daarvan vinden. Wij hebben er volgens mij vorig jaar expliciet voor gekozen om de Omgevingsvisie en –verordening een dynamisch document te laten zijn, maar we hebben er daarbij wel afspraken met elkaar over gemaakt. Daarom begon ik ook met de drie redenen waarom wij tot wijzigingen overgaan, namelijk over wat voor typen wijzigingen wij bij de Actualisatie wel of niet zouden moeten meenemen. Als u zegt: in de uitvoering van het beleid – met of zonder amendement aangenomen – ontstaan er situaties die wij niet wenselijk vinden, dan kan daar natuurlijk een inhoudelijk debat met elkaar over gevoerd worden. Maar dat zou dan leiden tot een beleidsinhoudelijke wijziging, die ten grondslag ligt aan nieuw vastgesteld beleid en dan hebben we met een andere type situatie en ook een andere type wijziging te maken.

De VOORZITTER: Volgens mij is het genoeg beantwoording van dit onderdeel zo. De heer Oosterhuis.

De heer OOSTERHUIS (VVD): Voorzitter, ik wou een punt maken van het wel of niet bespreken van de casus-Blijham, want ik heb me daar niet op kunnen voorbereiden. Maar goed, het debat is een andere kant opgegaan.

De VOORZITTER: En naar een voor u gunstige kant, begrijp ik. De gedeputeerde vervolgt haar betoog.

Mevrouw GRÄPER (gedeputeerde): Voorzitter, ik was zo goed als aan het einde van mijn betoog. Nogmaals: artikel 2.25 is inhoudelijk hetzelfde en blijft ook inhoudelijk hetzelfde. In die zin het wel of niet-aannemen van dat deel van het amendement heel weinig eraan, anders dan dat we daarin dus niet tegemoetkomen aan de wens van gemeenten om daar eenduidige beleidskeuzes in te maken.

Ten aanzien van artikel 2.26.1 zou ik uw Staten zeer willen adviseren, het amendement niet aan te nemen, omdat we daarmee op die manier de Provinciale Omgevingsvisie én Omgevingsverordening met elkaar in lijn kunnen brengen.

De VOORZITTER: Akkoord, dank u wel. Mevrouw Voerman.

Mevrouw VOERMAN (PvdD): Als iets dergelijks, wat zó belangrijk is voor ons als provincie, nu al zoveel discussie oplevert, dan vraag ik me af of we dit gewoon niet moeten uitstellen, dit besluit. Dat we gewoon eventjes moeten denken om pas op de plaats te nemen en eerst eens echt goed te kijken wat de gevolgen zijn van ons besluit. Dat er wel degelijk iets verandert, is gewoon echt heel erg duidelijk.

Het lijkt erop dat de gedeputeerde deze wijziging toch wil doorzetten, een drastische – wat ons betreft – inhoudelijke verandering van de POV had in de toelichting goed uitgelegd moeten worden en dat is niet gebeurd.

De heer OOSTERHUIS (VVD): Er wordt nu gevraagd om uitstel van het besluit en dat verbaast me wel een beetje. We hebben twee weken geleden hierover gesproken in de commissie en u stelt nu ook weer vragen, die vooral technisch van aard zijn. Wat hebt u nou twee weken geleden tegengehouden om die vragen te stellen? Waarom komt u hier nu mee en vraagt u nu om uitstel?

Mevrouw VOERMAN (PvdD): Ja, heel eerlijk: twee weken geleden was het ons niet opgevallen. Het echt om een klein dingetje, het gaat om een paar woorden. Een jurist van de Natuur- en Milieufederatie Groningen heeft ernaar gekeken – u kent de brief –, we hebben er een andere jurist naar laten kijken, van Milieudefensie, en die komt tot precies dezelfde conclusie. Wij dachten ook: het is een tekstuele verandering, omdat het niet toegelicht werd. We zijn natuurlijk maar een beetje domme politici hier, dus ja, we weten inhoudelijk niet alles – laat ik het zo zeggen – en we zijn geen juristen. Als er dan juristen naar kijken en die zeggen dat dit wel degelijk een inhoudelijke verandering is, dan is het een inhoudelijke verandering. Of dan is er in ieder geval twijfel over.

De VOORZITTER: Ik zie dat menig jurist in deze zaal zich aangesproken voelt door de suggestie dat ze alles weten. maar ik moet ze teleurstellen.

Mevrouw VOERMAN (PvdD): Nou, ik wil niet zeggen dat ze alles weten, maar ze weten iets meer dan ik in ieder geval en daar kom ik ook eerlijk voor uit.

Er is ook een jurist van Milieufederatie in Amsterdam die ernaar gekeken heeft en die heeft gezegd dat het wel degelijk een inhoudelijke verandering is. Vooral dat artikel dat gaat over het bouwperceel: artikel 2.26.1: dat is een duidelijk inhoudelijke verandering, die mogelijk zeer verregaand is.

We hebben het al even gehad over het voorbeeld van de postzegelvariant van - laat ik even noemen – casus A. De boer wil uitbreiden, gaat op zijn bouwperceel een stal neerzetten van 1,9 hectare met een aantal voorzieningen buiten het bouwperceel en er komen dan 1.250 koeien in. Dat is een megastal die groter is dan die van boer Rass, die we met zijn allen in de pijp hebben, we willen tegenhouden, maar niet konden tegenhouden. Beseffen we ons dat wel? Die voorzieningen die deze boer dus buiten het bouwperceel wil plaatsen, betreffen de begroeiing en een deel van de erfverharding. En dat is precies waar onze gedeputeerde net van zei dat die wel buiten dat bouwperceel zijn. Wij creëren zo de postzegelvarianten in onze provincie.

De gemeente Bellingwedde lijkt welwillend en is bereid de bestemming aan te passen. Onder de huidige POV is het onmogelijk – of in ieder geval aanvechtbaar, ook voor burens die dat niet willen: zij kunnen naar de rechter stappen en zeggen dat dit in de POV staat en het daarom op dat moment aanvechtbaar is. Zoals het nu veranderd wordt, is het niet langer aanvechtbaar. Met deze veranderingen staat de deur open voor ontduiking van het Groninger Verdienmodel en dat zou velen van ons moeten aanspreken. Wij zijn hierop tegen, we komen er verdorie op dit moment voor op. Ongekende toename van megastallen in onze provincie: is dat echt wat het College wil?

De VOORZITTER: Dank u zeer. Ik kijk even rond. Ik doe dat aan de hand van de lijst, omdat dit nog de eerste termijn is. Dus ik begin bij de SP, de fractievoorzitter.

De heer MASTENBROEK (SP): Ja, dit is een belangrijk onderwerp, dus daarbij is de fractievoorzitter in beeld. Nee, alle gekheid op een stokje, laten we er geen grappen over maken.

Ik heb eigenlijk maar één vraag, want dit is een serieus onderwerp en de onrust die er over dit onderwerp is, is denk ik wel begrijpelijk in de context ervan. Maar ik heb één vraag en die vraag is ook nog eens heel simpel: heb ik de gedeputeerde goed begrepen dat de wijziging van artikel 2.26.1 niet leidt tot verruiming van de mogelijkheden voor agrarische schaalvergroting ten opzichte van de huidige Provinciale Omgevingsvisie? Dat is mijn conclusie uit de woordvoering van de gedeputeerde en mijn vraag is of dat een terechte conclusie is.

Mevrouw VOERMAN (PvdD): Ik heb warempel een jurist tegenover mij staan. U hebt de gedeputeerde volgens mij – die straks uiteraard zelf antwoord gaat geven – ook horen zeggen dat de erfverharding per definitie niet meer bij het bouwperceel hoeft te horen en alle andere zaken ook niet. Zoals de POV nu is, is dat aanvechtbaar – en dat weet u, denk ik, ook – voor de rechter, als de burens ertegen willen protesteren. Die postzegelvariant casus A leidt tot 1.250 koeien: dat lijkt me toch duidelijk genoeg? Wilt u als SP meer megastallen? Dát is de vraag.

De heer MASTENBROEK (SP): Ik denk dat de Partij voor de Dieren met mijn fractie van mening is dat verruiming van de mogelijkheden ongewenst is. Dus nee, wij willen niet een verruiming van de mogelijkheden. De gedeputeerde heeft volgens mij ook gezegd dat die verruiming van de mogelijkheden er ook niet is en dat ook op dit moment, op grond van de Omgevingsvisie, de erfbeplanting en deels de erfverharding al buiten het bouwblok kunnen zijn gesitueerd. Ik snap ook waarom dat is: soms is het zo dat je in de omliggende percelen die beplanting kunt aanleggen op een manier die beter past in het landschap. En ik vind dat dat best verklaarbaar is en, nogmaals, dat dat niet een wijziging is ten opzichte van wat er nu aan de hand is. Zo heb ik het begrepen. Mijn vraag aan de gedeputeerde is: heb ik het goed begrepen? En als het antwoord op die vraag is dat het inderdaad geen verruiming is, dan denk ik dat wij hier gewoon tot vaststelling van de Actualisatie kunnen overgaan. Als het wél een verruiming is, dan hoor ik het ook graag en dan moeten we denk ik een heel ander type discussie met elkaar voeren.

De VOORZITTER: Mevrouw Voerman, ten slotte.

Mevrouw VOERMAN (PvdD): Als de heer Mastenbroek even goed naar die tekst kijkt – dan heb ik het met name over artikel 2.26.1 –, dan ziet u toch wel degelijk, neem ik aan, dat er iets anders staat in de POV op dit moment en de POV zoals die veranderd wordt. Er staan namelijk echt twee totaal verschillende dingen in, dat zou u toch ook moeten zien?

De heer MASTENBROEK (SP): Ja, maar dat is nou juist volgens mij ook weer precies het punt. Ik ga de gedeputeerde niet vervangen, maar dat is nou juist wat er gezegd is: de Omgevingsvisie is het leidende document, de Omgevingsverordening is de uitwerking daarvan in regelgeving. In de Omgevingsverordening staat op dit moment eerst 'agrarische bedrijfsbebouwing' en staat een stukje verderop nog een keer 'bedrijfsbebouwing'. En de bedoeling van de wijziging is dat het tweede woordje 'bedrijfsbebouwing', dat er dus dubbelop in staat, eruit gaat. Althans, dat heb ik zo begrepen en dat is dus in lijn met wat nog geldt en daarmee dus niet een verruiming.

De VOORZITTER: Nou vooruit, nog één keer, mevrouw Voerman.

Mevrouw VOERMAN (PvdD): In artikel 2.26.1 staan de voorzieningen voor de bedrijfsbebouwing: daarin ligt het verschil.

De heer MASTENBROEK (SP): Ja, maar voorzieningen hebben in de POV een heel eigen betekenis. In die zin is dat gewoon iets anders bedrijfsbebouwing. Het is dus ofwel bedrijfsbebouwing ofwel het is een voorziening. Als u bij de definities kijkt, is dat gewoon een ander iets – als ik het zo mag zeggen.

De heer OOSTERHUIS (VVD): De Partij voor de Dieren reageert duidelijk via deze Staten op een brief van de Natuur- en Milieufederatie: die is naar ons allen gestuurd, dus het lijkt mij voor het debat wel netjes om even te zeggen of wij het standpunt van de NMF delen of niet. Dat had ik opgeschreven als voorbereiding op dit debat, maar nu blijkt dat de Partij voor de Dieren de NMF heeft aangegeven om een brief te sturen. Dus ja, in wezen reageer ik nu op de NMF en de Partij voor de Dieren tegelijkertijd.

Mevrouw VOERMAN (PvdD): Dat is een verkeerde conclusie. We waren er al mee bezig en toen kwam die brief van de NMF binnen. Toen heb ik hem wél gebruikt voor mijn woordvoering, dat klopt.

De heer OOSTERHUIS (VVD): Oké, dan neem ik dat terug.

Ja, het kernpunt van de brief is dat door de tekstwijzigingen het mogelijk zou worden om agrarische bebouwing buiten het bouwperceel te plaatsen: dat wil de NMF niet. GS heeft net de vraag beantwoord of dat zo is; dat blijkt anders in elkaar te zitten.

Toch wil ik even zeggen dat de VVD het bezwaar van de NMF niet deelt. Het lijkt ons juist redelijk en logisch om beplanting, maar eigenlijk ook wel een woning en verharding buiten de grenzen te kunnen plaatsen. Want dan kun je pas echt maatwerk leveren. Zo zit de regelgeving niet elkaar, het zij zo.

Mevrouw VOERMAN (PvdD): Begrijp ik u goed dat u met die nieuwe POV, met de verandering van dat artikel, wel wat meer mogelijkheden ziet?

De heer OOSTERHUIS (VVD): Ik heb net de gedeputeerde horen zeggen dat er geen wijzigingen zullen komen.

Mevrouw VOERMAN (PvdD): U gaat alleen op haar woord af en niet op de verandering van dat artikel, begrijp ik? Dus alleen op datgene wat de gedeputeerde zegt, maar de verandering van een artikel, die straks voor een rechter bepalend is, maakt u eigenlijk niet zoveel uit.

De heer OOSTERHUIS (VVD): Nou, u maakt het nu wel heel ingewikkeld. Kijk, GS geeft terecht aan dat men op aangeven van gemeenten of praktijksituaties af en toe een tekstuele wijziging wil doorvoeren in de Visie en in de Verordening. En natuurlijk, wij hebben de mogelijkheid om daar vragen over te stellen. Bij technische vragen als de uwe had ik liever dat dat wat eerder had gekund: dat had u ook ontzettend kunnen helpen om niet zo laat te komen met dit punt. Maar goed, het zij zo.

Het antwoord van het College is duidelijk en ik heb er vertrouwen in dat bij de voorgestelde aanpassing geen wijziging van beleid zal optreden. Daarmee heb ik niet gezegd dat de VVD het volledig eens is met het beleid zoals het is. Maar dat hebben wij in een eerder stadium met elkaar uitgesproken en dat heeft mijn partij helaas niet gered.

Mijn laatste zin was: 'Dan kun je pas echt maatwerk leveren.' Er zijn nog veel oudere stallen in Groningen en ja, nieuwere en modernere stallen zijn groter en ook beter en diervriendelijker. Ik was vorige week nog op twee landbouwbedrijven en we spraken toevallig over de samenwerking met de gemeenten die men daar heeft. Vaak is men daar erg tevreden over: het draagvlak voor de landbouw is lokaal erg groot en in de toekomst zou ik de inpassing van die bedrijven dan ook aan de gemeenten willen laten. Mijn vraag aan GS is om dit mee te nemen in de toekomstige overleggen over het overdragen van de ruimtelijke taken.

De heer MIEDEMA (GroenLinks): Ik wil me aansluiten bij de woordvoering van de SP. Ik wou graag ook het antwoord van de gedeputeerde op de vraag die de SP heeft gesteld: of er inderdaad echt geen sprake is van een inhoudelijke wijziging van de Provinciale Omgevingsverordening.

Mevrouw VOERMAN (PvdD): Vindt de heer Miedema het niet heel belangrijk dat de omwonenden ook naar de rechter kunnen stappen met een duidelijk artikel in handen? En vindt u niet dat met het verdwijnen van die duidelijkheid in het artikel die er was, door het vervangen voor een nieuw artikel, die wapens uit handen geslagen worden? Dat het een straks een 'casus A' wordt, waar we allemaal helemaal niet van weten waar die ligt, en daarmee een grote stal met 1.250 koeien wordt als voorbeeld voor de rest van de provincie?

De heer MIEDEMA (GroenLinks): Die uitleg van die tekst is gewoon ontzettend ingewikkeld. Ik heb die ook drie keer gelezen en ja, het is ook een kwestie van hoe je die uitlegt. Wat mij betreft geldt de uitleg van de gedeputeerde ook als interpretatie van hoe we dat inderdaad moeten lezen. Dus wat ons betreft telt dat ook mee bij de uiteindelijke interpretatie bij hoe je dat moet lezen. Dat is gewoon ontzettend ingewikkeld, die tekst, en volgens moet je je er ook op gegeven moment bij neerleggen. Of wil je gewoon dat er een verandering is? Als er geen verandering is, dan is er geen verandering, daar moet je je dan ook op gegeven moment bij neerleggen.

Mevrouw VOERMAN (PvdD): Ik zal nog even een laatste punt maken. De gedeputeerde heeft net heel duidelijk gezegd dat wat haar betreft bomenrijen en dergelijke, die nu nog behoren bij het

bouwperceel – officieel volgens de POV, officieus schijnbaar al niet meer – een stukje erfverharding dat ook officieel hoorde tot het bouwperceel, dus erbinnen, samen met het bouwperceel als geheel gerekend moet worden. Als je kijkt naar de grootte van een bouwperceel, kan dat nu daarbuiten gelegd worden en dat betekent dus dat je nu meer bedrijfsgebouwen op een bouwperceel kunt plaatsen en dus grotere stallen kunt bouwen. Dat heeft de gedeputeerde dus al gezegd. Bent u het daarmee dus eens? Want dan krijg je inderdaad casus A met 1.250 koeien.

De heer MIEDEMA (GroenLinks): Nee, de gedeputeerde heeft gezegd dat dat nu ook al met de huidige tekst mogelijk is. Dus er verandert gewoon niks. Ik heb daar ook mijn vraagtekens over en daar wil ik direct ook even wat vragen over stellen, met name over het feit dat de erfverharding niet gerekend wordt tot het bouwperceel of bouwblok. Dat baart mij wel zorgen, maar door die wijziging van de POV verandert dat niet. Dus als je dat wilt wijzigen, zul je een nieuwe wijziging van de POV gaan doen wellicht. Maar daar ga ik nog even verder op in.

Dan aan de gedeputeerde dus die vraag over de erfverharding. Ik had altijd zo begrepen dat als je zo'n agrarisch bouwblok hebt, de erfverharding daar onderdeel van is – ook in het bestemmingsplan. Dus ik ben er een beetje verbaasd over dat nu in één keer blijkt dat die erfverharding tot het bouwperceel of bouwblok wordt gerekend. Dus graag direct daar nog even wat uitleg over hoe dat precies zit. Van wat de erfbeplánting betreft kan ik me het wel een beetje voorstellen dat je die buiten het bouwperceel doet. Maar die erfverharding baart me toch wel wat zorgen.

De VOORZITTER: Dank u wel. Verder geen behoefte aan woordvoering vanuit de Staten? Goed. Gedeputeerde, er ontstond dat de indruk dat de gedeputeerde, staande de vergadering, de tekst van wat ze voor wilde leggen, wilde veranderen. Daar zou ik als voorzitter van de Staten bezwaar tegen hebben, als dat in de vorm van een wijzigingsvoorstel wordt gegoten.

Mevrouw GRÄPER (gedeputeerde): Voorzitter, als ik de indruk heb gewekt dat ik het voorstel dat wij u hebben doen toekomen in de voordracht zou willen wijzigen, dan zou ik die indruk snel willen wegnemen. Ik zou – en ik hoop ook dat mijn betoog zo ontvangen is – er zwaar voor willen pleiten om de voorgestelde tekst op die manier te willen aannemen. Ik hoop ook dat mijn betoog overtuigend genoeg is en zo hoort het volgens mij ook in een democratisch proces, dat het zodanig overtuigend is dat uw Staten dat natuurlijk overneemt.

De VOORZITTER: U hebt me helemaal gerustgesteld. Gaat u door.

Mevrouw GRÄPER (gedeputeerde): Misschien goed om, voordat we verdergaan, nog even in te gaan op waar de discussie zich op concentreert: artikel 2.26.1, de tekst uit de Provinciale Omgevingsvisie, die een relatie heeft met artikel 2.26.1 in de Provinciale Omgevingsverordening, even voor te lezen. De tekst uit de Omgevingsvisie luidt als volgt: *'Om onnodige verstening en versnippering van het landelijk gebied te voorkomen, moeten agrarische bedrijfsbebouwing en voorzieningen voor mestopslag worden geconcentreerd binnen een bij bestemmingsplan aangewezen agrarische bouwpercelen.'* In die tekst wordt dus één keer gesproken over 'agrarische bedrijfsgebouwen' en daarna over 'voorzieningen', vervolgens wordt uitgelegd dat dat binnen het agrarische bouwperceel geconcentreerd moet worden. In de huidige tekst van de Provinciale Omgevingsverordening – en nogmaals, excuses dat dit in redactionele zin fout gegaan is – staat nu: *'Een bestemmingsplan stelt regels op, op grond waarvan agrarische bedrijfsbebouwing en voorzieningen voor de mestopslag, bedrijfsbebouwing en opslag van veevoer worden geconcentreerd binnen het aangrenzende bouwperceel, dat op de verbeelding van het bestemmingsplan is aangewezen.'* Oftewel: de tekst van de Omgevingsvisie en de tekst van de Omgevingsverordening – die normaal gesproken eensluidend moeten zijn, want het is een regel die maakt dat we uitvoering kunnen geven aan de door u gestelde ambities in de Visie – zijn niet gelijklopend.

Op het moment dat je dan naar de tekst van dat artikel kijkt, valt op dat er gesproken wordt over agrarische bedrijfsbebouwing: daar vallen alle gebouwen onder, die te maken hebben met de agrarische bedrijfsvoering inclusief de woning, gecombineerd met voorzieningen voor mestopslag en de opslag van veevoer. En ik denk dat de heer Mastenbroek daar terecht op wees: eigenlijk raar dat daar nog een keertje het woord 'bedrijfsbebouwing' tussen staat. Daarmee wordt de indruk gewekt alsof dat iets anders is, maar als u teruggaat naar de Omgevingsvisie en de tekst daarin erbij pakt, die dus in de Verordening zijn weerslag moet krijgen als regel richting gemeenten, dan ziet u ook dat dat eigenlijk een beetje een rare constructie en er dus een verdubbeling in het artikel van de Provinciale Omgevingsverordening zit, die daar eigenlijk niet passend is gezien de tekst in de Omgevingsvisie.

Ik denk dat het debat vandaag aantoont waarom het goed is om ervoor te zorgen dat de Omgevingsvisie en -verordening eensluidend zijn. Op het moment dat daar onduidelijk over is, ontstaat dit soort verwarring. En dan grijp ik maar even, los van wat de inhoudelijke grondslag daarvan is, terug op wat het hoofdstuk is dat uw Staten heeft vastgesteld vorig jaar. En dat is de Omgevingsvisie: immers, u hebt de Omgevingsvisie vastgesteld als Provinciale Staten, waarin u aangegeven hebt wat uw inzet op het ruimtelijk domein in onze provincie. En u hebt tegelijkertijd de Provinciale Omgevingsverordening vastgesteld, waarin u ervoor zorgt dat met regelgeving richting gemeenten die visie die u hebt vastgesteld, ook daadwerkelijk in de praktijk wordt uitgevoerd. Dan is het voor de hand liggend om die visietekst als uitgangspunt te nemen en te zorgen dat de tekst in de Verordening een-op-een passend is op de visie die daarbij hoort.

Wij hebben helaas – nogmaals excuses – moeten constateren dat daar in de redactieslag wat misgegaan is en wij stellen u dan nu ook voor, gezien wel de discussie hier, dat we dat bij elkaar in één hand brengen. Of dat een 'ja' of 'nee' is op de vraag van de SP – ik zei dat net ook al tegen mijn collega –, dat durf ik nu niet meer te stellen. Maar inhoudelijk maken wij met deze wijziging geen enkele andere beleidsinhoudelijke keuze dan enkel en alleen die twee dingen in lijn met elkaar brengen. Dus er is geen sprake van uitbreiding van mogelijkheden voor agrarische bedrijven om nu tot uitbreiding over te gaan en daarin zal dus ook geen wijziging van beleid zijn van dit College. Ik denk dat u dat ook in het Collegeprogramma ook hebt kunnen lezen dat het juist de inzet van ons is om het aantal megastallen terug te brengen in onze provincie.

Mevrouw VOERMAN (PvdD): Ik ben blij dat het aantal megastallen teruggebracht moet worden in onze provincie – dat is op zich mooi om te horen. Maar ik vind eigenlijk wel dat de gedeputeerde het een beetje bagatelliseert, want met de verandering van dit artikel wordt wel een juridisch wapen uit handen geslagen bij buurtbewoners, die naar de rechter willen om iets aan te vechten.

Mevrouw GRÄPER (gedeputeerde): Ja, u hebt dat in het debat meerdere malen aangegeven. Alleen, ik deel die mening niet met u. Immers, de tekst van de Omgevingsvisie is de tekst van de beleidskeuzes. En in de tekst van de Visie staat nadrukkelijk wat de inzet is geweest van uw provincie over dit artikel en daarmee is er volgens mij geen onduidelijkheid over wat die inzet is geweest en denk ik ook niet dat wij met die wijziging de inwoners nu allerlei mogelijkheden uit handen nemen. Wij maken alleen maar duidelijk dat de regels die wij stellen aan gemeenten, eenduidig zijn met de visie die wij met elkaar hebben vastgesteld daarover.

De heer SCHEFFERS (Groninger Belang): Ik had eigenlijk een vraag aan mevrouw Voerman, maar die is alweer vertrokken.

De VOORZITTER: Ja, ik weet niet wat voor spinnenweb wij ervan willen maken. Zullen we dat eens niet doen en gewoon kijken of we dit debat kunnen afronden door de beantwoording van de gedeputeerde even te laten vervolgen?

De heer SCHEFFERS (Groninger Belang): U vraagt gewoon op een nette manier om weer te gaan zitten?

De VOORZITTER: Ja, daar is ook wat voor te zeggen, ja. U hebt een zetel per slot van rekening.

Mevrouw GRÄPER (gedeputeerde): Dan is er ook een aantal opmerkingen gemaakt en een paar concrete vragen gesteld over hoe het nu precies zit met die erfbeplanting en met name die erfverharding. Nogmaals, met of zonder dit amendement, met of zonder deze wijziging, is het nu ook zo dat zowel voor de erfbeplanting als voor de erfverharding geldt dat zij buiten het bouwblok kunnen. Daarmee willen ik en dit College – misschien is het ook wel goed om dat even expliciet hier te benoemen – zeker niet zeggen dat wij hier voorstander van zijn dat dit bouwblok plaatsvindt. Sterker nog, daar waar het soms qua ruimtelijke inpassing juist beter is om het buiten het bouwblok te doen, zullen wij dat ook altijd aan willen moedigen. Volgens mij is dat ook precies waar een maatwerkmethode voor bedoeld is.

Maar ook nu is het al zo dat het erbuiten kan. Waarom is dat? Een deel ook omdat dat soms nodig is, om ervoor te zorgen dat een agrarisch bedrijf op een goede wijze bij de openbare weg kan komen. Of omdat op een goede manier andere verbindingen aangelegd kunnen worden. Dus daar zit al beweegruimte in, dat is denk ik ook logisch. Want de beperkingen die we natuurlijk vooral voor ogen hebben gehad met die maatwerkmethode en ook het inperken van die gebouwen op een specifiek bouwblok, in ruimtelijke zin leiden tot een ingreep in dat landschap. En erfverharding heeft heel

nadrukkelijk een ander type fysieke impact dan dat een gebouw dat heeft. Dus dat daar wat meer bewegingsruimte zit dan bij gebouwen, heeft voor een deel ook wel een logische oorzaak en is voor een deel ook ingegeven, omdat het soms ook noodzakelijk is op een goede wijze de ontsluiting van een agrarisch bedrijf te organiseren.

De heer MIEDEMA (GroenLinks): Ik snap dat dit met name de insteek is vanuit de provincie. Maar mijn vraag was inderdaad met name of erfverharding in het bestemmingsplan niet tot het bouwblok wordt gerekend en of het daar dan niet mee in strijd is.

Mevrouw GRÄPER (gedeputeerde): Dat hangt voor een groot deel van de uitkomst van de maatwerkmethode af. De mate waarin binnen het bouwblok de erfverharding zit, is inderdaad onderdeel van het bouwblok – ook in bestemmingtechnische zin. Daar waar uit de maatwerkmethode blijkt dat er voor een deel erfverharding ook buiten het bouwblok plaatsvindt – omdat op die manier bijvoorbeeld een goede ontsluiting te regelen is –, dan ligt het erbuiten. Maar nogmaals: los van de inhoudelijke discussie daarover – dat is ook wat ik net probeerde aan te geven ten aanzien van de casus in Blijham – is dat nu ook al zo met de huidige tekst. Sterker nog, dat was ook al zo voor de vorige wijziging, dus ook vóór juni vorig jaar was het al zo. Dus daarin is geen andere beleidskeuze gemaakt.

Ik kan mij voorstellen – ik leg hem echt als een open en neutrale mening namens het College aan uw Staten voor – dat de kennis die er nu is als gevolg van de casus rondom Blijham, ertoe kan leiden dat we het inhoudelijke debat met elkaar voeren of dit nu wel wenselijk is of niet. Daar kan ik mij iets bij voorstellen, dat dat een debat is dat uw Staten met ons of met elkaar zou willen voeren. Immers, dat is ook exact hetzelfde wat wij hebben gedaan als het gaat om het voorbereidingsbesluit rondom de casus-Wedderveer: daar hadden wij ook te maken met een casus waarin wij hebben ontdekt dat er werkingen in zaten die wij niet voor ogen hadden. En dat kan ertoe leiden dat je inderdaad met een aangepast voorstel komt. Maar nogmaals: dat waren niet de regels die u ons meegegeven hebt vorig jaar bij de vaststelling van de Omgevingsvisie en –verordening en het zou dus ook niet passend zijn om op deze manier dit hier naar binnen te brengen.

De VOORZITTER: Dank u zeer. Is er behoefte aan een tweede termijn?

Mevrouw VOERMAN (PvdD): Voorzitter, mag het vanaf mijn stoel op deze manier even?

De VOORZITTER: Het hangt ervan af. Als u een punt van orde wilt maken, dan mag het zo even, ja.

Mevrouw VOERMAN (PvdD): Nou ja, het gaat even over de uitnodiging van de gedeputeerde om hier een inhoudelijke discussie over te gaan voeren en dan hebben we het over 'casus A'. Wij gaan daar heel graag op in en we gaan dat ook zeker nog ter sprake brengen.

De VOORZITTER: Maar dat is niet wat we nu geagendeerd hebben. Dus daar vindt u vast andere mogelijkheden voor, stel ik mij voor.

Ik sluit de beraadslagingen. Als het amendement wordt aangenomen, dan stemt u straks dus over een gewijzigd ontwerpbesluit. Zijn er fracties die een stemverklaring willen afgeven bij het ingediende amendement? Ik begin bij de SP, de heer Mastenbroek.

De heer MASTENBROEK (SP): Ja, de beantwoording van de gedeputeerde heeft ons in ieder geval voldoende comfort gegeven. Het is van belang dat bij de totstandkoming van regelgeving ook de wijze van totstandkoming een rol speelt en volgens mij is het dan klip en klaar wat er met deze wijziging van de POV wel en niet wordt beoogd. Dus wij zullen tegen het amendement stemmen.

De heer STAR (CDA): Ja, ik constateer in de beantwoording van de gedeputeerde dat zij hetzelfde antwoord geeft als dat zij ook in de commissie heeft gegeven. En die consequente beantwoording zorgt ervoor dat wij ook ons standpunt handhaven zoals we het in de commissie hebben aangegeven, dat we niet meestemmen met het amendement. Daarmee stemmen wij mee met de voordracht.

De VOORZITTER: Dank u wel. Wie wil er nog verder een stemverklaring afleggen over het amendement? Niemand?

Dan gaan we stemmen over amendement 43 'Geen tekstuele wijzigingen onderdelen artikel 2.25 en 2.26.1 POV'. Wie is voor het amendement? Dat zijn de fracties van de Partij van de Arbeid en de Partij voor de Dieren. Wie is daartegen? Dat zijn de fracties van de Partij voor het Noorden, de

PVV, Groninger Belang, de SP, D66, de ChristenUnie, de VVD, GroenLinks en het CDA. Het amendement is verworpen.

Dan kom ik bij de voordracht zelf. Zijn er nog fracties die daar een stemverklaring over willen afleggen? Dat is niet het geval.

Dan breng ik de voordracht in stemming. Wie is er voor deze voordracht? Dat zijn de fracties van de Partij van de Arbeid, de Partij voor het Noorden, de PVV, Groninger Belang, de SP, D66, de ChristenUnie, de VVD, GroenLinks en het CDA. Wie is daartegen? Dat is de fractie van de Partij voor de Dieren. De voordracht is aangenomen.

C. Geplande gaswinning boven Schiermonnikoog en Rottumeroog (*motiedebat vreemd aan de orde van de dag, op verzoek van de fractie van de Partij voor de Dieren*)

Mevrouw VOERMAN (PvdD): Er is een groot gasveld gevonden ten noorden van Rottumerplaat. Het is met naar schatting 57 miljard kuub gas de grootste gasvondst in Nederland in 25 jaar en commercieel uiteraard zeer interessant. Met de motie vreemd aan de orde van de dag roepen wij het College op om, net als de provincie Fryslân, de verantwoordelijk minister te verzoeken, geen proefboringen en gaswinning toe te staan boven het Groningse Wad.

Mevrouw WULFSE (VVD): Klopt het nu dat u in uw eerste zin zei: '57 miljard kuub gas'?

Mevrouw VOERMAN (PvdD): Ja, in totaal, want er zijn verschillende gasfracties daar gevonden. Maar in totaal ligt daar 57 miljard kuub gas. En bij het ene veld waar we het nu steeds over hebben, gaat het om 5 miljard kuub. Maar eromheen zijn nog andere gasvelden gevonden.

Mevrouw WULFSE (VVD): Ja nee, goed dat u dat er dan nog even bij zegt. Want bij het veld waarvoor de proefboring is toegestaan, gaat het dus om 5 miljard kuub.

Mevrouw VOERMAN (PvdD): Dat klopt inderdaad, maar er ligt nog veel meer onder.

Rottumeroog en Rottumerplaat zijn een zeer belangrijk rust- en foerageergebied voor allerlei vogels. Zo'n dertig vogelsoorten zijn zelfs geheel of gedeeltelijk afhankelijk van het Wad. Ook zeehonden rusten daar op de zandbanken. Het is niet voor niets een beschermd natuurgebied, vallend onder de strengste wettelijke bepalingen van de Natuurbeschermingswet.

Als Groningers kennen we de gevolgen van de gaswinning beter dan wie ook. Bodemdaling kan voor deze eilanden en zandplaten met haar inwoners desastreus zijn. En aan een ongeluk bij zo'n industrieel complex, zo dicht bij een natuurgebied, moet je ook niet denken.

Daarbij: we zijn in Groningen zeer actief bezig met de energietransitie. Zo heeft gedeputeerde Homan deze week, samen met twee andere noordelijke provincies, een oproep getekend voor een plan voor afbouw van de gaswinning. Het is overduidelijk dat de winning van een fossiele brandstof als gas niet past bij de belangrijke opgave die we hebben om tot een duurzame maatschappij te komen. Dus geen gaswinning op de Rottumerplaat en daarom dienen wij een motie in.

De heer VAN KESTEREN (PVV): Ja, de leefomgeving van dieren en mensen: is dat gebaseerd op onderzoeken? Of speelt bij u toch het afzweren van fossiele brandstoffen meer bij dit punt?

Mevrouw VOERMAN (PvdD): Het is bekend dat er nog allerlei onderzoeken moeten plaatsvinden daar. Maar wij weten ook als Groningers dat onderzoek na onderzoek na onderzoek en door blijven winnen, door blijven winnen en door blijven winnen ondertussen leidt tot grote frustratie en grote problemen. Daarom willen we dat er nu geen gas gewonnen wordt. Als ze nog onderzoeken ernaar willen doen, dan gaan ze maar lekker hun gang. Maar wij willen geen gaswinning meer.

De heer VAN KESTEREN (PVV): Ik zou willen proberen om de Partij voor de Dieren ervan te willen overtuigen van het feit dat hier misschien ook wellicht kansen liggen in een een-op-een-koppeling met de gaswinning in de provincie. Mocht het tot exploitatie komen daar, zou je bijvoorbeeld bij deze minister als voorwaarde kunnen stellen om wat je wint boven het Wad, in mindering te brengen op de winning in de gasvelden in Groningen. Dat zou echt een mooie kans zijn en dan kun je ook echt concreet bezig gaan om de gaswinning te verminderen. Dat zal met al uw beste bedoelingen er nooit van komen, ben ik bang.

De VOORZITTER: 'Ziet u dat ook zo?'

De heer VAN KESTEREN (PVV): Dat is een vraag, hoor.

De VOORZITTER: Ja, dat dacht ik al.

Mevrouw VOERMAN (PvdD): Ik neem aan dat dit inderdaad een vraag was. Wij hebben die discussie weleens vaker gevoerd. Wij willen gewoon helemaal van het gasinfuus af, dus dat is heel erg duidelijk, neem ik aan. Het moet niet zo zijn dat wij Groningers profijt gaan trekken van de natuur op het Wad: dat kan natuurlijk nooit de bedoeling zijn. Het is 'en-en'.

De VOORZITTER: U hebt een motie ingediend. Dat is de motie met nummer 333 met als titel 'Geen gaswinning bij Rottumerplaat', ingediend door de fractie van de Partij voor de Dieren, mede namens de fracties van de SP, de Partij voor de Arbeid, Groninger Belang, de Partij voor het Noorden en GroenLinks:

'Provinciale Staten van Groningen, in vergadering bijeen op 15 november 2017,

Constaterende dat

- een groot gasveld is gevonden ten noordwesten van Rottumerplaat, dat wil zeggen op korte afstand van UNESCO Werelderfgoed De Waddenzee;
- dit gasveld met 57 miljard kuub gas de grootste gasvondst in Nederland in 25 jaar tijd is;
- dit gasveld commercieel interessant heet voor het consortium Hansa Hydrocarbons, Oranje-Nassau Energie en Energie Beheer Nederland;
- Engie zijn eerdere plannen voor gaswinning in het gebied gestopt heeft, mede vanwege grote maatschappelijke weerstand tegen gasboringen bij de Waddeneilanden;

Overwegende dat

- gaswinning uit dit grote gasveld een potentieel grote impact heeft op het Waddengebied;
- gaswinning onder het Wad een forse bodemdaling onder de Waddenzee ten gevolge heeft, waardoor ondiepe stukken zee en zandbanken verdwijnen;
- verschillende dieren hiervan afhankelijk zijn voor hun rust en voedsel;
- privaat winstbejag niet ten koste mag gaan van de leefomgeving van mens en dier;

Verzoeken het College van Gedeputeerde Staten om:

1. de verantwoordelijk minister op te roepen, geen toestemming te geven voor proefboringen en/of gaswinning uit het ontdekte gasveld boven Rottumerplaat;

En gaan over tot de orde van de dag!

Eens even kijken: wie kan ik verder het woord geven over dit onderwerp? De gedeputeerde eerst maar eens, hè? Gedeputeerde Homan neemt het woord namens het College.

Mevrouw HOMAN (gedeputeerde): Het gaat inderdaad om vier deelvelden, ongeveer twintig kilometer boven Schiermonnikoog. En zoals u weet, is dat niet het grondgebied van de provincie Groningen en is de kans ook heel erg klein dat wij daarbij in de formele procedures zullen worden geraadpleegd. Echter, wij hebben natuurlijk wel de afgelopen periode ons heel erg hard gemaakt voor inderdaad de afbouw van het gasverbruik en de gaswinning. En in deze lijn zou ik u ook willen zeggen dat ik het graag overlaat aan de Staten, waarbij ik toch graag wil benadrukken dat wij graag zien dat er uiteindelijk wordt geïnvesteerd in duurzame energie. Bijvoorbeeld in een windpark boven de Waddeneilanden, ongeveer op zestig kilometer ten noorden ervan. Daarbij wil ik het graag laten.

Mevrouw WULFSE (VVD): De VVD is het geheel met de gedeputeerde eens dat er een afbouwplan voor de gaswinning moet komen. Maar u weet als geen ander denk ik dat dat niet morgen klaar is. En als wij de kranen overal dichtdraaien, zitten wij gewoon tien tot twintig jaar in de kou. Dus mijn vraag is: vindt u het een goed plan om meer gas te importeren, bijvoorbeeld uit Rusland?

Mevrouw HOMAN (gedeputeerde): Kijk, uiteindelijk gaat het om het nationale energiesysteem en daarbij zitten wij helaas niet aan de lat. Wat wij wél weten en wat wij ook op meerdere plekken bepleiten, is uiteindelijk dat als je kiest voor opnieuw boren en opnieuw vinden van gas, dat ook betekent dat je het langere tijd weer zou kunnen gebruiken. Daarmee is het een beetje als het kopen van een pakje sigaretten: je wilt eigenlijk stoppen met roken, maar op het moment dat je een nieuw parkje sigaretten hebt, is de kans heel groot dat je dat pakje weer oprookt.

Daarmee laten we het dan ook over aan de Staten. Wij zetten in op duurzame energie: daarmee geven wij volgens mij het goede voorbeeld en in die lijn zou dat er ook bij passen.

Mevrouw WULFSE (VVD): U hebt gisteren wellicht ook het debat in de Tweede Kamer gevolgd dat over dit onderwerp ging. Daar is dit eigenlijk al afgekaart: feitelijk is dit een beetje mosterd na de maaltijd. Maar ja, je hebt ook hier politiek het recht om je mening te verkondigen. De minister heeft al aangegeven dat het een kwestie is van meer importeren of niet: daar gaat het eigenlijk om. Dus stel ik nogmaals mijn vraag, want u draait er een beetje omheen. U houdt een mooi verhaal over duurzaamheid en daar kan ik ook achter staan en is helemaal onze lijn. Alleen, wij weten gewoon dat we nog een jaar of twintig misschien wel nog afhankelijk zijn van gas. En is het dan niet juist heel prettig dat er dan ver op de Noordzee nog een veld is dat we kunnen gebruiken, in tegenstelling tot het Groningenveld dat zo risicovol is?

Mevrouw HOMAN (gedeputeerde): Het was niet de bedoeling om eromheen te draaien. Ik geef juist aan dat wij er geen formele rol in hebben: we zullen niet in de procedure van het winningsplan bijvoorbeeld gevraagd worden om een adviesrol te hebben. Als het gaat om de locaties hier in de provincie Groningen, is dat wel zo. Daarmee geef ik eigenlijk aan dat het gaat om het nationale energiesysteem. Ik heb het Tweede Kamerdebat helaas niet kunnen volgen gisteren, ik heb het wel mogen lezen vanochtend. En dat is inderdaad ook waar dat debat hoort.

Wat ik wél weet is dat wij hier natuurlijk erbij gebaat zullen zijn op het moment dat er helderheid wordt gegeven over dat er alternatieven zijn voor gas en dat we die ook zo snel als mogelijk gaan gebruiken. Vandaar dat ik er ook naar verwijst dat het zo kan zijn zoals met roken: je wilt eigenlijk wel stoppen, maar op het moment dat je weer een pakje sigaretten hebt, is de kans groot dat je nog weer een aantal sigaretten gaat oproken.

Mevrouw WULFSE (VVD): Ja, als laatste, voorzitter. U zegt dat wij niet aan de lat staan: dat klopt helemaal. Want het veld is zo ver weg dat we als provincie ook met de nieuwe Mijnbouwwet in de hand daar weinig zeggenschap over hebben. Maar u geeft wel een duidelijk signaal af en u hebt wel een bepaalde verantwoordelijkheid. En die verantwoordelijkheid is naar de bewoners van de provincie Groningen toe. De VVD zou het nou zo prettig vinden als u nu eens kon zeggen dat het een proefboring is: we weten nog lang niet of het gaat helpen en of er gewonnen kan worden op een veilige manier. 'Maar als het veiliger kan dan in Groningen, dan hebben we daar een open houding in': kunt u dat nou niet aan de Staten meegeven?

Mevrouw HOMAN (gedeputeerde): Dat is ook de reden dat ik het overlaat aan uw Staten, waarbij ik wel de opmerking heb gemaakt dat wij graag zouden zien, ook voor de werkgelegenheid – en de duurzame werkgelegenheid –, dat het fijn zou zijn als er tien gigawatt aan windparken boven de Wadden zou worden gebouwd. Dat is duurzaam, langdurig, innovatief en dat zet Groningen echt op de kaart.

De heer VAN KESTEREN (PVV): Ja, allereerst is het geen duurzame werkgelegenheid – dat wil ik toch wel even gezegd hebben. En over dat roken: de economische wetten zeggen dat de schoorsteen moet roken. U stelt voor om van sigaretjes *light* naar zware shag te gaan: dat is ook niet de bedoeling.

Is dit College bereid om in de communicatie naar de minister toch, mocht het tot winning komen in de Noordzee boven Schiermonnikoog, als voorwaarde te stellen – dat is dan een compromis – om te onderzoeken dat er geen gevaren of nadelige gevolgen voor de leefomgeving van mens en dier zijn? En of de winning voorwaardelijk gesteld kan worden in die zin dat in elk geval ook iets aan de gaswinning in het Groningenveld in onze provincie gedaan kan worden? Dat is een mooie kans om ook daadwerkelijk iets voor de Groningers te gaan betekenen. Want met uw plannen zal dat gas gewoon nodig blijven, net als mijn collega van de VVD dat ook gezegd heeft. Je zult dan gewoon de komende tijd afhankelijk zijn van fossiele brandstoffen. Wij hebben Duitsland als voorbeeld van hoe het niet moet en daar zou u ook eens in moeten verdiepen. Dank u wel.

De VOORZITTER: Ik denk dat dit weliswaar een lange interruptie is, maar ook weer niet eindigt in een vraag.

De heer VAN KESTEREN (PVV): De vraag is of dit College dit in de communicatie naar de minister toe of bij het kabinet onder de aandacht zou willen brengen.

De VOORZITTER: Excuus, die vraag had u inderdaad duidelijk gesteld. Mevrouw Homan.

Mevrouw HOMAN (gedeputeerde): Omdat wij, zoals we dat nu kunnen inschatten, geen formele rol zullen hebben – zoals ik net aangaf – als adviseur in het winningsplan of het winningsbesluit, laten wij

het over aan de Staten. Daarbij maak ik wel de kanttekening dat het ons beleid is dat we inzetten op duurzame energie.

Mevrouw WULFSE (VVD): Ja, nu breekt mijn spreekwoordelijke klomp. 'We hebben geen formele rol, dus we laten het over de Staten'? In de hele gaswinning hebben we geen formele rol, maar onze rol is toch op te komen voor de bewoners van Groningen?

Mevrouw HOMAN (gedeputeerde): Dat klopt. Dat heeft gedeputeerde Brouns ook heel duidelijk aangegeven: wij zien dat, willen wij vooroplopen en deze regio heel krachtig neerzetten, wij koploper c.q. voorloper moeten worden in de energietransitie. Dat hoort ook een heel groot stuk vergroening van bijvoorbeeld de chemie bij. Wij zijn heel actief bezig om dat goed op de kaart te zetten. Ik noem bijvoorbeeld waterstof: wij zien daarin duurzame energiebronnen en wij zien ook wat een voorlopersrol ons daarin oplevert. Nou, dat is waar wij als College heel duidelijk op inzetten, gesterkt ook door de Staten.

Mevrouw WULFSE (VVD): Ja, dat is een zijpad. U zegt dat wij geen formele rol hebben, dat hebt u bij de gaswinning ook niet. Ik hoef u ook niet te vertellen wat de gevolgen van de gaswinning in Groningen zijn. Daarover hebben we ook onze mening gegeven en daarbij gaan we ook tot aan de hoogste rechter. Ook nu hoort u gewoon een opinie te hebben over die gaswinning, ook al hebt u geen formele rol. Anders kunt u over dat hele veld geen formele rol hebben. De veiligheid van de Groningers is die rol en een antwoord van u over de energietransitie en wat u daar allemaal voor doet, is prima, maar daar gaat het mij niet om. Het gaat erom dat u zegt tegen de Staten dat het niet uitmaakt hoe zij stemmen in dit geval, terwijl het voor de veiligheid van de Groningers heel veel kan uitmaken in de toekomst. Pakt u dat punt nu eens op.

Mevrouw HOMAN (gedeputeerde): Kijk, de rol van de provincie in de hele casus van de gaswinning – de aardbevingen en de gevolgen daarvan – is inderdaad heel erg opkomen voor de regio, omdat het effecten heeft gehad op alle elementen in onze regio. Wij zien met dit voorbeeld dat het ver buiten de kust is en dat wij daar geen directe rol in hebben. Wel geef ik u mee dat wij wel een heel duidelijke visie hebben als Staten, als College, als hele provincie over die voorlopersrol in die hele energietransitie: dat is wat ik u graag mee wil geven. Aangezien het geen speciale rol is, laten wij dat over aan uw Staten.

De heer VAN KESTEREN (PVV): Even een punt van orde: ik zou willen voorstellen om de vergadering even te schorsen. Want ik wil met een motie komen en die moeten wij even voorbereiden en uitwerken.

De VOORZITTER: Hoeveel tijd hebt u daarvoor nodig?

De heer VAN KESTEREN (PVV): Nou, tussen de vijf en tien minuten, denk ik. Nou vijf, hoor ik, kijk eens aan.

De VOORZITTER: Dan stel ik voor dat wij even een kopje thee gaan drinken. Ik schors de vergadering voor tien minuten.

[Schorsing]

De VOORZITTER: Als de leden van de Staten hun plaats weer willen innemen, dan heropen ik de vergadering. Ik zie de heer Van Kesteren nog druk schrijven. Op school zeiden ze dan: 'Pennen neer, geef de blaadjes maar door naar voren.' Ik geef nu het woord aan de heer Van Kesteren.

De heer MASTENBROEK (SP): Voorzitter, waarom aan de heer Van Kesteren?

De VOORZITTER: Dat is waar. Ik dacht: hij heeft de schorsing aangevraagd. Maar we kunnen inderdaad ook het normale rijtje langs kunnen gaan. Dat is eigenlijk beter, hè? Dan geef ik het woord aan de heer Șerbănescu van de SP. En dan hebt u verder wel een vermoeden bij de volgorde van de woordvoerders.

De heer ȘERBĂNESCU-KELE (SP): Van oude gewoontes kom je maar niet af. Dat geldt natuurlijk voor mij, dat geldt voor u, maar boven alles geldt dat voor de bedrijven uit de fossiele industrie. Een

paar weken geleden tetterde een coalitie van een aantal bedrijven – Hansa Hydrocarbons, Oranje-Nassau Energie en Energie Beheer Nederland – triomfantelijk dat het de grootste Nederlandse gasvondst van de afgelopen 25 jaar had gedaan. De proefboring overschreed alle verwachtingen. En houd u vast – nu komt het mooiste nog wel. Het zou gaan om een ‘*game changer* in de Nederlandse gasindustrie’. Hoera!

Ja, want even eerlijk: in een tijd dat het steeds bekender wordt dat gaswinning voor immense schade zorgt voor mens en milieu en in een tijd dat het steeds duidelijker wordt wat voor gevolgen de bodemdaling door gaswinning heeft voor de Waddenzee en in een tijd dat de klimaatverandering eist dat wij minstens 80 procent van de op dit moment bekend fossiele brandstoffen onder de grond laten zitten, willen we binnen de klimaatnorm van 2 graden temperatuurstijging blijven om de wereld enigszins leefbaar te houden, vindt de fossiele industrie het een goed idee om een nieuw gasveld in een natuurgebied aan te boren.

En ik zie dat ik daarbij iets heb geprikkeld bij de heer Van Kesteren.

De heer VAN KESTEREN (PVV): Ik zou aan de spreker van de SP willen vragen of de situatie in Duitsland – immers, van Duitsers kunnen we veel leren – bij hem ook niet de ogen opent, namelijk dat we toch wel op een verkeerde weg bezig zijn. Dit omdat we de illusie hebben dat we alleen verder kunnen met zon, wind en biomassa en dat dit op niets uitloopt. Dat is ‘en-en-en’ en voorlopig – de VVD heeft dat ook al gezegd – kún je niet zonder fossiel de komende decennia.

De VOORZITTER: De vraag is helder. De heer Șerbănescu.

De heer ȘERBĂNESCU-KELE (SP): Nou, als de vraag van de heer Van Kesteren is of wij in de illusie verkeren dat we morgen een 100 procent duurzame economie hebben: ja, dan zou ik het eerlijk bekennen. Nee, dat krijgen we niet. Maar aan de andere kant – laten we eerlijk zijn –, zoveel gaat die gaswinning niet naar beneden. Dus het is ook niet een vraag waar wij op dit moment nu een conclusief antwoord op kunnen hebben. We moeten ook niet doen alsof we morgen opeens een 100 procent alternatief mogelijk is: we moeten afbouwen. En tijdens dat afbouwen – dat ben ik geheel ook eens met wat er in het begin werd gezegd door de gedeputeerde – moeten wij naar duurzame alternatieven.

En ja, ik weet: de PVV houdt niet van het woord ‘duurzaam’ en van tijd tot tijd ontkent de PVV het feit dat er een klimaatverandering gaande is en die ziet de noodzaak van maatregelen daartoe niet zo, enzovoorts, enzovoorts, enzovoorts – bekend verhaal. Maar het is wel de weg waar wij – en met ons volgens mij de meerderheid van de samenleving – op willen zitten. Maar ik zie dat de heer Van Kesteren het daar niet mee eens is.

De heer VAN KESTEREN (PVV): Nou, ten eerste zijn wij niet tegen duurzaamheid. Alleen, wij hebben een ander idee en een andere beleving bij wat we onder duurzaamheid verstaan – al vaak genoeg heb ik dat hier al geventileerd. Alleen, ik vraag mij het volgende af. De SP heeft het continu over de veiligheid van de Groningers en dat de gaswinning omlaag moet. Maar als het dan om concrete daden aankomt, dan houdt ze afstand en zeggen ze: “Nee, dat doen we niet.” Bent u het daarmee eens dat dat gasveld in de Noordzee perspectief biedt voor de gedupeerde Groningers? En die motie die straks ingediend wordt, zal dat ook uitleggen. En wij vragen daarin niet zoveel van het College. Wij vragen alleen maar wat om gezond verstand en realiteitszin: dat is het enige wat wij vragen. Daar moet u het toch mee eens zijn?

De heer ȘERBĂNESCU-KELE (SP): Ja, de heer Van Kesteren heeft het over concrete daden en de concrete daad waarover de heer Van Kesteren het zou moeten hebben, is de verlaging van de gaswinning. En daar zijn wij hartstikke voor. Daar is de heer Eikenaar ook dag in, dag uit hartstikke voor. Vandaag stond hij nog in de media daarover te bepleiten dat we daarnaartoe moeten, dat we de gaswinning sterk moeten verlagen. Maar tegelijkertijd moeten we constateren dat de mensen die er over gaan, de mensen die de beslissingen mógen nemen – helaas – dat weigeren te doen. Het afgelopen kabinet weigerde dat te doen, het huidige kabinet doet dan misschien een en ander in de marge, maar nog steeds niet op een niveau waarop wij dat zouden willen. En dan moeten we niet doen alsof dat is omdat wij die gasvelden boven de Waddenzee niet aanboren: dat is gewoon niet zo. Het is ook een heel simpele, oneerlijke manier om het op die manier neer te zetten. Nou ja, mijn mond valt ervan open – misschien ziet u het, voorzitter – maar ja, sorry. Nee, u stelt mij echt teleur daarmee, meneer Van Kesteren.

De heer VAN KESTEREN (PVV): Ja, bij de SP valt de mond wel vaker open als je anders denkt en andere ideeën hebt. Maar u zegt dat de PVV niet openstaat voor de verlaging van de gaswinning: dat is juist wél zo.

De heer ȘERBĂNESCU-KELE (SP): Dat heb ik niet gezegd.

De heer VAN KESTEREN (PVV): Want dat hele gasveld in de Noordzee biedt kansen voor gedupeerde Groningers en om de gaswinning naar beneden te brengen. En ik wil van u graag weten: hoe ziet u dat gebeuren? De hele provincie en de hele wereld volzetten met windmolens? Dat is de oplossing voor u? Dat zal in Groningen, ook al zet je de hele provincie en de hele Grote Markt ermee vol, niet gebeuren. Deze voorstellen doen dat wel.

De VOORZITTER: De heer Șerbănescu. De heer Șerbănescu nu.

De heer ȘERBĂNESCU-KELE (SP): Ja, deze tirade aanhorend zou ik het liefste een wedervraag willen stellen. Maar dat mag natuurlijk niet, dus dan een retorische wedervraag aan het publiek in het algemeen. Zo'n gasveld is 5 miljard kuub – want dat is de hoeveelheid gas op de plek waar de proefboring zelf is gedaan: het is onderdeel van een groter geheel. Nou, reken uit: op het moment dat wij jaarlijks op 21,6 miljard kubieke meter zitten, hoeveel tijd kunnen wij geven aan de gedupeerde Groningers als wij daar het gas uit het Groningenveld mee vervangen? Daar kun je nauwelijks wat mee vervangen. Dat is maar een paar maanden van het jaar – niet eens.

De VOORZITTER: Ik zou zeggen: de laatste ronde voor de heer Van Kesteren.

De heer VAN KESTEREN (PVV): Ja, ik val van de ene verbazing in de andere. Want de SP heeft de illusie dat met het beleid dat zij voorstaat met windmolens, zonne-energie en biomassa, je de gaswinning kunt terug brengen. Dat is mensen voor de gek houden. U stelt voor om de hele duurzaamheidsagenda in te voeren en dat doet u over de rug van de Groningse gedupeerden in het aardgasdossier. Dat is fout en dat is ook een verkeerde voorstelling van zaken. En ik hoop dat de Groningers nou eindelijk eens een keer wakker worden en de realiteit onder ogen zien. Want wat u wilt en wat het College wil – met name met de SP-gedeputeerde – is een doelloze actie, een doelloos beleid en dat leidt tot helemaal niks. Dan wordt er hier een kans geboden: probeert u zich nu eens voor te stellen dat dit een oplossing is.

De VOORZITTER: Ik dacht dat u een heel bondige slotronde in gedachten had, meneer Van Kesteren. Meneer Șerbănescu heeft het woord.

De heer ȘERBĂNESCU-KELE (SP): Ja, voorzitter, ik zal nog een keer in herhaling vallen. Want wat hier weer gedaan wordt, is een niet-bestaande koppeling maken tussen twee onderwerpen: aan de ene kant die gigantische, prachtige, leuke, geweldige vondst boven de Waddenzee en aan de andere kant het afbouwen van de gaswinning. Nogmaals, het enige wat er voorligt, het enige wat constant blokkeert dat er vooruitgang wordt gemaakt met de afbouw van de gaswinning, het enige wat de gaswinning eindelijk omlaag wordt gedwongen, is het feit dat keer op keer op keer op keer de minister van Economische Zaken ervoor heeft gelegen. En dat doet hij natuurlijk ook niet omdat hij zelf zo gemeen iemand is, maar dat doet hij omdat de druk opgelegd heeft gekregen van de NAM.

Op het moment dat hier wordt gezegd dat het aan de SP ligt, omdat de SP windmolens wil en omdat de SP niet een gasveld wil aanboren in of naast een natuurgebied: ja, ik heb het al gezegd, maar dat is gewoon de meest bizarre voorstelling van zaken die men kan bedenken.

Ik zie weer iemand, een gegadigde.

De VOORZITTER: Die iemand is mevrouw Wulfse en ze krijgt van mij het woord voor het plaatsen van een interruptie.

Mevrouw WULFSE (VVD): Ik wou de SP de volgende vraag stellen. Zelfs als wij 55 procent duurzaamheid zouden halen in 2030 – wat de regering voorstaat –, dan hebben we nog tot 2030 fossiele brandstoffen nodig. Bent u dat met mij eens?

De heer ȘERBĂNESCU-KELE (SP): Ik constateer dat wij voorlopig helaas wel fossiele brandstoffen nodig zullen hebben en zeker bij het tempo waarin op dit moment de verduurzaming gaat – onder andere in uw kabinet.

Mevrouw WULFSE (VVD): Dat is prima. Dit is het groenste kabinet ooit dat nu aan zet is en daar maakt de VVD inderdaad deel van uit. Maar u zegt dat we inderdaad die fossiele brandstoffen nog nodig hebben tot 2030. De Groninger gaswinning moet omlaag: daar zijn we het in deze zaal in ieder geval allemaal over eens. Waar halen we dan die fossiele brandstoffen vandaan? Uit Irak of Rusland? Wat stelt u voor?

De heer ȘERBĂNESCU-KELE (SP): Even als wedervraag in dezen. Je kunt op meerdere manieren de gaswinning vervangen: met andere soorten gas. Laten we een voorbeeld nemen: recentelijk was er een voorstel: er zou door de regering een stikstoffabriek gebouwd worden waarmee 5 tot 7 miljard kubieke meter minder gas per jaar nodig was. Want dat zou dan vervangen worden door het gas dat met stikstof bewerkt zou worden en daarmee equivalent zou worden aan het Groningse gas. En dat heeft vervolgens de minister van mevrouw Wulfse, die hier nu staat te betogen dat de SP de gaswinningverlaging tegenhoudt, ervoor gezorgd dat die fabriek er niet kwam.

Mevrouw WULFSE (VVD): Ja, u zou een wedervraag stellen: die hoor ik niet, maar daar heb ik ook helemaal geen behoefte aan. Ja, wat u vaker doet – en dat vind ik wel heel bijzonder: u hebt het over ‘uw minister’. Ik heb daar een collega van u ook al eens op aangesproken. Die mensen die daar op de GS-banken zitten, behoren niet tot mijn partij, maar dat zijn wel onze gedeputeerden. De regering is ook úw regering. Dus ik vind het jammer dat u het zo in die richting trekt: dat betreur ik eigenlijk. Ik vind het ook niet zuiver in het politieke debat.

Die stikstoffabriek: dat klopt, maar dat ging om de import van Russisch gas. Dus ik heb eigenlijk het antwoord al gekregen: de SP is voor meer import van Russisch gas. Dank u wel.

De heer SCHMAAL (Groninger Belang): Ik hoor de SP in haar inbreng roepen dat de minister alles blokkeert. Nou ja, in hoge mate klopt dat natuurlijk. Maar ik zou toch willen vragen: wie heeft dan de motie niet gesteund om gedupeerden echt te helpen, namelijk met zo’n rechtsbijstandsfonds? Was dat de minister? Of was dat de SP?

De heer ȘERBĂNESCU-KELE (SP): De ridder op het witte paard van Groninger Belang is er weer. Want de enige die óóit wat heeft gedaan voor álle gedupeerden van de gaswinning is Groninger Belang, want die fractie heeft ooit een keer een motie ingediend over de tiltmeters – volgens mij doelt u daarop? Ik weet niet op welke motie u doelt. En ja, daar zijn inhoudelijke argumenten tegen aangevoerd en nogmaals: we kunnen het er een keer over hebben, maar dit lijkt me niet het moment.

Volgens mij hebben wij het hier over een gasveld boven de Waddenzee en heb ik daar een aantal argumenten van de PVV en de VVD over weerlegd. Ik heb er niet zo’n trek in om nu dit debat te gaan vervuilen met tiltmeters.

De heer SCHMAAL (Groninger Belang): Toch bijzonder dat andere Statenleden weten dat ik ooit paardrijles heb gehad. Maar dat was geen wit paard, dat was een bruin paard.

Nee, als u dat dan de volgende keer even goed zou willen opletten bij de debatten die wij onder andere voeren over de gaswinning: dit ging niet over de tiltmeters. Goed, tiltmeters is ook zo’n voorbeeld, dat zou ik ook als voorbeeld kunnen noemen. Maar dit ging over het rechtsbijstandsfonds. En ik had geen antwoord op mijn vraag, maar volgens mij was het de SP die tegen die motie stemde.

De heer ȘERBĂNESCU-KELE (SP): Mijn excuus dat ik de gedachten van de heer Schmaal niet heb kunnen lezen.

Goed, tot slot: wij constateren dat het de fossiele industrie geen snars uitmaakt hoeveel schade zij aanricht, zolang zij maar winst kan blijven uitkeren aan haar aandeelhouders. Zij weigert eenvoudigweg haar oude gewoontes af te leren. Maar voor de Socialistische Partij mag de private winst van een enkeling nóóit ten koste gaan van het welbevinden van velen. We hebben dat altijd al gevonden: we zijn altijd al tegen dit soort projecten geweest. En daarom dienen wij de motie van de Partij voor de Dieren van ganser harte mede in. Want het is de éénnentwintigste eeuw: laten we eens een keer wakker worden. Gaswinning is niet meer van deze tijd.

Mevrouw WULFSE (VVD): Ik had eigenlijk geen inbreng, ik had eigenlijk gehoopt dat D66 het woord ging voeren. Dus ik was eigenlijk geprepareerd voor de interruptie, maar die kan ik nu niet voeren. Hoe ga ik dit nu regelen? Ik had net namelijk gevraagd aan de vertegenwoordigers van D66 of zij de motie van de Partij voor de Dieren steunden en zij zeiden: “Ja, die steunen wij.” Ik heb gisteren dat debat gevolgd en ja, dat was eigenlijk tegen alle partijen die deze motie willen steunen, waarin gezegd

werd – ook letterlijk door D66 – dat het naïef is dat we op korte termijn zonder gas kunnen. Dat is gewoon heel naïef. Maar op korte termijn zonder Groninger gas, dat is willen we allemaal. Dus ik zou zeggen: denkt u daar nog eens goed over na. D66 in de Kamer zegt ook dat juist vanwege Groningen wij serieus moeten kijken naar de kleine velden. Het lijkt allemaal heel mooi: we gaan nergens gas winnen, want wij zijn zo tegen gas vanuit Groningen en we voeren dat met de rode vlag voorop aan. Maar als wij nergens gas meer gaan winnen – ook niet in de kleine velden, waar de risico's totaál anders zijn dan het megaveld waar wij op leven –, dan lopen we gewoon veel meer risico in Groningen. Dus ik zou u toch nog eens willen vragen: neem een korte pauze, denk erover na en haal uw handtekening onder die motie weg.

De heer ȘERBĂNESCU-KELE (SP): Ja, ik heb een vraag of een rekensom. Ik zou graag aan de VVD willen vragen met hoeveel wij de gaswinning per jaar kunnen verlagen, gesteld dat wij dit nieuwe gasveld aanboren en ook echt gas daaruit gaan winnen?

Mevrouw WULFSE (VVD): Als het gedeelte van het veld waar de inhoud nu van bekend is, uiteindelijk te exploiteren valt, dan hebben we het over anderhalve maand. Maar het kan een klein gedeelte zijn van een groot veld, zoals de Partij voor de Dieren heeft aangegeven en zoals u zelf volgens mij ook in de motie aangeeft. Dus daar valt helemaal niets van te zeggen. Maar gaat ook om een beweging, want het heel kleineveldenbeleid komt op zijn gat te liggen met de houding van de Staten van Groningen en daar maken wij ons ernstige zorgen om.

De heer ȘERBĂNESCU-KELE (SP): Dus de reden dat – ik zal hem niet meer 'uw minister' noemen, ik zal zeggen 'de minister afkomstig uit uw partij', want laten we dat labeltje niet vergeten: dat is een belangrijk labeltje, namelijk – de minister afkomstig uit uw partij de gaswinning keer op keer niet wil verlagen, is omdat wij dat gasveld van hoeveel-het-ook-moge-zijn, niet aanboren? Want dat is een beetje de tegenstelling die mevrouw Wulfse schetst en ik wil graag dat u daar toch net iets explicieter in bent.

Mevrouw WULFSE (VVD): Nou, twee opvolgende ministers van mijn partij durven de verantwoordelijkheid aan in dit dossier. En de eerste minister, die geconfronteerd werd met de problemen in Groningen, heeft die gaswinning van 52 naar 21,6 miljard kuub teruggebracht.

De heer ȘERBĂNESCU-KELE (SP): Na eerst een verdubbeling, hè?

De VOORZITTER: Nee nee, blijft u staan. Meneer Șerbănescu, er wordt antwoord gegeven op de vragen die u stelde. Mevrouw Wulfse, gaat u door.

Mevrouw WULFSE (VVD): Voorzitter, ik constateer dat daar geen belangstelling voor is, dus dan ga ik daar geen energie in steken.

De heer ȘERBĂNESCU-KELE (SP): Ja, ik wil best bij de microfoon blijven staan, hoor.

De VOORZITTER: Ja, want ik vind het er wel netter uitzien als u een vraag stelt, u dan ook even luistert naar het antwoord.

Mevrouw WULFSE (VVD): Dank u, voorzitter. Ja, ik gaf aan dat twee opeenvolgende ministers die verantwoordelijkheid aandurven. Dat de eerste minister de gaswinning van 52 naar 21,6 miljard kuub gebracht heeft, dat dat nog onvoldoende laag is en dat wij wat dat betreft in Groningen zij aan zij staan, dat er een afbouwplan gemaakt wordt, dat de huidige minister heeft aangegeven, binnen drie maanden – dus in maart, in het voorjaar – met dat afbouwplan te komen. Dus u kunt wel zeggen dat er helemaal niets is verlaagd: nou, volgens mij zijn wij er zelf bij geweest toen het verlaagd is. Maar wij vinden het van groot belang dat er een verdere verlaging wellicht mogelijk is, als het kleineveldenbeleid en we ook zo'n gasveld op de Noordzee kunnen aanboren als het op een veilige manier kan.

De heer VOERMAN (PvdD): Nou, 'op een veilige manier': laten we dat maar helemaal in het midden laten, want dat kan natuurlijk niet. Is mevrouw Wulfse ervan op de hoogte dat ook rond de kleine gasvelden heel veel problemen zijn, er heel veel schade is en ook bodemdaling aanwezig is? Bent u ervan op de hoogte dat de CO₂ voor het eerst sinds jaren weer stijgt en dat we echt van die fossiele

energie afmoeten? Dat het eigenlijk niet eens meer een keuze is, dat we gewoon móéten, willen we deze planeet nog redden? Dus graag nog even een reactie op.

Verder constateer ik alleen maar politieke onwil bij de VVD.

Mevrouw WULFSE (VVD): Nou ja, dat laat ik aan u over. Ja, u probeert het debat in de breedte te voeren. De VVD is ook voor een duurzame agenda, dus ik denk dat we het daarover eens zijn. Alleen, wij constateren wel dat zelfs met die doelstelling van 55 procent in 2030 er nog gas nodig is. En als u zegt dat u het allemaal prima vindt om dat uit Rusland te importeren: *be my guest*, maar spreek dat dan ook uit. Want dat is wel het gevolg van hetgeen u hier voorstelt.

De heer VOERMAN (PvdD): Met een juiste keuze – en dat is een politieke keuze en dat is ook de keuze voor de consument – kunnen we binnen nu en tien jaar allemaal van het gas af zijn. Zo snel kwamen we er ook aan, zo snel kunnen we er ook af, als we maar de juiste politieke keuzes maken. Maar ik denk dat u het niet met mij eens bent, toch?

Mevrouw WULFSE (VVD): Ja, ik constateer dat gewoon uit onderzoek blijkt dat dat niet het geval is. Dus als u over tien jaar in de kou willen zitten, maar, erger nog, de ziekenhuizen en de verpleegtehuizen in de kou wilt laten zitten, dan is dat aan u. Maar wij geloven daar niet in.

De heer VAN KESTEREN (PVV): We hebben net een debat gehad over de tiltmeting, waarover we een verschil van mening hebben met het College. Wij vinden dat het College de wens van Provinciale Staten en een groot deel van de gedupeerden van de aardgaswinning traineert. Vervolgens hebben we een debat gehad over duurzaamheid en de voorgenomen boring in de Noordzee. Tegenstanders pleit voor wind op zee, maar houden dan boringen naar schoon gas in diezelfde zee tegen.

Het inweven van de duurzaamheidsagenda in het aardgasdossier is dan ook elkaar voor de gek houden. En de motie die wij samen met de VVD in willen dienen, is er een van gezond verstand en ook een van realiteitszin. Het is niet meer dan een verzoek aan het College om met redelijke voorwaarden naar Den Haag te gaan. En de gedeputeerde, voor wie ik ook alle waardering heb, doet dat vaker, naar Den Haag gaan om daar met de vuist op tafel te slaan. Daarmee laat hij aan gedupeerde Groningers zien dat het hem menens is om die aardgaswinningen in het Groningenveld daadwerkelijk terug te dringen. Want die kans is er. Daarmee neem je ook de belangen van die gedupeerden serieus en geef je met daden daar ook uiting aan. En nu blijft het alleen maar steken op dat het verschrikkelijk voor de Groningers, hun veiligheid enzovoort, enzovoort. Nu is er een kans en dat is een heel redelijk en billijk verzoek aan het College om in Den Haag daar in elk geval ook over te communiceren. Dus niet af te dwingen, maar erover te praten in plaats van alleen maar over die duurzaamheidsagenda. Dat is eigenlijk de bedoeling van deze motie.

De VOORZITTER: Ik ga haar voorlezen. Dat is de motie met nummer 334 met als titel 'Vermindering gaswinning Groninger veld', ingediend door de fractie van de PVV, mede namens de fractie van de VVD:

'Provinciale Staten van Groningen, in vergadering bijeen op 15 november 2017,
Constaterende dat

- een groot gasveld is gevonden ten noordwesten van Rottumerplaat;
- dit gasveld de grootste gasvondst in Nederland is in 25 jaar tijd;
- dit gasveld commercieel interessant is;
- dit gasveld de veiligheid en belangen van de Groningers geenszins in gevaar brengt;

Overwegende dat

- gaswinning op zee de gaswinning uit het Groninger veld op korte termijn aanzienlijk en daadwerkelijk zou kunnen verminderen;

Roepen het College van Gedeputeerde Staten op om:

1. de verantwoordelijk minister op te roepen om aan de proefboringen de volgende voorwaarden te stellen: onderzoek naar consequenties voor de leefomgeving van mens en dier en de toezegging dat de exploitatie van het nieuwe gasveld in een een-op-een-koppeling zal worden gebruikt voor het terugbrengen van de gaswinning in het Groninger veld;

En gaan over tot de orde van de dag!

Ik zie dat er verder geen behoefte is aan woordvoering in uw Staten. Dan is er nu tijd voor de reactie vanuit het College van GS, de heer Eikenaar.

De heer EIKENAAR (gedeputeerde): Als reactie op de PVV-motie: zoals mijn collega Homan al zei, hebben wij geen formele positie waar het gaat om dit gasveld. Het enige wat wij kunnen doen – en dat

is wat u van plan bent met de motie –, is om een politiek signaal af te geven dat fossiele brandstoffen in dit gasveld niet de toekomst zijn: dat is het politiek signaal. Maar wij hebben daar geen formele rol in, wij kunnen dus deze voorwaarde ook niet stellen.

De heer VAN KESTEREN (PVV): Ik wil dan toch bij de gedeputeerde onder de aandacht brengen dat er wel vaker onderwerpen zijn in het aardgasdossier die ook niet formeel het recht gaven om daar iets van te zeggen en dat is toen ook gebeurd. Dus waarom wijst u dit dan af en gaat u met andere zaken zoals windmolens en weet-ik-veel-wat wel mee aan de slag? Dan vind ik dat je dan ook geen uitzondering zou moeten maken voor deze belangrijke motie, die recht doet aan de gedupeerden. Vindt u dat ook niet?

De heer EIKENAAR (gedeputeerde): Ik was ook nog niet aan het eind van mijn redenering. Want ik zei al dat u het politieke signaal afgaf dat fossiele brandstoffen niet de toekomst hebben.

Los daarvan hebben wij, met uw instemming, in het verleden afgesproken dat wij geen toestemming meer geven voor nieuwe activiteiten en daar past uw motie in. Dat ging over *fracking*, dat ging over activiteiten in nieuwe gasvelden. In het verlengde daarvan ligt het politieke signaal dat wij zo afgegeven hebben, kortom: dat is ook niet waar wij in veel gevallen formeel over gingen. *Fracking* kon gewoon plaatsvinden onder het huidige winningsplan en toch hebben wij dat politieke signaal afgegeven: dat is waar het verschil ligt. Wij kunnen dus deze voorwaarde niet stellen, maar ik zou hem eerlijk gezegd ook niet willen stellen.

Ik wou nog één opmerking maken – en daar ga ik niet te veel op in, omdat volgens mij het dat debat niet waard is. Maar het verwijt dat dit College onvoldoende voor Groningers opkomt – nou, ik probeer het netjes te formuleren –, raakt mij diep en dat is omdat ik het in het diepst van mijn wezen niet zo voel. En dat is niet voor niets: ik zie dagelijks de ellende van de Groningers, wij zien dagelijks de ellende van de Groningers. Wij komen met hart en ziel voor hen op en dat doen wij, ons College en uw Staten, met zijn allen en ik hoop dat dat in de toekomst zo blijft en dat we er niet een politiek spel van maken wie er het hardst voor de Groningers opkomt. Want dat is geen wedstrijd, dat is iets wat onze dure plicht is en die dure plicht zullen wij vervullen en ik hoop dat u dat ook doet en u dat niet puur en alleen gebruikt ter profilering van uzelf. Dat is mijn hartenkreet nog aan het einde van mijn betoog. Uw motie zullen wij ontraden.

De heer SCHEFFERS (Groninger Belang): Ja, de gedeputeerde had al een voorsprong door over de tekst van de motie te beschikken, dus tijdens zijn betoog las ik die tekst ook. Ik hoorde de gedeputeerde zeggen dat hij deze voorwaarde niet zou willen stellen. Ja, mij is eigenlijk niet duidelijk waarom niet. Want uw College zegt dat het alles voor de Groningers doet en doet wat het kan en dan is dit denk ik toch een heel simpel verzoek, dat als je ergens gaat winnen, je dat in ieder geval in mindering brengt op het gasveld hier. Dus ik ben benieuwd waarom u dan die voorwaarde niet zou willen stellen.

De heer EIKENAAR (gedeputeerde): Omdat wij, zoals ik net al zei, in de toekomst van het gas afmoeten en daar past – dat is ook het beleid dat wij hebben vastgesteld – niet de nieuwe winningsactiviteiten bij: dat is waarom het is. En los daarvan kunnen we deze voorwaarde niet stellen – dat is wat ik zeg. Dat kunnen we formeel niet. Maar dat is een formeler argument, daar wil ik voor de rest bij wegblijven. Ik vind ook dat we dat niet zouden moeten doen.

De heer SCHEFFERS (Groninger Belang): Ik snap het argument van de gedeputeerde dat hij zegt dat wij afmoeten van het gas. Ik denk dat iedereen dat wel vindt. Alleen, als er dan zaken gebeuren waar wij zelf geen invloed op hebben, namelijk dat er door derden wordt beslist waar er geboord wordt, dan zou het toch juist voor de Groningers die de dupe zijn van de huidige wijze van gaswinning, perfect zijn dat dat dan in mindering wordt gebracht op de gaswinning hier? Dus nogmaals: is er dan geen sprake van voortschrijdend inzicht om dan te zeggen dat als we dan geen keuze hebben en er elders wordt gewonnen, we dan hier minder gaan winnen – ook al kunnen we geen voorwaarden stellen? Want we kunnen zoveel niet in dit dossier, maar gewoon als signaal naar de burger toe.

De heer EIKENAAR (gedeputeerde): Ik vind dat wij ervoor moeten zorgen dat we zo snel mogelijk van de gaswinning af moeten komen en dan moeten we niet kwetsbare gebieden boven Schiermonnikoog c.q. de Wadden mee gaan belasten: dat is wat ik vind. Ik vind dat wij dit Groningse probleem niet verplaatsen moeten naar onze directe omgeving: dat is hoe wij erover denken.

De heer SCHEFFERS (Groninger Belang): Ja, de gedeputeerde ontwijkt mijn vraag. Kijk, mijn vraag was: als wij er dan niks over te zeggen hebben, als het dan uit onze handen is en er wordt besloten om daar te gaan winnen, is het dan niet een stukje voortschrijdend inzicht om dan te zeggen dat als het dan tóch gebeurt, dan liever in mindering op de gaswinning hier?

De heer EIKENAAR (gedeputeerde): Het is een beetje een vreemd signaal om eerst een motie aan te nemen 'doet u het niet' en daarna 'doe het maar wel, want dan kunnen we iets anders compenseren'. Dat signaal levert zo'n gemixt beeld op, daar kom je volgens mij niet ver mee. Maar nogmaals: wij denken dat fossiele brandstoffen niet de toekomst hebben. En dat zéggen we niet alleen, dat brengen we ook ten uitdrukking in ons beleid, zoals mevrouw Homan dat net uitgebreid heeft toegelicht.

De VOORZITTER: Daarmee zijn we volgens mij aan het eind van de beraadslaging rond deze twee moties.

De heer KNEGT (CDA): Voorzitter, ik wil toch nog even schorsen.

De VOORZITTER: Hoelang?

De heer KNEGT (CDA): Nou, een paar minuten.

De VOORZITTER: Ik schors de vergadering voor drie minuten.

[Schorsing]

De VOORZITTER: Ik zie dat de CDA-fractie weer binnen is, dus ik heropen de vergadering.

De beraadslagingen waren gesloten en ik was toe aan het formuleren van de vraag of er nog fracties zijn die een stemverklaring willen afgeven. Ik zie de heer Zwertbroek als eerste zijn hand opsteken.

De heer ZWERTBROEK (D66): Alhoewel er al een *spoiler* is gegeven wat we zullen stemmen door mevrouw Wulfse, willen wij als Statenfractie – en zo hebben wij de motie ook gezien – als een politiek signaal vanuit Groningen als het gaat om de gaswinning. De Statenfractie van D66 wil daar als vanzelfsprekend ook vanaf, ook met de gedachte van 'wat gij niet wilt dat u geschiedt, doet dat ook een ander niet'. Dus in dat kader zullen wij voor die motie stemmen.

Tegelijkertijd zijn wij er ons van bewust dat wij er formeel niet over gaan en ook geen zeggenschap in dezen hebben. Dus vinden wij het ook een wat vreemde figuur om dan criteria te gaan stellen over iets waar wij verder geen invloed op hebben. Daar zit dus ook het verschil, zoals de gedeputeerde heeft uitgelegd, als het gaat om de gaswinning in Groningen.

Dus bij motie 333 stemmen wij voor en bij motie 334 stemmen wij tegen.

Mevrouw VOERMAN (PvdD): Het moge duidelijk zijn dat wij tegen motie 334 zullen stemmen, niet omdat ons hart niet uitgaat naar de Groningers: het moge heel duidelijk zijn dat dat zeker wél het geval is. Maar we willen gewoon van het gasinfuus af: de CO₂-uitstoot stijgt weer, de wereld gaat kapot als we zo doorgaan. We moeten andere keuzes maken, we hebben eigenlijk geen keuze.

De heer MEENDERING (GroenLinks): Motie 333 zullen wij als mede-indiener steunen.

Wij zijn ervan overtuigd dat de afbouw van de winning van het gas in Groningen gewoon doorgang kan vinden. Daar hoeven dus ook geen nieuwe gasvelden voor aangeboord te worden, dus bij motie 334 zullen wij absoluut tegen stemmen.

Mevrouw BEENEN (PvdA): Voor de Partij van de Arbeid is het zonneklaar: we hebben twee routes te gaan. De eerste is afbouw van de gaswinning en de tweede is de opbouw van de energietransitie. Daarbij passen naar onze mening geen nieuwe proefboringen.

We hebben de motie 333 dan ook mede ondertekend en we zullen motie 334 niet steunen.

De heer ZWIERS (PvvhN): Wij zullen motie 333 steunen en op motie 334 zijn wij tegen. Die laatste is een heel sympathieke motie, maar wij vinden dat de Waddenzee heel belangrijk is en dat de problemen niet naar het eiland Schiermonnikoog en naar onze Friese burens moeten verplaatsen.

De heer SCHMAAL (Groninger Belang): Motie 333 zullen wij uiteraard steunen, die wij hebben wij mede ingediend – ook al weten we dat er inmiddels een besluit genomen is door de minister.

Om die reden hebben we wel even goed nagedacht over motie 334. Want als er dan al een besluit is genomen, zou het dan juist niet goed zijn om de druk op het Groningenveld te verminderen? Maar uiteindelijk willen toch voor één signaal gaan en zullen we motie 334 niet gaan steunen.

De VOORZITTER: Dank u wel. Nog spijtoptanten bij de stemverklaringen? Nee? Dan kunnen we gaan stemmen.

We doen ze maar in de volgorde waarin ze zijn ingediend, dus dat begint met motie nummer 333, waarboven staat 'Geen gaswinning bij de Rottumerplaat'. Wie is er voor die motie? Dat zijn de fracties van de Partij van de Arbeid, de Partij voor het Noorden, Groninger Belang, de SP, D66, de ChristenUnie, de Partij voor de Dieren, GroenLinks en het CDA. Wie is daartegen? Dat zijn de fracties van de PVV en de VVD. De motie is aangenomen.

Dan de motie met nummer 334 waarboven staat 'Vermindering gaswinning Groninger veld'. Wie is voor die motie? Dat zijn de fracties van de PVV en de VVD. Wie is daartegen? Dat zijn de fracties van de Partij van de Arbeid, de Partij voor het Noorden, Groninger Belang, de SP, D66, de ChristenUnie, de Partij voor de Dieren, GroenLinks en het CDA. De motie is verworpen.

4. Hamerstukken

A. Voordracht Extra financiering vervanging inspectieschip (2017-36)

[Zonder beraadslaging of stemming conform besloten.]

B. Voordracht Evaluatie onderdeel Saneren en Opschalen Beleidskader 'Sanering en opschaling, gebiedsfonds en participatie' (2017-37)

[Zonder beraadslaging of stemming conform besloten.]

C. Voordracht Programma Landelijk Gebied (2017-38)

[Zonder beraadslaging of stemming conform besloten.]

D. Voordracht Heffingsverordening opcenten motorrijtuigenbelasting per 1 januari 2018 (2017-40)

De VOORZITTER: Ik zie dat er bij dit hamerstuk behoefte is om er iets over te zeggen. De heer Ram.

De heer RAM (PVV): De PVV wordt geacht om hiertegen gestemd te hebben.

De heer SCHMAAL (Groninger Belang): Dat geldt ook voor Groninger Belang.

Mevrouw WULFSE (VVD): Voor ons geldt hetzelfde.

De heer ZWIERS (PvdN): Ook wij stemmen tegen.

[Zonder beraadslaging of stemming conform besloten, waarbij de fracties van de PVV, Groninger Belang, de VVD en de Partij voor het Noorden geacht worden tegen te hebben gestemd.]

E. Voordracht Wijziging Legesverordening 1993 (Tarieventabel 2018) (2017-42)

[Zonder beraadslaging of stemming conform besloten.]

F. Voordracht Bekrachtiging geheimhouding op informatie bedrijven in relatie tot Bedrijfsverplaatsingsfonds (2017-44)

[Zonder beraadslaging of stemming conform besloten.]

5. Ingekomen brieven

A. Ingekomen brieven van Gedeputeerde Staten

[Zonder beraadslaging voor kennisgeving aangenomen.]

B. Ingekomen brieven van derden

[Zonder beraadslaging voor kennisgeving aangenomen.]

6. Kortetermijnagenda volgende cyclus commissievergaderingen

[Zonder beraadslaging voor kennisgeving aangenomen.]

7. Notulen voorgaande vergadering van 11 oktober 2017

[Ongewijzigd vastgesteld.]

8. Sluiting

De VOORZITTER: Dan heb ik nog één mededeling en daarvoor ga ik maar even erbij staan. Het is in de geschiedenis van de provincie Groningen vast eerder voorgekomen dat er een gedeputeerde een kind kreeg, maar wij zijn inmiddels zo dualistisch in de voorbereiding en er eigenlijk ook wel van overtuigd dat de kleine Melle wel rompertjes met partijlogo's erop gaat krijgen. We waren het eerlijk gezegd in eerste instantie ook vergeten: in de voorbereiding gaat alle aandacht naar de Statenleden en dan wil het weleens gebeuren dat telgen van gedeputeerden er een beetje bekaaid vanaf komen. We hebben ons tijdens deze Statenvergadering ijlings herpakt. We dachten: aan rompertjes met partijlogo's geen gebrek, dus laten we gewoon jonge ouders zelf iets voor hun telg uitkiezen. Daarom geef ik gedeputeerde Eikenaar namens de Staten een passend cadeau voor zijn spruit. [Overhandigt het cadeau aan gedeputeerde Eikenaar.]

De vergadering is gesloten.

AGENDAPUNT 3.A

Amendement 41 ‘Tiltmeters – voor meer greep op en begrip van de eigen situatie’ (ingediend door de fractie van de PVV, mede namens de fracties van Groninger Belang, de Partij voor de Dieren en de Partij voor het Noorden)

Provinciale Staten van Groningen, in vergadering bijeen op 15 november 2017 ter behandeling van de Begroting 2018 Provincie Groningen;

Besluiten:

Het bij de voordracht horende ontwerpbesluit onder 2 aanvullend te wijzigen, zodat deze komt te luiden als volgt:

- Vast te stellen de Begroting 2018 Provincie Groningen, met dien verstande dat 400.00 euro beschikbaar wordt gesteld ten laste van het flexibele budget 2018 als voorfinanciering voor het (doen) plaatsen van een netwerk van tiltmeters in die delen van de provincie Groningen, die te maken hebben met mijnbouwschade en voorts de betreffende passages of verwijzingen in de Begroting, voor zover van toepassing, overeenkomstig te wijzigen.

Toelichting:

Op 9 november 2016 heeft Provinciale Staten met de steun van tien van de elf fracties met een motie (nummer 221) het College opgeroepen om op uitgebreide schaal tiltmeters in onze provincie te doen plaatsen en de rekening daarvoor bij de NAM danwel het Rijk te leggen. Dit heeft geleid tot meerdere onderzoeksopdrachten, maar nog niet tot de beoogde plaatsing van tiltmeters. Vandaar dit amendement om via voorfinanciering met middelen uit het flexibele budget 2018 de aanleg van tiltmeters te bespoedigen en daarmee de Groningers op korte termijn van de informatie te kunnen voorzien, ook aan de randen van het mijnbouwschadegebied, die tiltmeters zullen opleveren en waar ze recht op hebben.

Amendement 42 ‘Verlaging provinciale opcenten’ (ingediend door de fractie van Groninger Belang en de Partij voor het Noorden)

Provinciale Staten van Groningen, in vergadering bijeen op 15 november 2017 ter behandeling van de Begroting 2018 Provincie Groningen;

Besluiten:

Het bij de voordracht horende ontwerpbesluit onder 2 aanvullend te wijzigen, zodat deze komt te luiden als volgt:

- Vast te stellen de Begroting 2018 Provincie Groningen, met dien verstande dat in de provincie Groningen onder de naam ‘opcentenheffing op de hoofdsom van de motorrijtuigenbelasting’ 80,46 (gemiddelde 2017) opcenten geheven worden en voorts de betreffende passages of verwijzingen in de Begroting, voor zover van toepassing, overeenkomstig te wijzigen en tevens de Verordening Heffingskorting opcenten hierop aan te passen.

Toelichting:

Mobiliteit is van fundamenteel belang voor de Groningse economie. Mobiliteit wordt beperkt door hoge brandstofprijzen en lasten, zoals de motorrijtuigenbelasting. Onze provincie behoort tot de top-3 (van de twaalf) als het gaat om heffing van opcenten. Negen van de twaalf provincies voeren in 2018 géén verhoging door, Groningen doet dit wel. Wij vinden dat wij niet in de top-3, maar in de bottom-3 van dit lijstje moeten staan en een koerswijziging naar beneden in moeten zetten. Het zou de economie in Groningen ten goede komen, indien er per 1 januari 2018 geen verhoging van de motorrijtuigenbelasting zou worden doorgevoerd, maar het landelijk gemiddelde van 2017 wordt aangehouden, dus een tarief van 80,46 in plaats van 89,3 opcenten.

AGENDAPUNT 3.B

Amendement 43 'Geen tekstuele wijzigingen onderdelen artikel 2.25 en 2.26.1 POV' (ingediend door de fractie van de Partij voor de Dieren, mede namens de fractie van de Partij van de Arbeid)

Provinciale Staten van Groningen, in vergadering bijeen op 15 november 2017 ter behandeling van de Actualisatie Omgevingsvisie Provincie Groningen 2016-2020 en Omgevingsverordening Provincie Groningen 2016;

Besluiten:

Het bij de voordracht horende ontwerpbesluit onder IV van de Omgevingsverordening provincie Groningen 2016 te wijzigen als volgt:

1. de bepaling onder N, onderdeel 3, komt te vervallen;
2. de bepaling onder O komt te vervallen;

Toelichting:

Om recht te doen aan de intentie van GS om geen inhoudelijke wijzigingen tot stand te brengen en om elk risico te vermijden dat deze voorgestelde wijzigingen onbedoeld leiden tot verruiming van de mogelijkheden voor agrarische schaalvergroting zonder toepassing van het Groninger Verdienmodel, wordt voorgesteld te besluiten om de voorgestelde wijzigingen:

Onder N, onderdeel 3, luidende:

'In het verletterde onderdeel M, vervalt 'op bedrijfsniveau' en wordt 'het bouwperceel' vervangen door: 'een project binnen een plangebied';

Onder O, luidende:

'Artikel 2.26.1 onder 1, wordt vervangen door een nieuwe eerste onderdeel, dat luidt als volgt:

- 1. Een bestemmingsplan stelt regels op grond waarvan agrarische bedrijfsbebouwing en voorzieningen voor mestopslag en opslag van veevoer worden geconcentreerd binnen een op de verbeelding van het bestemmingsplan aangewezen agrarische bouwperceel.'*

Te laten vervallen en daarmee de oorspronkelijke tekst van de begripsbepaling maatwerkmethode (onderdeel artikel 2.25) en de tekst van artikel 2.26.1 (concentratie van bebouwing binnen bouwperceel) te behouden.

Naschrift inzake nummering ingediende moties

De nummering van de moties zoals opgenomen in deze handelingen wijkt af van het audio/videoverslag van deze Statenvergadering. Per abuis is tijdens deze vergadering doorgenummerd vanaf de vergadering van Provinciale Staten van 11 oktober 2017, zonder rekening te houden met de vier ingediende moties tijdens de extra ingelaste Statenvergadering van 18 oktober 2017. In deze handelingen zijn de motienummers 318 tot en met 330, zoals tijdens de vergadering van woensdag 15 november 2017 uitgesproken, gecorrigeerd naar de nummers 322 tot en met 334. Op de gepubliceerde moties in de vergaderapplicatie en op de website zijn de oude nummers doorgestreept en vervangen door de nieuwe volgnummers.